GRUDZIEŃ 2021

„STRATEGIA ROZWOJU DLA GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA NA LATA 2021–2030”

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 3

1. ANALIZA SFERY SPOŁECZNEJ 4
2. ANALIZA SFERY GOSPODARCZEJ 32
3. ANALIZA SFERY PRZESTRZENNEJ 43
4. WNIOSKI Z DIAGNOZY 76
5. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH 80
6. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA 98
7. EWALUACJA TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU 99
8. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY 101
9. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ 104
10. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI 132
11. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH 133
12. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 137
13. OPIS PRZEBIEGU OPINIOWANIA ORAZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH STRATEGII 138
14. OPIS PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO 140

SPIS TABEL 141

SPIS RYSUNKÓW 142

WPROWADZENIE

Drodzy Mieszkańcy,

„Strategia Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030" wyznacza cele i kierunki w jakich powinna rozwijać się Gmina Bystrzyca Kłodzka do roku 2030.

Prace nad Strategią realizowane były na podstawie uchwały Rady Miejskiej, która określiła zakres oraz harmonogram prac jak również sposób prowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu.

Strategia została opracowana we współpracy z mieszkańcami oraz partnerami społeczno-gospodarczymi, którzy zgłaszali swoje propozycje w trakcie warsztatów, spotkania konsultacyjnego oraz w ramach badania ankietowego. Dokument uzyskał pozytywną opinię Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie spójności z postanowieniami Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. W celu uzyskania opinii społecznej na temat Strategii przeprowadzono konsultacje, a uzasadnione zgłoszenia zostały uwzględnione w treści dokumentu.

Zachęcam Państwa do lektury Strategii i zapraszam do udziału w jej realizacji. Osiągnięcie wyznaczonych w strategii celów będzie możliwe, jeżeli w proces wdrażania włączą się wszyscy interesariusze Strategii reprezentujący mieszkańców oraz sektor prywatny i publiczny.

Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej

Renata Surma

1. ANALIZA SFERY SPOŁECZNEJ

DEMOGRAFIA

Liczba mieszkańców w gminie Bystrzyca Kłodzka na przestrzeni ostatnich lat uległa zmniejszeniu. Według najnowszych danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec grudnia 2019 r. na stałe w gminie mieszkało 18.825 osób, co stanowiło 11,9% łącznej liczby mieszkańców powiatu kłodzkiego. W stosunku do 2014 r. liczba ludności gminy uległa zmniejszeniu o 3,2% (621 osób). Warto przy tym podkreślić, że gmina zanotowała spadek procentowy ogólnej liczby mieszkańców podobnie jak w przypadku powiatu kłodzkiego, w którym liczba ludności spadła o 3,5% (5.676 osób) oraz Dolnego Śląska (spadek o 0,3%).

Tabela 1. Liczba ludności – stan na 31 grudnia

Wyszczególnienie	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka – ogółem	**19 446**	**18 825**	**96,8**	**11,9**
Mężczyźni	9 394	9 100	96,9	5,8
Kobiety	10 052	9 725	96,7	6,2
Powiat kłodzki – ogółem	163 672	157 996	96,5	100,0
Dolny Śląsk – ogółem	2 908 457	2 900 163	99,7	1835,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W podziale na płeć zauważalne są nieduże odchylenia od stanu równowagi między ilością kobiet a mężczyzn. W 2019 r. współczynnik feminizacji, który określa liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn kształtował się w gminie Bystrzycy Kłodzkiej na poziomie 107. Wynika to przede wszystkim z dłuższego trwania życia kobiet w wieku powyżej 60 lat.

Badając strukturę wiekową mieszkańców gminy Bystrzyca Kłodzka posłużono się danymi na koniec grudnia 2014 r. oraz 2019 r., które udostępnia GUS.

Z analizy zmian ludności wg. roczników wynika, że w latach 2014–2019 wzrosła liczba ludności w wieku 10-14 lat (o 9,8%), 40-44 lat (o 23,3%), 45-49 lat (o 21,0%), 65-69 lat (o 32,3%) i powyżej 70 lat (o 23,2%) przy jednoczesnym zmniejszeniu się liczby ludności w pozostałych rocznikach.

Tabela 2. Struktura wiekowa gminy Bystrzyca Kłodzka – stan na 31 grudnia

Wyszczególnienie	2014	2019	2014=100(%)
0-4	843	738	87,5
5-9	873	834	95,5
10-14	796	874	109,8
15-19	952	784	82,4
20-24	1 237	978	79,1
25-29	1 356	1 208	89,1
30-34	1 590	1 283	80,7
35-39	1 593	1 530	96,0
40-44	1 245	1 535	123,3
45-49	1 005	1 216	121,0
50-54	1 266	987	78,0
55-59	1 780	1 224	68,8
60-64	1 768	1 653	93,5
65-69	1 203	1 592	132,3
70 i więcej	1 939	2 389	123,2

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Największy wzrost liczby ludności w analizowanym okresie odnotowano we wcześniej wspomnianej grupie powyżej 70 lat i stanowił on 450 osób. Największy spadek ilościowy jaki i procentowy zanotowano w przedziale wieku 55-59 lat, gdzie zmiana wynosiła 556 osób (spadek o 31,2%).

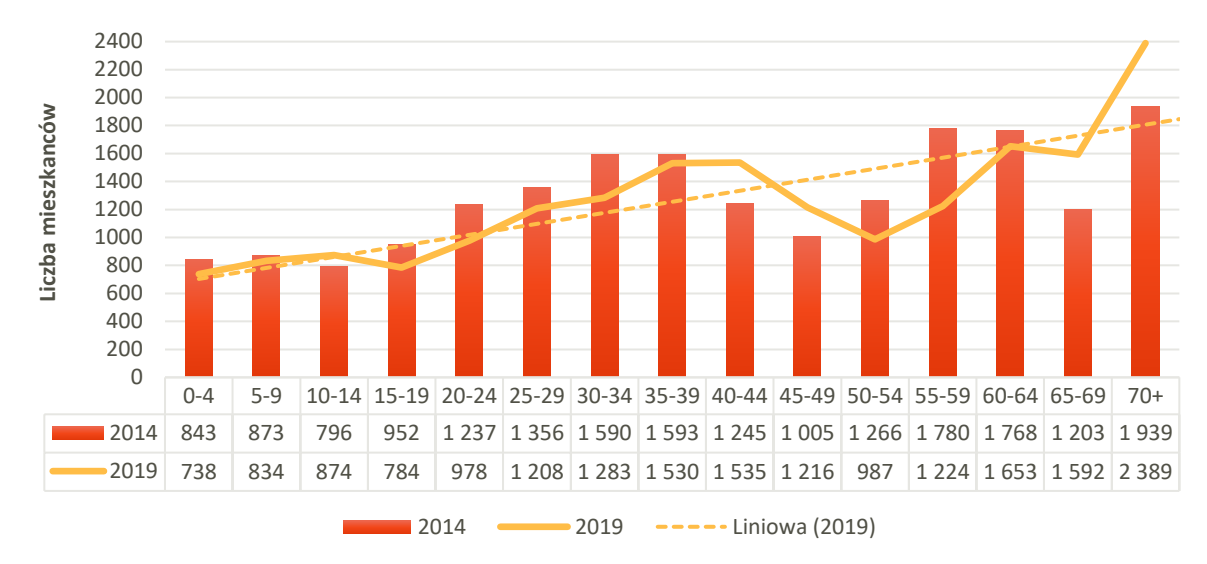

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70+
2014	843	873	796	952	1 237	1 356	1 590	1 593	1 245	1 005	1 266	1 780	1 768	1 203	1 939
2019	738	834	874	784	978	1 208	1 283	1 530	1 535	1 216	987	1 224	1 653	1 592	2 389

Rysunek 1. Struktura wiekowa gminy Bystrzyca Kłodzka – stan na 31 grudnia

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Według Monitora Rozwoju Lokalnego w gminie Bystrzyca Kłodzka wartość nominalna wskaźnika zmiany liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym wyniosła (-2,38), a standaryzowana (-0,39).

Tabela 3. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**-2,38**	**-0,39**	**0,25**
Gmina Głuchołazy	-2,94	-0,85	0,76
Gmina Wolsztyn	0,10	1,60	0,06
Gmina Drezdenko	-1,57	0,26	-0,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

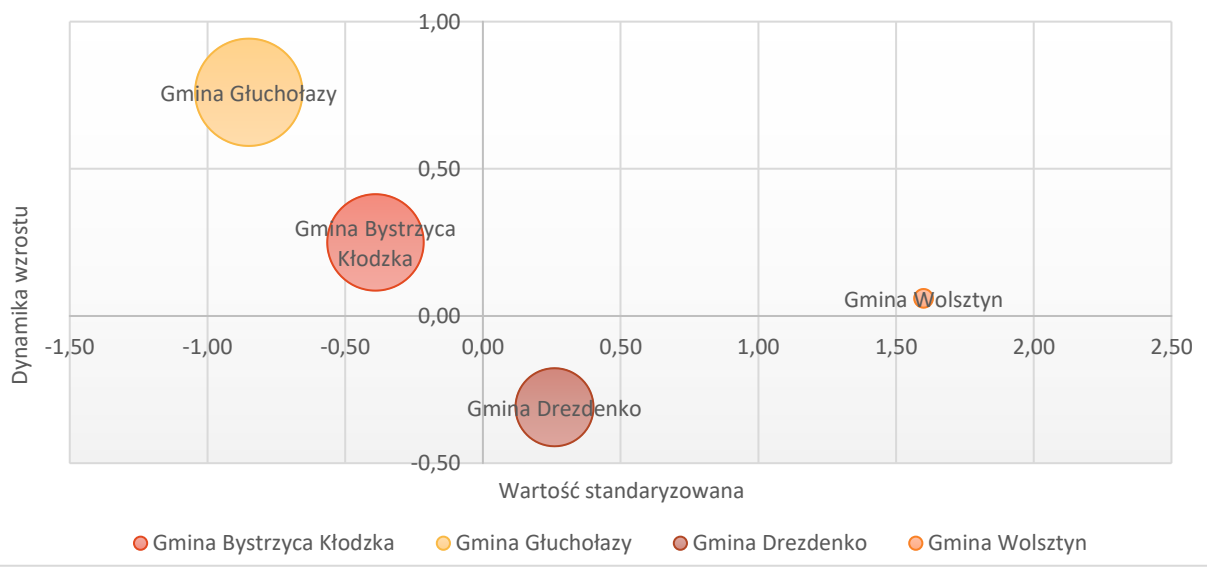

Rysunek 2. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Prezentowana poniżej prognoza ludności gminy do 2030 r. jako punkt wyjścia przyjmuje stan ludności w dniu 31.12.2016 r. Została ona opracowana w oparciu o długoterminowe założenia Prognozy ludności Polski na lata 2014–2050 oraz Prognozy dla powiatów i miast na prawach powiatu na lata 2014–2050[1].

Tabela 4. Prognoza ludności gminy Bystrzyca Kłodzka do 2030 r.

Wiek	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Ogółem	**18 589**	**18 455**	**18 319**	**18 187**	**18 055**	**17 348**
Przedprodukcyjny	2 870	2 861	2 851	2 819	2 776	2 504
Produkcyjny	10 651	10 457	10 286	10 169	10 061	9 671
Mobilny	6 535	6 355	6 147	5 966	5 804	5 097
Niemobilny	4 116	4 102	4 139	4 203	4 257	4 574
Poprodukcyjny	5 068	5 137	5 182	5 199	5 218	5 173
0-14	2 408	2 375	2 313	2 264	2 236	2 016
15-59	10 442	10 320	10 234	10 173	10 074	9 703
60+	5 739	5 760	5 772	5 750	5 745	5 629
15-64	11 913	11 701	11 515	11 326	11 170	10 643
65+	4 268	4 379	4 491	4 597	4 649	4 689
80+	831	796	781	775	762	1164

Źródło: opracowanie na podstawie „Prognoza ludności gmin na lata 2017–2030" – GUS.

Należy zauważyć, iż według powyżej przedstawionej prognozy ogólna liczba ludności gminy Bystrzyca Kłodzka będzie systematycznie spadać co należy uznać za zjawisko niekorzystne. Za niepokojący można uznać również fakt, że w grupie osób w wieku produkcyjnym przewiduje się spadek o około 9% przy jednoczesnym wzroście osób w grupie w wieku poprodukcyjnym (wzrost o około 2%).

Istotnym czynnikiem, który wpływa na kształtowanie się bilansu ludnościowego gminy Bystrzyca Kłodzka i jego profilu demograficznego jest ruch naturalny określający zmiany w liczbie badanego społeczeństwa (urodzenia i zgony).

W 2019 r. w gminie Bystrzyca Kłodzka nastąpił spadek liczby urodzeń w porównaniu do 2014 r. W latach 2014–2019 zwiększyła się natomiast liczba zgonów. W następstwie w okresie poddanym analizie dominował ujemny przyrost naturalny. W 2019 r. wartość niniejszego wskaźnika wyniosła (-5,55).

Tabela 5. Ruch naturalny na 1000 ludności w gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2014-2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Urodzenia żywe	9,74	8,11	7,21	8,61	8,3	6,92
Zgony	11,5	12,35	12,92	12,58	12,61	12,47
Przyrost naturalny	-1,8	-4,24	-5,71	-3,97	-4,31	-5,55

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Równolegle w badanym okresie, na obszarze gminy Bystrzycy Kłodzka można zauważyć negatywne zmiany ruchu migracyjnego. W 2019 r. saldo migracji ogółem na 1000 ludności wyniosło (-1,10). W stosunku do 2014 r. sytuacja uległa pogorszeniu, wówczas saldo migracji ogółem wynosiło (-0,60). Negatywnie zmieniła się również sytuacja w przypadku salda migracji wewnętrznych. W 2019 r. wyniosło ono (-1,48) podczas gdy w 2014 r. (-0,87). W przypadku salda migracji zagranicznych, które przez cały analizowany okres utrzymywało się na ujemnym poziomie, sytuacja uległa również pogorszeniu. W 2019 r. saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności wyniosło (-2,54), podczas gdy w 2014 r. wskaźnik ten wynosił (-1,49).

[1] Główny Urząd Statystyczny – Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030.

Tabela 6. Ruch migracyjny na 1000 ludności w gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2014-2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Saldo migracji ogółem	-0,60	-2,90	-0,90	-1,80	-0,50	-1,10
Saldo migracji wewnętrznych	-0,87	b.d.	-0,88	-2,04	-0,79	-1,48
Saldo migracji zagranicznych	-1,49	b.d.	-1,76	-3,81	-1,26	-2,54

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Utrzymujące się ujemne saldo migracji jest zjawiskiem niekorzystnym dla rozwoju gminy. Najczęściej dotyczy ono ludzi młodych i wykształconych. Odpływ młodych ludzi w dłuższym okresie osłabi potencjał społeczno-gospodarczy gminy Bystrzyca Kłodzka. Może również spowodować zmniejszenie jej atrakcyjności inwestycyjnej. Oprócz tego może się to negatywnie przełożyć na poziom przedsiębiorczości w gminie.

Na potencjał demograficzny gminy oprócz liczby ludności, wpływa także struktura wiekowa. Jej charakterystyka wskazuje, na starzenie się społeczeństwa. Niestety jest to niekorzystne zjawisko. Zwłaszcza zauważalny jest rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego. Przejawia się on wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

W 2014 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadał w przybliżeniu 136 osób w wieku poprodukcyjnym, w 2019 r. wskaźnik ten wzrósł do 167. Wzrósł również z 22,8 do 32,1 wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi.

Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Bystrzyca Kłodzka

Wskaźnik	2014	2019	2014=100(%)
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	133,5	167,4	125,4
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	22,8	32,1	140,8
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	16,2	21,1	130,2

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analiza wskaźników wskazuje, iż w gminie Bystrzyca Kłodzka występuje problem związany ze starzeniem się społeczeństwa w strukturze demograficznej.

Jak wynika z raportu Biura Analiz i Dokumentacji Senatu RP *„Na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa. Wyrazem tego są zmiany struktury konsumpcji, wzrost zapotrzebowania na niektóre usługi (np. w dziedzinie ochrony zdrowia, opieki społecznej), zmniejszenie aktywności zawodowej, zwiększenie wydatków na utrzymanie rosnącej grupy poprodukcyjnej, zmiana struktury siły roboczej, rodziny i gospodarstw domowych. Wymusza to działania ze strony państwa w zakresie dostosowania infrastruktury i nakładów finansowych na różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego”*[2].

Podsumowując, zmiany w strukturze wiekowej ludności będą w przyszłości wpływać na kierunki inwestycji infrastrukturalnych. Mogą też wpływać na prowadzenie aktualnej polityki społecznej. Przede wszystkim należy oczekiwać rosnącej popularności na usługi skierowane dla starszej grupy społeczeństwa. Należy również wspomnieć o wzroście wydatków związanych z opieką zdrowotną oraz rozbudową lub dostosowaniem infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

[2] A. Dragan, Biuro Analiz i Dokumentacji, „Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki”, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, str. 4.

RYNEK PRACY

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 r. w gminie Bystrzyca Kłodzka pracowało łącznie 2.352 osób, w tym 1.123 mężczyzn i 1.229 kobiet. W porównaniu do 2014 r. odnotowano spadek ogólnej liczny pracujących o 2,6% (63 osoby). Warto tutaj zaznaczyć, że spadek ten dotyczył w większej mierze kobiet (4,0%) niż mężczyzn (1,1%). Należy również podkreślić, że w przeciwieństwie do gminy Bystrzyca Kłodzka, powiat kłodzki i Dolny Śląsk odnotował wzrost ogólnej liczby pracujących odpowiednio o 2,7% oraz 9,7%.

Tabela 8. Pracujący ogółem

JST	2014	2019	2014=100(%)
Gmina Bystrzyca Kłodzka – ogółem	**2 415**	**2 352**	**97,4**
Mężczyźni	1 135	1 123	98,9
Kobiety	1 280	1 229	96,0
Powiat kłodzki – ogółem	24 801	25 324	102,1
Dolny Śląsk – ogółem	730 013	800 581	109,7

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Informacje pochodzące z GUS nie zawierają natomiast danych dotyczących zatrudnienia osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych, pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach oraz nie zawierają podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. Można więc wysuwać wniosek, że liczba osób realnie podejmujących zatrudnienie była na wyższym poziomie.

W latach 2014–2019 w gminie rozwój rynku pracy pozostał na niemal niezmiennym poziomie. W rezultacie wartość wskaźnika pracujący na 1000 ludności wzrosła w analizowanym okresie o 0,8% z 124 w 2014 r. do 125 w 2019 r. Warto zaznaczyć, że wskaźnik ten kształtował się poniżej średniej dla powiatu kłodzkiego (160) oraz Dolnego Śląska (276).

Tabela 9. Pracujący na 1000 ludności

JST	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**124**	**125**	**100,8**	**78,1**
Powiat kłodzki	152	160	105,3	100,0
Dolny Śląsk	251	276	110,0	172,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Z danych GUS wynika również, że na przestrzeni ostatnich lat zmniejszyła się w gminie liczba osób bezrobotnych. Bezrobocie zmalało o 45,0% z 1.585 osób w 2014 r. do 872 osób w 2020 r. Warto przy tym zaznaczyć, że zjawisko bezrobocia w większym stopniu dotyczyło kobiet (474 bezrobotne).

Tabela 10. Bezrobotni ogółem

JST	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bystrzyca Kłodzka – ogółem	**1 585**	**872**	**55,0**
Mężczyźni	751	398	53,0
Kobiety	834	474	56,8
Powiat kłodzki – ogółem	12 461	6 159	49,4
Dolny Śląsk – ogółem	121 562	68 822	56,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując zjawisko bezrobocia posłużono się również wskaźnikiem *„Miejska stopa bezrobocia”* rekomendowanym w PN-ISO 37120 Zrównoważony rozwój społeczny Wskaźniki usług miejskich i jakości życia[3].

W badanym okresie wskaźnik bezrobocia rozumiany (zgodnie z wytycznymi normy PN-ISO 37120) jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w wieku produkcyjnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się w gminie Bystrzyca Kłodzka z 12,8% w 2014 r. do 7,2% w 2019 r. W analizowanym okresie wartość tego wskaźnika była w gminie wyższa od średniej dla powiatu kłodzkiego (5,7%) oraz wyższa w porównaniu do Dolnego Śląska (3,2%).

Tabela 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem

JST	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**12,8**	**7,2**	**56,3**	**126,3**
Gmina Duszniki-Zdrój	10,6	4,7	44,3	82,5
Miasto Kłodzko	11,3	4,8	42,5	84,2
Gmina Kłodzko	12,5	5,4	43,2	94,7
Gmina Kudowa-Zdrój	14,9	4,6	30,9	80,7
Gmina Lądek-Zdrój	10,2	5,3	52,0	93,0
Gmina Lewin Kłodzki	17,0	5,4	31,8	94,7
Gmina Międzylesie	13,4	7,6	56,7	133,3
Miasto Nowa Ruda	10,4	5,1	49,0	89,5
Gmina Nowa Ruda	11,5	6,2	53,9	108,8
Gmina Polanica-Zdrój	12,1	4,8	39,7	84,2
Gmina Radków	12,7	5,6	44,1	98,2
Gmina Stronie Śląskie	12,0	7,9	65,8	138,6
Gmina Szczytna	12,8	5,3	41,4	93,0
Powiat kłodzki	**12,0**	**5,7**	**47,5**	**100,0**
Dolny Śląsk	**6,6**	**3,2**	**48,5**	**56,1**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W porównaniu do pozostałych gmin powiatu kłodzkiego, gmina Bystrzyca Kłodzka należy do grupy gmin, w których spadek udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem był jednym z najniższych.

Należy także zaznaczyć, że wartość tego wskaźnika była w 2019 r. w gminie Bystrzyca Kłodzka wyższa w przypadku kobiet (8,6%) niż mężczyzn (5,9%).

Według Monitora Rozwoju Lokalnego, w porównaniu do innych jednostek referencyjnych, wartość nominalna wskaźnika *Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców* gmina Bystrzyca Kłodzka charakteryzuje się najwyższą wartością oraz dynamiką zmian.

Tabela 12. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**44,93**	**-0,68**	**0,62**
Gmina Głuchołazy	26,63	0,61	0,07
Gmina Wolsztyn	7,71	1,93	-0,87
Gmina Drezdenko	36,44	-0,08	0,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

[3] Autorzy diagnozy wykorzystali ten wskaźnik, ponieważ w ich opinii dobrze oddaje sytuację na rynku pracy zarówno w gminach miejskich jak i miejsko-wiejskich i wiejskich.

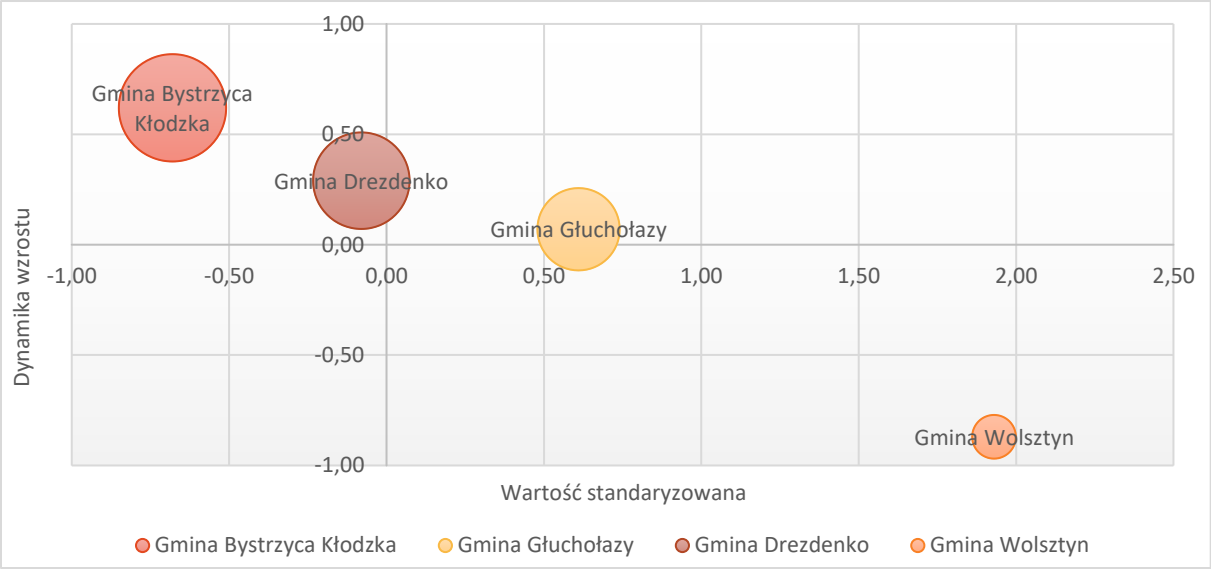

Rysunek 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Jak wynika z raportu GUS, zaistniała w marcu 2020 r. sytuacja epidemiczna wpłynęła na ograniczenie działalności podmiotów gospodarki narodowej w dotychczasowej postaci. Przejawiało się to z jednej strony likwidacją miejsc pracy, a z drugiej – otwarciem się pracodawców na formy zatrudnienia pozwalające na zachowanie dystansu społecznego. Jedną z takich form jest praca zdalna[4].

Na ryzyko utraty lub zmiany warunków pracy z powodu epidemii COVID-19 najbardziej narażone są miejsca pracy w sektorach hotelarstwa, usług gastronomicznych, handlu hurtowego i detalicznego oraz usług socjalnych i osobistych. Takie stanowiska wymagają najczęściej intensywnej komunikacji, pracy zespołowej i kontaktu z klientem, gdy obecnie pożądane jest przestrzeganie dystansu wśród współpracowników czy wobec klientów.

POMOC SPOŁECZNA

Przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych jest łatwiejsze dzięki pomocy społecznej. Osobom mającym problem z pokonaniem różnych przeciwności powinno zapewnić się odpowiednią pomoc.

Za pomoc społeczną na terenie gminy odpowiada Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej (OPS). Współpracuje on z licznymi organizacjami pozarządowymi, instytucjami rynku pracy, instytucjami zarządzającymi funduszami unijnymi oraz służbami mundurowymi.

Jak przedstawiają dane GUS, w 2019 r. ze środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 513 gospodarstw domowych. W stosunku do 2014 r. zarówno liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy, jak i liczba osób uległy znacznemu zmniejszeniu. Wówczas z pomocy społecznej korzystało 825 gospodarstw domowych, 1.913 osób.

Zmniejszyła się również liczba najuboższych gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W 2019 r. było ich 572, podczas gdy w 2014 r. 1.314 (spadek o 56,5%).

[4] Źródło danych GUS – Wpływ epidemii COVID-19 na wybrane elementy rynku pracy w Polsce w pierwszym kwartale 2020 roku, 10.06.2020 r.

Tabela 13. Pomoc społeczna w gminie Bystrzyca Kłodzka

Wyszczególnienie	2014	2019	2014=100(%)
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			
Ogółem	825	513	62,2
Poniżej kryterium dochodowego	559	297	53,1
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej			
Ogółem	1913	943	49,3
Poniżej kryterium dochodowego	1314	572	43,5
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej (%)			
Ogółem	9,8	5,0	51,0
Poniżej kryterium dochodowego	6,7	3,0	44,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z danych GUS na przestrzeni lat 2014–2019 zmniejszył się także odsetek ludności żyjących w ubóstwie z 9,8% do 3,0%. Przyczyn powyższego stanu upatrywać należy między innymi w korzystnych zmianach zachodzących na rynku pracy oraz w publicznych politykach społecznych (np. 500+).

W zestawieniu z innymi jednostkami referencyjnymi z MRL, wartość nominalna wskaźnika *Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej* wyniosła w gminie Bystrzyca Kłodzka 30,39 i najbardziej była zbliżona do gminy Głuchołazy (31,34). Dynamika wzrostu wartości standaryzowanej jest zbliżona do średniej w grupie porównawczej i utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 14. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**30,39**	**-0,11**	**-0,14**
Gmina Głuchołazy	31,34	-0,04	0,74
Gmina Wolsztyn	13,38	-1,40	0,36
Gmina Drezdenko	50,36	1,40	-0,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

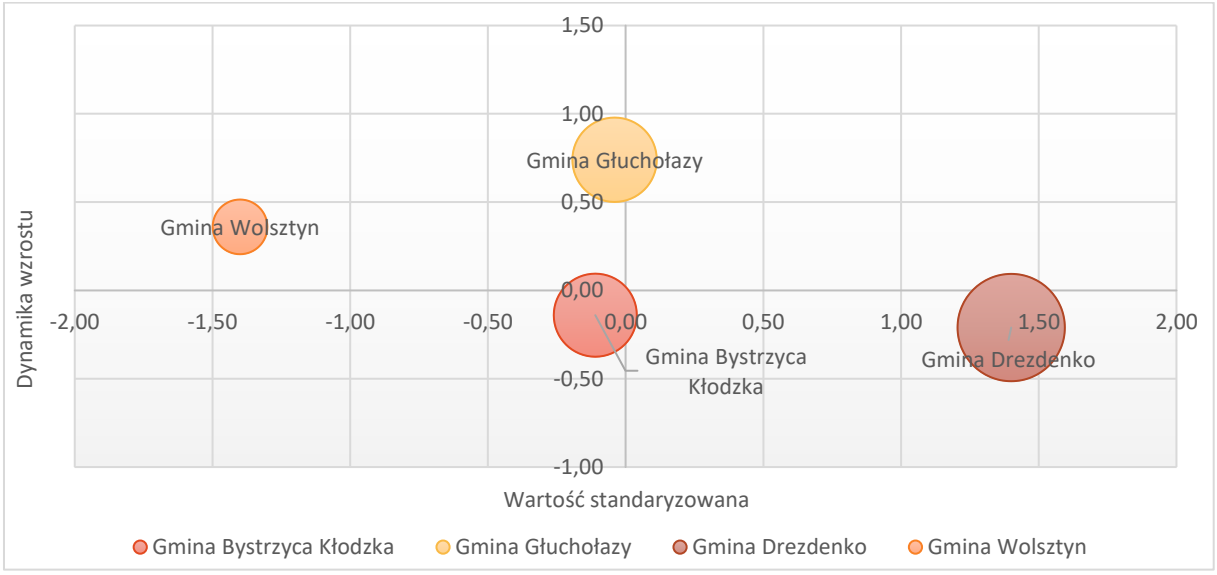

Rysunek 4. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Analizując pomoc społeczną należy również zwrócić uwagę na problem budownictwa socjalnego. W 2019 r. w gminie Bystrzyca Kłodzka znajdowały się 122 lokale socjalne o łącznej powierzchni 4.258 m^2. W stosunku do roku 2014 liczba lokali socjalnych wzrosła o 83 a powierzchnia o 3.199 m^2.

Z danych udostępnianych na podstawie rocznych sprawozdań z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej możemy uzyskać informację, iż w 2019 r. w ramach systemu pomocy społecznej wydanych zostało 2.694 decyzji administracyjnych.

Tabela 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Bystrzycy Kłodzkiej

Wyszczególnienie	2014	2019	2014=100(%)
Liczba rodzin – ogółem	**1 244**	**919**	**73,9**
Rodziny korzystające ze świadczeń finansowych i nie finansowych	800	471	58,9
Rodziny korzystające z pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej	444	448	100,9
Liczba osób w tych rodzinach – ogółem	**2 814**	**1 815**	**64,5**
Osoby korzystające ze świadczeń finansowych i nie finansowych	1 918	910	47,4
Osoby korzystające z pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej	896	905	101,0

Źródło: opracowanie na podstawie danych z OPS w Bystrzycy Kłodzkiej.

Warto podkreślić, co wynika z innych danych ujętych w sprawozdaniach OPS-u, że pomimo spadku w latach 2014–2019, osób korzystających ze świadczeń finansowych i nie finansowych o ponad połowę, liczba osób korzystających z pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej pozostaje na niemal niezmiennym poziomie.

Na przestrzeni ostatnich lat pomoc społeczna w gminie kierowana jest do osób lub rodzin dotkniętych różnymi dysfunkcjami. Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej w 2019 r. było ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba.

OPS w Bystrzycy Kłodzkiej udziela pomocy osobom niepełnosprawnym w oparciu o ustawę o pomocy społecznej do której należy pomoc finansowa, pomoc usługowa, pomoc rzeczowa, kierowanie do ośrodków wsparcia i domów pomocy społecznej. W 2020 r. z tego typu pomocy skorzystało 208 rodzin z tytułu niepełnosprawności i 204 rodziny z tytułu długotrwałej choroby. Ośrodek nie dysponuje bazą danych na temat wszystkich osób z orzeczoną niepełnosprawnością[5].

W ramach świadczeń pieniężnych realizowanych przez OPS liczba osób pobierających zasiłki stałe i okresowe w 2020 r. wynosiła:

- 102 osoby, którym przyznano zasiłek stały,
- 19 osób, którym przyznano zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności,
- 11 osób, którym przyznano zasiłek celowy z tytułu niepełnosprawności i długotrwałej choroby.

Tabela 16. Liczba osób pobierających świadczenia dla osób niepełnosprawnych

Rodzaj świadczenia rodzinnego	Liczba osób w 2020 r.
Zasiłek pielęgnacyjny	440
Świadczenie pielęgnacyjne	84
Specjalny zasiłek opiekuńczy	22
Zasiłek dla opiekuna	15

Źródło: opracowanie na podstawie danych z OPS w Bystrzycy Kłodzkiej.

Organizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania realizowana jest przez Spółdzielnię Socjalną *„Pomocna Dłoń”*. Usługi opiekuńcze obejmowały pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.

[5] Źródło: OPS w Bystrzycy Kłodzkiej.

Tabela 17. Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych	25	22	26
Liczba osób objętych pomocą w formie dowozu obiadów do miejsca zamieszkania	26	28	19

Źródło: opracowanie na podstawie danych z OPS w Bystrzycy Kłodzkiej.

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka realizowany jest program *„Opieka wytchnieniowa”* i odbywa się w formie świadczenia usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. Program kierowany jest do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w tym zakresie.

Jednym z ośrodków wsparcia dla mieszkańców gminy jest Środowiskowy Dom Samopomocy. To dzienny dom pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnymi intelektualnie, przystosowany do przyjęcia 35 uczestników. Aktualnie w zajęciach Środowiskowego Domu czynnie uczestniczy 30 osób, znajdując w nim opiekę, pomoc i wsparcie. W grupie tej znajdują się przede wszystkim renciści, chociaż 10% podopiecznych to osoby żyjące ze świadczeń pomocy społecznej.

Na terenie gminy funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej dysponujący dwoma oddziałami stałego pobytu. Pierwszy przeznaczony jest dla osób przewlekle somatycznie chorych na oddziale przy ul. Górnej 23, drugi natomiast dla osób przewlekle psychicznie chorych na oddziale przy Pl. Szpitalnym 5. Dom świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających[6].

W gminie obserwuje się wzrost liczby osób starszych, samotnych, o niskich dochodach, które nie mogą liczyć na pomoc najbliższej rodziny lub w ogóle jej nie mają. W związku z tym zapotrzebowanie na tego typu świadczenia z roku na rok wzrasta z uwagi na starzenie się społeczeństwa i migrację ludzi młodych[7].

Bez względu na posiadany dochód każdego mieszkańca gminy, w ramach świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej oferowana jest praca socjalna, a ponadto prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, dla osób i rodzin, które mają trudności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych lub potrzebują wsparcia[8].

W 2019 r. pracą socjalną objęte zostały 492 rodziny. Równocześnie zawarto 76 kontraktów socjalnych, w tym 62 kontrakty w ramach kierowania do prac społecznie użytecznych oraz do Centrum Integracji Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej[9].

Podsumowując w gminie zauważalne są pozytywne zmiany, które doprowadziły do zmniejszenia sfery ubóstwa. Równocześnie należy spodziewać się wzrostu popytu na usługi związane z opieką nad osobami starszymi i niesamodzielnymi.

[6] Źródło: http://www.dps.bystrzyca.bip-info.org/ [dostęp: 16 kwietnia 2021].
[7] Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej za rok 2019.
[8] Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.
[9] Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej za rok 2019.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Istotne znaczenie dla współczesnego rozwoju ma aktywność lokalnej ludności. Wynika ona z endogennych czynników rozwoju lokalnego, czyli między innymi występującego w gminie Bystrzyca Kłodzka poziomu kapitału społecznego.

Wyznacznikiem występującej aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych, których działalność dowodzi o istnieniu niezależnych procesów na danym terytorium. Świadczą one o wzroście świadomości obywatelskiej wśród mieszkańców.

Dzięki bliskiej działalności organizacji samorządowych z mieszkańcami gminy, łatwiej zrozumieć lokalne potrzeby. Można w ten sposób skuteczniej i produktywniej wypełniać zadania publiczne będące istotnym ogniwem rozwoju społeczno-gospodarczego.

Aktywność społeczna przedstawiona za pomocą liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców była w gminie w 2019 r. większa niż w 2014 r. i wynosiła 50. Liczba ta kształtuje się powyżej średniej dla powiatu kłodzkiego (40) i województwa dolnośląskiego (42).

Tabela 18. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

JST	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**41**	**50**	**122,0**	**125,0**
Gmina Duszniki-Zdrój	52	51	98,1	127,5
Miasto Kłodzko	37	43	116,2	107,5
Gmina Kłodzko	26	31	119,2	77,5
Gmina Kudowa-Zdrój	37	45	121,6	112,5
Gmina Lądek-Zdrój	44	60	136,4	150,0
Gmina Lewin Kłodzki	31	47	151,6	117,5
Gmina Międzylesie	38	45	118,4	112,5
Miasto Nowa Ruda	20	23	115,0	57,5
Gmina Nowa Ruda	27	34	125,9	85,0
Gmina Polanica-Zdrój	38	43	113,2	107,5
Gmina Radków	32	42	131,3	105,0
Gmina Stronie Śląskie	42	45	107,1	112,5
Gmina Szczytna	23	30	130,4	75,0
Powiat kłodzki	**33**	**40**	**121,2**	**100,0**
Dolny Śląsk	**36**	**42**	**116,7**	**105,0**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z danych GUS aktywność społeczna w gminie Bystrzyca Kłodzka przedstawiona wskaźnikiem liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców była jedną z najwyższych spośród wszystkich gmin powiatu kłodzkiego. Wyższą wartość tego wskaźnika odnotowała tylko gmina Lądek-Zdrój (60) oraz gmina Duszniki-Zdrój (51).

Według danych na koniec grudnia 2019 r. pochodzących z Raportu o stanie gminy Bystrzyca Kłodzka za rok 2019, na terenie gminy działa 99 organizacji pozarządowych oraz 2 spółdzielnie socjalne, w tym: 57 stowarzyszeń społeczno-kulturalnych, 17 stowarzyszeń kultury fizycznej, 15 fundacji oraz 10 stowarzyszeń Ochotniczych Straży Pożarnych.

Analizując dane, które przedstawia Monitor Rozwoju Lokalnego na zakresie wskaźnika *Organizacji społecznych na 1000 mieszkańców* wartość nominalna była najwyższa względem innych jednostek referencyjnych. Gmina Bystrzyca Kłodzka posiada również najwyższą wartością standaryzowaną oraz dynamikę wzrostu w porównaniu do gmin wybranych do porównania.

Tabela 19. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**4,85**	**0,61**	**0,05**
Gmina Głuchołazy	3,79	-0,31	-0,09
Gmina Wolsztyn	3,48	-0,59	-0,36
Gmina Drezdenko	2,78	-1,20	-0,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

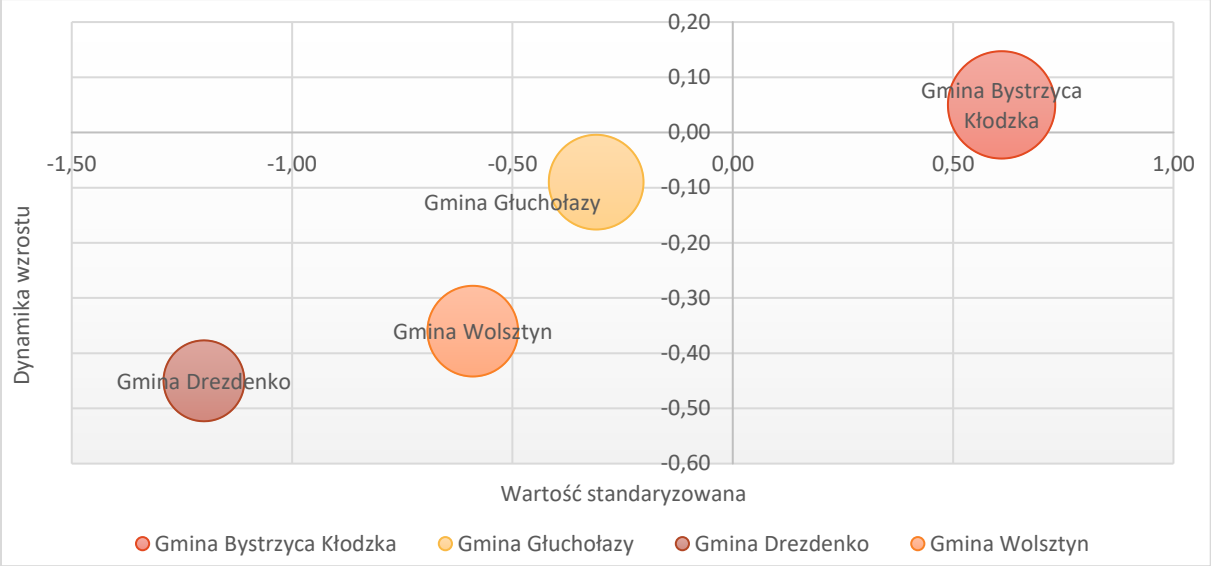

Rysunek 5. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Do najbardziej aktywnych organizacji pozarządowych działających na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka zaliczane są:

- Bystrzyckie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych – ul. Międzyleśna 9, Bystrzyca Kłodzka,
- Fundusz Lokalny Masywu Śnieżnika – ul. Górna 19, Wójtowice,
- Towarzystwo Miłośników Gorzanowa – ul. Kłodzka 8, Gorzanów,
- Fundacja Równi choć Różni – ul. Śnieżna 22, Międzygórze,
- Fundacja Pałac Gorzanów – ul. Podzamcze 8, Gorzanów.

OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3

Dostęp do opieki żłobkowej ma wpływ na poziom i jakość życia mieszkańców, a tym samym na funkcjonowanie całej sfery społecznej. Swobodny dostęp do żłobków umożliwia podjęcie zatrudnienia przez rodziców i może wpłynąć na wzrost aktywności zawodowej, szczególnie wśród kobiet.

Sytuacja w gminie Bystrzyca Kłodzka odbiega od sytuacji w Polsce, gdzie opieką żłobkową w 2019 r. objętych było ok. 23,4% dzieci w wieku od 1 do 3 lat.

Tabela 20. Opieka nad dziećmi do lat 3 w gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Dzieci w wieku do 3 lat	458	461	435
Żłobki	0	1	1
Miejsca w żłobkach	0	26	24
Dzieci przebywające w ciągu roku w żłobkach	0	33	48
Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	0	56	55
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	0,0	5,6	5,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z powyżej przedstawionych informacji, na terenie gminy mogą występować problemy z dostępnością do infrastruktury zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3.

Porównując dostęp do opieki żłobkowej w gminie Bystrzyca Kłodzka miarą wskaźnika ilości dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w porównaniu do pozostałych gmin powiatu kłodzkiego okazuje się, że wartość tego wskaźnika w 2019 r. wyniosła 55.

Tabela 21. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3

JST	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**0**	**55**	**-**	**39,9**
Gmina Duszniki-Zdrój	142	204	143,7	147,8
Miasto Kłodzko	147	188	127,9	136,2
Gmina Kłodzko	74	102	137,8	73,9
Gmina Kudowa-Zdrój	71	160	225,4	115,9
Gmina Lądek-Zdrój	0	132	-	95,7
Gmina Lewin Kłodzki	-	-	-	-
Gmina Międzylesie	0	87	-	63,0
Miasto Nowa Ruda	0	95	-	68,8
Gmina Nowa Ruda	0	254	-	184,1
Gmina Polanica-Zdrój	-	-	-	-
Gmina Radków	198	290	146,5	210,1
Gmina Stronie Śląskie	94	118	125,5	85,5
Gmina Szczytna	0	120	-	87,0
Powiat kłodzki	**57**	**138**	**242,1**	**100,0**
Dolny Śląsk	**100**	**192**	**192,0**	**139,1**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Istotnym elementem, mogącym wpłynąć na wzrost upowszechnienia opieki żłobkowej jest prowadzenie działań promocyjno-informacyjnych na temat różnych form opieki nad dziećmi do lat 3 jak również upowszechnienie wiedzy o takich formach jak opiekun dzienny czy „niania" wśród mieszkańców, a szczególnie rodziców dzieci do lat 3.

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Potencjał społeczny i gospodarczy buduje się między innymi poprzez przełamywanie barier w zakresie dostępu do edukacji i to już od wieku przedszkolnego dziecka.

Według informacji zawartych w Raporcie o stanie gminy Bystrzyca Kłodzka za rok 2019 – sieć przedszkolną w gminie stanowiły:

- 13-oddziałowe gminne Przedszkole nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej,
- 1 oddział przedszkolny przy SP w Wilkanowie prowadzone przez gminę,
- 5 oddziałów przedszkolnych przy SP prowadzonych przez organizacje pozarządowe w Pławnicy, Długopolu Dolnym, Starej Łomnicy, Gorzanowie oraz Starym Waliszowie.

Sieć przedszkolna uzupełniana była przez niepubliczne zespoły wychowania przedszkolnego w Starej Łomnicy i Gorzanowie oraz punkt przedszkolny w Wilkanowie, który zakończył działalność wraz z końcem roku szkolnego 2018/2019[10].

[10] Źródło: Raport o stanie gminy Bystrzyca Kłodzka za rok 2019.

Jak wynika z danych GUS w 2019 r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie był znacznie niższy od średniej w powiecie kłodzkim, a także na Dolnym Śląsku. W 2019 r. na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat opieką przedszkolną w gminie Bystrzyca Kłodzka objętych było 723 dzieci podczas gdy średnia dla powiatu kłodzkiego wynosiła 820, a dla Dolnego Śląska 892.

Tabela 22. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat.

JST	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**669**	**723**	**108,1**	**88,2**
Gmina Duszniki-Zdrój	765	838	109,5	102,2
Miasto Kłodzko	913	1 114	122,0	135,9
Gmina Kłodzko	629	578	91,9	70,5
Gmina Kudowa-Zdrój	830	1 009	121,6	123,0
Gmina Lądek-Zdrój	581	692	119,1	84,4
Gmina Lewin Kłodzki	597	589	98,7	71,8
Gmina Międzylesie	645	753	116,7	91,8
Miasto Nowa Ruda	683	695	101,8	84,8
Gmina Nowa Ruda	842	802	95,2	97,8
Gmina Polanica-Zdrój	1 185	1 396	117,8	170,2
Gmina Radków	755	852	112,8	103,9
Gmina Stronie Śląskie	739	789	106,8	96,2
Gmina Szczytna	618	769	124,4	93,8
Powiat kłodzki	**748**	**820**	**109,6**	**100,0**
Dolny Śląsk	**800**	**892**	**111,5**	**108,8**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Niska wartość wskaźnika na tle innych gmin powiatu kłodzkiego może wskazywać, że mieszkańcy gminy Bystrzyca Kłodzka korzystają z usług świadczonych przez placówki zlokalizowane w innych gminach.

Dostęp do przedszkoli umożliwia podjęcie zatrudnienia przez rodziców, a tym samym może przyczynić się do ograniczenia sfery ubóstwa i zwiększenia udziału kobiet na rynku pracy.

EDUKACJA SZKOLNA

Istotną kwestią związaną ze sferą społeczną jest edukacja szkolna. W 2019 r. gmina Bystrzyca Kłodzka była organem prowadzącym dla szkół:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Gen. Józefa Bema w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Obrońców Warszawy w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Szkoła Podstawowa w Wilkanowie.

Gminną sieć szkół obejmujących klasy I-VIII uzupełniały szkoły niesamorządowe:

- Szkoła Podstawowa Waliszowskiego Stowarzyszenia Edukacyjnego w Starym Waliszowie,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gorzanowie prowadzona przez Towarzystwo Miłośników Gorzanowa,
- Szkoła Podstawowa w Długopolu Dolnym,
- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Marii Konopnickiej w Pławnicy,
- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia „Stara Łomnica Dzieciom” w Starej Łomnicy.

Ponadto należy podkreślić, że na terenie gminy funkcjonuje Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Karola Szymanowskiego w Bystrzycy Kłodzkiej. Wszyscy nauczyciele posiadają dyplomy ukończenia studiów drugiego stopnia w odpowiednich specjalnościach. W roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało do niej 42 uczniów, w tym: 6 osób – wydział wokalny oraz 36 osób wydział instrumentalny[11].

Wyniki uczniów są efektem procesu nauczania. Najczęstszą formą weryfikacji postępów edukacyjnych i osiągnięć są egzaminy wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. O sytuacji szkolnictwa podstawowego świadczy między innymi wynik egzaminu ósmoklasisty. Średnie wyniki egzaminu z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego dla szkół zlokalizowanych na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka kształtują się na porównywalnym poziomie względem średnich wyników dla powiatu kłodzkiego.

Tabela 23. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 r.

JST	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język niemiecki
Miasto Wrocław	**65,5**	**56,1**	**66,4**	**61,5**
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**59,0**	**41,0**	**47,6**	**27,7**
SP nr 1 w Bystrzycy Kłodzkiej	50,0	36,0	45,0	-
SP nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej	64,4	48,6	56,0	-
SP w Długopolu Dolnym	65,3	36,9	45,2	-
SP w Gorzanowie	47,0	61,5	56,4	-
SP w Pławnicy	62,4	46,5	33,5	-
SP w Starej Łomnicy	52,0	18,6	30,6	-
SP w Starym Waliszowie	39,3	19,0	-	27,7
SP w Wilkanowie	72,8	47,0	54,6	-
Powiat kłodzki	**57,3**	**40,1**	**48,7**	**34,9**
Dolny Śląsk	**58,8**	**44,5**	**55,0**	**44,0**

Źródło: OKE Wrocław.

Najwyższy średni wynik z języka polskiego osiągnęli uczniowie ze szkół podstawowych: nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej, w Długopolu Dolnym, w Pławnicy oraz w Wilkanowie. Na egzaminie z matematyki najwyższy wynik osiągnęli uczniowie z SP w Gorzanowie, SP nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej i SP w Wilkanowie. Najwyższy średni wynik z języka angielskiego uzyskali natomiast uczniowie z SP nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej oraz SP w Wilkanowie. Średni wynik uczniów z wymienionych powyższych szkół przekroczył średni wynik w województwie dla poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych.

Jak wynika z danych OKE Wrocław uczniowie uczęszczający do szkół zlokalizowanych na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka osiągnęli średnie wyniki z matematyki i języka angielskiego poniżej średniej dla Dolnego Śląska. Należy podkreślić, że wyniki z ww. przedmiotów wyraźnie od tej średniej odbiegały, a mianowicie o: 3,5 punktu procentowego w przypadku matematyki i 7,4 punktu procentowego w przypadku języka angielskiego.

[11] Tamże.

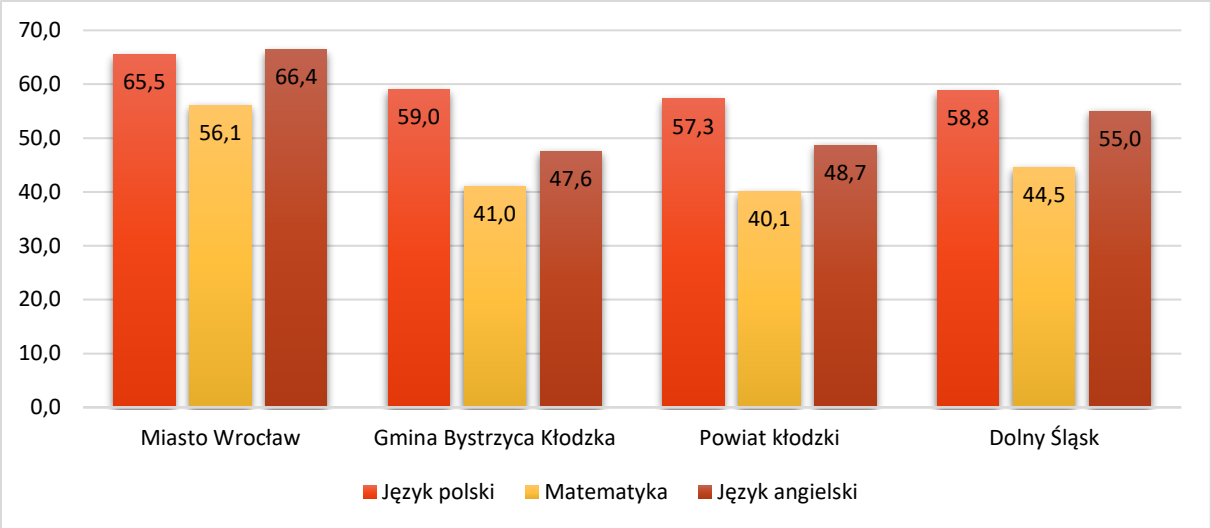

Rysunek 6. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 r.

Źródło: OKE Wrocław.

Warto również odnieść się do wyników uczniów klas ósmych z Wrocławia. W tym przypadku szczególnie wyraźna jest przewaga Wrocławia w zakresie matematyki i języka angielskiego. Wymienione przedmioty w przyszłości mogą decydować o pozycji uczniów na rynku pracy w innowacyjnych branżach.

W 2019 r. gmina Bystrzyca Kłodzka prowadziła przejęte od Powiatu Kłodzkiego I Liceum Ogólnokształcące w Bystrzycy Kłodzkiej wchodzące wraz ze Szkołą Podstawową nr 1 i Gimnazjum nr 1 w skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej.

W Liceum Ogólnokształcącym im. Powstańców Śląskich w Bystrzycy Kłodzkiej do egzaminu maturalnego przystąpiło 54 uczniów.

Tabela 24. Wyniki (%) z obowiązkowych egzaminów maturalnych w 2020 r.

Przedmiot	LO w Bystrzycy Kłodzkiej	Powiat kłodzki	Miasto Wrocław	Dolny Śląsk
Język polski – pisemny	50,6	52,9	58,9	53,7
Matematyka	67,2	47,0	59,5	51,8
Język angielski – pisemny	79,1	71,0	80,5	73,7

Źródło: OKE Wrocław.

Liceum Ogólnokształcące w Bystrzycy Kłodzkiej osiągnęło zdawalność matur na poziomie 100%. Maturzyści osiągnęli bardzo dobry średni wynik z matematyki, a także z języka angielskiego znacznie przewyższający średnie wyniki w powiecie i w województwie.

W gminie Bystrzyca Kłodzka funkcjonują również inne szkoły ponadpodstawowe: Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Bystrzycy Kłodzkiej oraz Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „OMEGA" w Bystrzycy Kłodzkiej.

OPIEKA ZDROWOTNA

Podstawowa opieka zdrowotna powinna odgrywać kluczową rolę w systemie ochrony zdrowia, stanowiąc miejsce gromadzenia podstawowych informacji na temat pacjentów i ich problemów zdrowotnych oraz koordynacji procesu opieki nad pacjentami[12].

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka, według danych GUS w 2019 r. funkcjonowało siedem przychodni oraz sześć aptek. W stosunku do 2014 r. liczba przychodni nie uległa zmianie. Zwiększyła się natomiast liczba aptek o jedną.

Specjalistyczną opiekę medyczną w gminie zajmuje się Bystrzyckie Centrum Zdrowia Spółka z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej przy ul. Okrzei 49. Zadania Spółki, jako podmiotu leczniczego obejmują: stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne (w tym świadczenia szpitalne oraz inne niż szpitalne) oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

W ramach usług medycznych szpital dysponuje łącznie 115 łóżkami:

- Oddział wewnętrzny – 18 łóżek,
- Oddział dziecięcy – 16 łóżek,
- Oddział rehabilitacji ogólnoustrojowej – 40 łóżek,
- Zakład opiekuńczo-leczniczy – 35 łóżek,
- Oddział chirurgii jednego dnia – 6 łóżek.

Szpital świadcząc usługi w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej specjalizuje się w następujących zakresach:

- Poradnia chirurgiczna – kontrakt z NFZ oraz usługi komercyjne,
- Poradnia położniczo-ginekologiczna – usługi komercyjne,
- Poradnia chirurgii naczyniowej – usługi komercyjne,
- Poradnia ortopedii i traumatologii narządu ruchu – usługi komercyjne.

W latach 2014–2019 wartość wskaźnika przychodnie na 10 tys. mieszkańców nie uległ zmianie i wyniósł 4. Należy zaznaczyć, że wartość niniejszego wskaźnika kształtowała się poniżej średniej dla powiatu kłodzkiego (6) oraz Dolnego Śląska (6).

Tabela 25. Ambulatoryjna opieka zdrowotna

JST	2014	2019	2014=100(%)
Przychodnie na 10 tys. ludności			
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**4**	**4**	**100,0**
Powiat kłodzki	5	6	120,0
Dolny Śląsk	5	6	120,0
Porady lekarskie ogółem			
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**130 649**	**128 557**	**98,4**
Powiat kłodzki	1 082 775	1 092 703	100,9
Dolny Śląsk	20 197 216	22 126 386	109,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

[12] Źródło: Strategiczne kierunki rozwoju systemu ochrony zdrowia w Polsce, Wyniki ogólnonarodowej debaty o kierunkach zmian w ochronie zdrowia, Warszawa, sierpień 2019 r.

Według danych GUS w stosunku do 2014 r. zauważalny jest spadek ilości udzielonych porad zdrowotnych. W 2019 r. udzielono ich łącznie 128.703, to około 1,6% mniej niż w 2014 r.

Według Monitora Rozwoju Lokalnego wartość standaryzowana i dynamika wzrostu wskaźnika *liczby łóżek szpitalnych ogólnych na 1000 mieszkańców* w gminie Bystrzyca Kłodzka była najwyższa w porównaniu do pozostałych jednostek referencyjnych. Pozytywnie należy również ocenić wartość nominalną, która wyniosła 6,81.

Tabela 26. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**6,81**	**1,37**	**0,14**
Gmina Głuchołazy	8,06	1,97	-0,78
Gmina Wolsztyn	3,19	-0,34	0,04
Gmina Drezdenko	2,88	-0,49	0,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

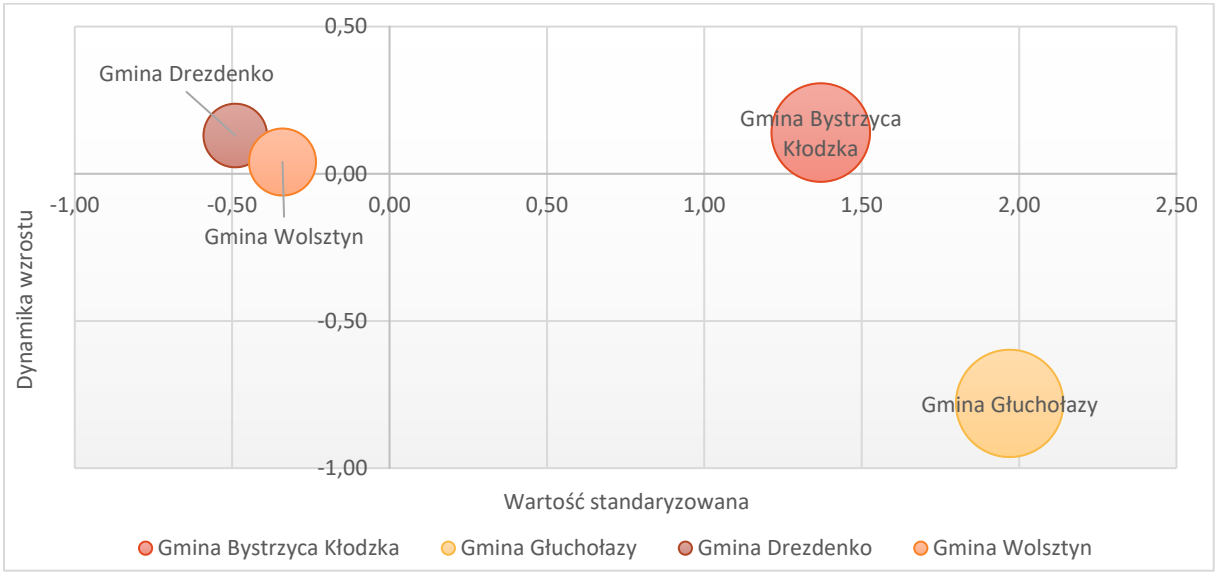

Rysunek 7. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS)

Wskaźnikiem, który przynajmniej częściowo obrazuje dostępność do opieki medycznej dla mieszkańców, jest liczba lekarzy (personel pracujący ogółem) na 10 tys. ludności. W powiecie kłodzkim wartość niniejszego wskaźnika wzrosła z 40,5 w 2014 r. do 41,2 w 2019 r. Warto zaznaczyć, że w 2019 r. wartość wskaźnika w powiecie kłodzkim kształtowała się poniżej średniej regionalnej wynoszącej 55,3.

Należy również podkreślić, że na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka występują charakterystyczne dla całego kraju problemy związane z funkcjonowaniem służby zdrowia, przejawiające się między innymi kolejkami do lekarzy (problem z dostępem do lekarza pierwszego kontaktu) oraz ograniczonym dostępem do opieki specjalistów. Są to problemy systemowe wymagające interwencji z poziomu krajowego.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Sprawami związanymi z szeroko rozumianym bezpieczeństwem zajmuje się Wydział Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta i Gminy. W ramach obowiązków gminy Bystrzyca Kłodzka realizowane są następujące rodzaje zadań:

- zadania związane z obronnością kraju,
- zadania obrony cywilnej i powszechniej samoobrony,
- zadania z zakresu zarządzania kryzysowego i zwalczania skutków klęsk żywiołowych[13].

Zarządzanie kryzysowe to działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym. Celem jej jest zapobieganie sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej.

Do zadań Burmistrza w zakresie zarządzania kryzysowego należy w szczególności:

1) całodobowe alarmowanie członków gminnego zespołu zarządzania kryzysowego, a w sytuacjach kryzysowych zapewnienie całodobowego dyżuru, w celu zapewnienia przepływu informacji oraz dokumentowania prowadzonych czynności,
2) współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej;
3) nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania,
4) realizacja zadań stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa.

Najważniejszym zadaniem zarządzania kryzysowego jest w odpowiednim czasie powiadomienie ludności gminy o zagrożeniu. W celu jego realizacji Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej wydał zarządzenie w sprawie przygotowania i zapewnienia działania gminnego systemu wczesnego ostrzegania o zagrożeniach oraz gminnego systemu wykrywania i alarmowania, które określa sposób ostrzegania i powiadamiania w gminie.

W gminie Bystrzyca Kłodzka funkcjonują następujące sposoby ostrzegania i powiadamiania ludności o zagrożeniach:

- komunikaty i ostrzeżenia umieszczone na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka pod adresem www.bystrzycaklodzka.pl zakładka „komunikaty”,
    - komunikaty i ostrzeżenia wysyłane do użytkowników informatora SMS oraz aplikacji BLISKO (instrukcja pobrania oraz użytkowania aplikacji została umieszczona na stronie internetowej www.bystrzycaklodzka.pl),
- włączanie syren - 10 szt.,
- rozgłaszanie komunikatów przez megafony umieszczone na samochodach pożarniczych OSP,
- wykorzystanie tradycyjnych środków łączności przewodowej i komórkowej - sposób polega na przekazywaniu drogą telefoniczną odpowiednich komunikatów do wybranych osób funkcyjnych m.in. sołtysów, którzy przekazują informacje mieszkańcom.

[13] Źródło: Raport o stanie gminy Bystrzyca Kłodzka za rok 2019.

Aktualnie na terenie gminy funkcjonuje 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Gorzanów, Idzików, Międzygórze, Nowy Waliszów, Pławnica, Poręba, Stara Łomnica, Stary Waliszów, Wilkanów i Zabłocie. Wszystkie jednostki są zarejestrowane i posiadają osobowość prawną i należą do Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczpospolitej Polskiej.

OSP Stary Waliszów oraz OSP Wilkanów włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Działalność straży jest finansowana głównie z budżetu gminy. Strażacy wyposażeni są w specjalistyczny sprzęt i mundury pozwalające uczestniczyć w podstawowych akcjach ratowniczo-gaśniczych. Każda jednostka ma remizę strażacką oraz w ich wyposażeniu sprzęt niezbędny do prowadzenia akcji gaśniczo-ratunkowych – łącznie 17 samochodów pożarniczych.

Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej działają samodzielnie lub wspierają jednostki Państwowej Straży Pożarnej, uczestnicząc w akcjach ratowniczo-gaśniczych. Ściśle współdziałają z Jednostką Ratowniczo-Gaśniczą w Bystrzycy Kłodzkiej oraz Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Kłodzku.

W ramach działalności statutowej OSP uczestniczą m.in. w gaszeniu pożarów, likwidacji skutków klęsk żywiołowych, różnego typu zagrożeń spowodowanymi min. anomaliami pogodowo-klimatycznymi oraz pomagają poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych. Organizują i uczestniczą w zawodach pożarniczo-sportowych, manewrach oraz prowadzą konkursy dla dzieci i młodzieży.

Zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej w gminie realizują również Ochotnicze Straże Pożarne zrzeszające 164 strażaków mogących brać udział w akcjach ratowniczych. Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka funkcjonuje 10 jednostek OSP w tym: 5 Kobiecych Drużyn, 5 Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych oraz 2 jednostki OSP należące do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Jak wskazują dane dotyczące działalności wszystkich jednostek ochrony przeciwpożarowej przekazane przez Komendę Głównej Państwowej Straży Pożarnej, na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka w 2019 r. wystąpiło 400 zdarzeń wymagających interwencji służb przeciwpożarowych. W porównaniu do 2018 r. było to o 31 zdarzeń mniej.

Tabela 27. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 ludności

JST	2018	2019	2018=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**23**	**21**	**91,3**	**100,0**
Gmina Duszniki-Zdrój	30	27	90,0	128,6
Miasto Kłodzko	16	16	100,0	76,2
Gmina Kłodzko	26	23	88,5	109,5
Gmina Kudowa-Zdrój	20	18	90,0	85,7
Gmina Lądek-Zdrój	22	21	95,5	100,0
Gmina Lewin Kłodzki	53	42	79,2	200,0
Gmina Międzylesie	27	33	122,2	157,1
Miasto Nowa Ruda	17	17	100,0	81,0
Gmina Nowa Ruda	19	25	131,6	119,0
Gmina Polanica-Zdrój	25	24	96,0	114,3
Gmina Radków	26	21	80,8	100,0
Gmina Stronie Śląskie	17	20	117,6	95,2
Gmina Szczytna	25	25	100,0	119,0
Powiat kłodzki	**22**	**21**	**95,5**	**100,0**
Dolny Śląsk	**16**	**15**	**93,8**	**71,4**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W 2019 r. ze względu na rodzaje zdarzeń najwięcej wystąpiło zagrożeń miejscowych (290) i pożarów (46). Odnotowano także 24 fałszywe alarmy.

Gmina Bystrzyca Kłodzka pod względem wartości wskaźnika interwencji z udziałem jednostek ochrony pożarowej w przeliczeniu na 1000 ludności w 2019 r. kształtuje się na tym samym poziomie co średnia dla powiatu kłodzkiego (21).

Wypadki i zdarzenia drogowe są wymieniane jako jedne z najczęstszych zagrożeń. Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka, istnieją niebezpieczne skrzyżowania, gdzie problemem jest ograniczona widoczność, wynikająca z lokalizacji budynków. W obrębie niebezpieczeństw występujących w komunikacji pieszej należy wymienić problem zwiększonego ryzyka potrąceń pieszych oraz rowerzystów, wynikający z niedostatecznej infrastruktury drogowej[14].

Analizując wykroczenia i przestępstwa popełnione w gminie Bystrzyca Kłodzka za niepokojący można uznać fakt, iż w 2020 r. liczba wykroczeń społecznie uciążliwych wzrosła ponad dwukrotnie w porównaniu do 2014 r. Zauważa się natomiast tendencje spadkową w przypadku liczby czynów karalnych nieletnich.

Tabela 28. Wykroczenia i przestępstwa zaistniałe na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wykroczeń społecznie uciążliwych	247	287	465	441	433	439	644
Liczba czynów karalnych nieletnich	29	9	13	10	6	2	14
Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym w ramach 7 kategorii:							
Kradzież mienia	220	230	286	272	177	172	169
Kradzież z włamaniem	55	51	36	46	39	43	37
Uszkodzenie mienia	53	52	80	78	44	47	49
Kradzież samochodu	2	1	4	1	1	1	0
Rozbój i wymuszenia rozbójnicze	4	8	2	2	0	2	0
Uszczerbek na zdrowiu	8	9	12	5	3	5	6
Bójka i pobicie	5	5	3	4	1	2	4
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem	70,1%	69,4%	72,2%	76,2%	84,1%	81,5%	90,1%
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	52	54	36	52	40	46	50
Liczba wypadków drogowych ze skutkiem śmiertelnym	3	8	2	1	3	4	3

Źródło: Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej.

Ponadto, wśród przestępstw o charakterze kryminalnym w ramach 7 kategorii odnotowano na przestrzeni lat 2014–2020 spadek w każdej z kategorii. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem również uległ poprawie i wynosił w 2020 r. 90,1%.

W przypadku ilości popełnianych przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, sytuacja w analizowanych latach kształtuje się na podobnym poziomie.

W celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców gmina Bystrzyca Kłodzka inwestuje środki w rozbudowę monitoringu wizyjnego. Według aktualnych danych na terenie gminy funkcjonuje 14 kamer obsługujących przestrzeń publiczną, w tym 9 kamer, które obejmują system ruchu drogowego.

[14] Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka, s. 51.

KULTURA

Obecnie o szansach rozwoju obszaru decyduje także jego potencjał kulturalny. Tworzą go instytucje kultury, takie jak biblioteki, domy kultury, teatry, kina itp. Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka funkcjonują 3 instytucje kultury:

- Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kłodzkiej.

Od 1975 r. funkcjonuje Miejsko Gminny Ośrodek Kultury im. Leona Kruczkowskiego w Bystrzycy Kłodzkiej (MGOK) z siedzibą przy ul. Wojska Polskiego 20. Realizuje on przede wszystkim zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. MGOK we współpracy z Sołtysami, Radami Sołeckimi, Kołami Gospodyń Wiejskich, szkołami, stowarzyszeniami, klubami sportowymi, gminnymi Jednostkami Ochotniczych Straży Pożarnych jest współorganizatorem działań kulturalnych, rekreacyjnych, a także sportowych podejmowanych na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka. Ponadto współpracuje z innymi gminnymi instytucjami kultury.

Biblioteka w Bystrzycy Kłodzkiej prowadzi szeroką działalność w sferze kultury, animacji, wiedzy, informacji oraz edukacji. To przyjazne miejsce zajmujące szczególną pozycję na kulturalnej mapie gminy. Oprócz dostępu do pokaźnego księgozbioru, biblioteka oferuje czytelnikom i użytkownikom szereg działań, z których każdy znajdzie coś ciekawego dla siebie. Oferują bezpłatny dostęp do Academiki (cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej książek i czasopism naukowych) oraz portalu Legimi (75 tys. ebooków i audiobooków). Wśród działań cyklicznych biblioteki możemy wyróżnić:

- Konkurs literacko – artystyczny "Okolica w literę ujęta",
- Narodowe Czytanie,
- Mała książka wielki człowiek,
- Noc bibliotek,
- Odjazdowy bibliotekarz,
- Jak nie czytam jak czytam,
- Kodowanie w bibliotece,
- Edukacja seniorów,
- Spotkania Klubu Bystrzyckich Pasjonatów,
- Spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki.

Do potencjałów biblioteki zaliczyć można przede wszystkim: centralne miejsce w sercu miasta, własną introligatornie oraz podziemia biblioteczne.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej została utworzona w 1946 r. a od 2004 r. stała się gminną instytucją kultury. Biblioteka Centralna zlokalizowana jest w Bystrzycy Kłodzkiej przy placu Wolności 16.

Oprócz tego na terenie gminy funkcjonują również następujące filie:

- jedna filia miejska zlokalizowana w Bystrzycy Kłodzkiej przy os. Szkolnym 10,
- sześć filii wiejskich znajdujących się we wsiach: Długopole-Zdrój, Gorzanów, Idzików, Międzygórze, Stara Łomnica oraz Wilkanów.

Podsumowując, według danych GUS, na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka w 2019 r. funkcjonowało 8 bibliotek (włącznie z filiami). Placówki te dysponowały łącznie 86.645 woluminami. W ciągu roku z oferty bibliotek skorzystało 2.518 czytelników, a na zewnątrz wypożyczono 48.777 książek.

Tabela 29. Biblioteki publiczne w gminie Bystrzyca Kłodzka

Wyszczególnienie	2014	2019	2014=100(%)
Biblioteki i filie	8	8	100,0
Księgozbiór	87 078	86 645	99,5
Czytelnicy w ciągu roku	3 744	2 518	67,3
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	70 611	48 777	69,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W porównaniu do 2014 r. zmniejszyła się zarówno liczba czytelników, jak i wypożyczanych książek. W 2014 r. z usług bibliotek skorzystało 3.744 czytelników, którzy wypożyczyli 70.611 książek. Powyższe zjawisko, może świadczyć o postępującym regresie czytelnictwa i w przyszłości może rzutować na sposób funkcjonowania bibliotek.

Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kłodzkiej zostało założone w 1964 r. i zajmuje się pozyskiwaniem, zabezpieczaniem, naukowym opracowywaniem i eksponowaniem obiektów związanych z historią niecenia ognia oraz historią regionu. Główny trzon kolekcji muzealnej stanowią przedmioty służące do niecenia ognia, między innymi zapalniczki lontowe, benzynowe, gazowe, elektryczne, chemiczne, krzesiwa metalowe i skałkowe oraz opakowania i etykiety zapałczane z Polski, a także krajów Europy i całego świata[15]. W 2019 r. Muzeum odwiedziło lub uczestniczyło w zajęciach edukacyjnych 15.771 osób[16].

Jak podają dane Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy w ramach działalności instytucji kultury działało w 2019 r.: 14 kół/klubów/sekcji do których należały 262 osoby. W stosunku do 2014 r. zwiększyła się liczba organizacji (o 2), a liczba członków wzrosła o 43 osoby.

Tabela 30. Działalność centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic

JST	Koła / kluby / sekcje			Członkowie kół / klubów / sekcji		
	2014	2019	2014=100(%)	2014	2019	2014=100(%)
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**12**	**14**	**116,7**	**219**	**262**	**119,6**
Gmina Duszniki-Zdrój	3	3	100,0	89	47	52,8
Miasto Kłodzko	3	6	200,0	1 802	216	12,0
Gmina Kłodzko	61	33	54,1	620	933	150,5
Gmina Kudowa-Zdrój	0	12	-	0	380	-
Gmina Lądek-Zdrój	8	10	125,0	114	135	118,4
Gmina Lewin Kłodzki	b.d.	b.d.	-	b.d.	b.d.	-
Gmina Międzylesie	0	2	-	0	50	-
Miasto Nowa Ruda	10	19	190,0	446	771	172,9
Gmina Nowa Ruda	4	14	350,0	30	207	690,0
Gmina Polanica-Zdrój	13	8	61,5	210	137	65,2
Gmina Radków	7	9	128,6	202	85	42,1
Gmina Stronie Śląskie	0	12	-	0	257	-
Gmina Szczytna	6	8	133,3	67	120	179,1
Powiat kłodzki	**127**	**150**	**118,1**	**3 799**	**3 600**	**94,8**
Dolny Śląsk	**1 402**	**2 267**	**161,7**	**33 171**	**48 533**	**146,3**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

[15] Źródło: https://www.muzeum-filumenistyczne.pl/ [dostęp: 19 kwietnia 2021].

[16] Źródło: Raport o stanie gminy Bystrzyca Kłodzka za rok 2019.

Wiejskie ośrodki kultury oraz świetlice wiejskie pełnią istotną funkcję w zakresie działalności kulturalnej tworząc miejsce spotkań lokalnej społeczności.

W gminie Bystrzyca Kłodzka funkcjonuje 6 wiejskich ośrodków kultury i 11 świetlic:

- Wiejski Ośrodek Kultury w Wilkanowie,
- Wiejski Ośrodek Kultury w Gorzanowie,
- Wiejski Ośrodek Kultury w Starej Bystrzycy,
- Wiejski Ośrodek Kultury w Nowym Waliszowie,
- Wiejski Ośrodek Kultury w Starym Waliszowie,
- Wiejski Ośrodek Kultury w Idzikowie,
- Świetlica Wiejska w Międzygórzu,
- Świetlica Wiejska w Nowej Łomnicy,
- Świetlica Wiejska w Nowej Bystrzycy,
- Świetlica Wiejska w Ponikwie,
- Świetlica Wiejska w Pławnicy,
- Świetlica Wiejska na Wyszkach,
- Świetlica Wiejska w Wójtowicach,
- Świetlica Wiejska w Zalesiu,
- Świetlica Wiejska w Zabłociu,
- Świetlica Wiejska w Długopolu-Zdroju,
- Świetlica Wiejska w Szklarce.

W 2019 r. w Bystrzycy Kłodzkiej odbyło się łącznie 96 imprez kulturalnych organizowanych przez centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice. W porównaniu do 2014 r. liczba imprez kulturalnych zwiększyła się ponad dwukrotnie. W imprezach tych w 2019 r. uczestniczyło łącznie 24.233 osób.

Tabela 31. Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy

JST	Liczba imprez			Uczestnicy imprez		
	2014	2019	2014=100(%)	2014	2019	2014=100(%)
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**42**	**96**	**228,6**	**18 414**	**24 233**	**131,6**
Gmina Duszniki-Zdrój	73	197	269,9	25 300	19 120	75,6
Miasto Kłodzko	175	89	50,9	112 420	21 320	19,0
Gmina Kłodzko	74	81	109,5	2 350	11 270	479,6
Gmina Kudowa-Zdrój	0	70	-	0	36 270	-
Gmina Lądek-Zdrój	169	215	127,2	45 240	37 715	83,4
Gmina Lewin Kłodzki	b.d.	b.d.	-	b.d.	b.d.	-
Gmina Międzylesie	29	38	131,0	2 200	2 840	129,1
Miasto Nowa Ruda	75	73	97,3	56 290	17 185	30,5
Gmina Nowa Ruda	186	253	136,0	13 866	18 800	135,6
Gmina Polanica-Zdrój	247	198	80,2	50 000	58 100	116,2
Gmina Radków	22	15	68,2	14 000	6 770	48,4
Gmina Stronie Śląskie	0	116	-	0	20 575	-
Gmina Szczytna	72	49	68,1	20 510	8 200	40,0
Powiat kłodzki	**1 164**	**1 490**	**128,0**	**360 590**	**282 398**	**78,3**
Dolny Śląsk	**15 910**	**20 179**	**126,8**	**3 853 355**	**3 345 095**	**86,8**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Do najpopularniejszych imprez kulturalnych w gminie zaliczamy takie wydarzenia jak:

- **Święto Miasta Bystrzyca Kłodzka** – (w ramach Dnia Św. Floriana – Patrona Bystrzycy Kłodzkiej) jest najważniejszym i największym wydarzeniem kulturalnym, w którym uczestniczą między innymi Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, lokalne grupy artystyczne i Koła Gospodyń Wiejskich prezentujące rękodzieło artystyczne oraz wytwarzane lokalnie produkty kulinarne. Na program imprezy składają się występy, pokazy i koncerty amatorskich i profesjonalnych zespołów muzycznych,
- **Festiwal Aktorstwa Filmowego (FAF)** – w ramach działań „Filmowa Bystrzyca Kłodzka" w 2017 r. do Bystrzycy Kłodzkiej zawitał Festiwal Aktorstwa Filmowego, zainicjowany przez Stanisława Dzierniejkę – Dyrektora Naczelnego FAF oraz Bogusława Lindę – Dyrektora Artystycznego FAF. Działania festiwalowe odbywają się na zasadzie konkursu, do którego filmy dobierane są pod kątem aktorskiego kunsztu, a oceniający je jurorzy to również aktorska ekstraklasa. Jest to jedyna tego typu impreza w Europie w całości poświęcona ocenie pracy aktora filmowego. Ideą FAF, poza działaniami konkursowymi, jest szereg koncertów, spotkań z twórcami, prelekcji i warsztatów aktorskich dla młodych ludzi, którzy do Wrocławia i okolic przyjeżdżają z całej Polski. Bogata oferta festiwalu, skierowana jest nie tylko do mieszkańców Wrocławia i Dolnego Śląska, ale również do mieszkańców całej Polski,
- **Kryształowa Aleja Gwiazd** – to działanie kulturalne o zasięgu ogólnopolskim z udziałem sławnych osobistości polskiej kinematografii. Miejska Instalacja Artystyczna "Kryształowa Aleja Gwiazd" promuje Bystrzycę Kłodzką na skalę ogólnopolską. Aleję tworzy szereg płaskorzeźb, autorstwa artysty-rzeźbiarza Konrada Tomaszewskiego, idealnie odwzorowanych twarzy znanych postaci polskiego kina, wykonanych z tworzywa imitującego szkło kryształowe. Do grona artystów, których podobizny pojawiły się w bystrzyckiej alei należą między innymi Kazimierz Kutz, Krzysztof Zanussi, Jerzy Hoffman, Robert Gonera, Grażyna Wolszczak, Janusz Majewski i Wiktor Zborowski. Każdej odsłonie płaskorzeźby z podobizną artysty towarzyszy uroczysta gala z jego osobistym udziałem, organizowana w sali widowiskowej MGOK,
- **Święto Plonów** – impreza kulturalno-rekreacyjno-promocyjna, odbywająca się w Bystrzycy Kłodzkiej, jest doskonałą okazją do spotkań i prezentacji zespołów folklorystycznych i artystycznych. Istotnym elementem imprezy są prezentacje polskich tradycji przez Ludowe Zespoły Śpiewacze, Zespoły Pieśni oraz Koła Gospodyń Wiejskich działające na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka, wystawców rękodzieła artystycznego, wytwórców produktów regionalnych oraz wyrobów rzemieślniczych. Imprezie towarzyszy uroczysta msza święta oraz obrządek poświęcenia zebranych przez gminnych rolników plonów, a w programie części rozrywkowej znajdują się liczne konkursy dożynkowe z udziałem publiczności, pokazy taneczne oraz występy zespołów muzycznych i instrumentalnych,
- **Wakacje z Miejsko Gminnym Ośrodkiem Kultury** – cykl tematycznych imprez dla dzieci, młodzieży, dorosłych i całych rodzin. Podstawowym celem cyklu działań jest organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka podczas wakacji letnich, a w szczególności integracja społeczności lokalnej i stworzenie możliwości aktywnego i efektywnego spędzania czasu wolnego. W programie znajdują się działania taneczne, teatralne (pokazy teatru dziecięcego oraz spektakle plenerowe), animacyjne, warsztatowe (rysunek, grafika, malarstwo, rękodzieło artystyczne), turystyczne i krajoznawcze (prelekcje z udziałem podróżników oraz wycieczki do atrakcji turystycznych i ciekawych miejsc znajdujących się na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka oraz całego obszaru kotliny kłodzkiej).

- **Dni Turystyki Ziemi Bystrzyckiej** – organizowane są od 2010 roku na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka w ramach Światowego Dnia Turystyki i mają na celu popularyzację różnych form turystyki aktywnej, promocję walorów turystycznych, historycznych i uzdrowiskowych oraz stworzenie dodatkowej oferty, poza głównym sezonem turystycznym w naszym regionie. Program Dni Turystyki obejmuje m.in.: nocne zwiedzanie miasta „Bystrzyca Kłodzka miasto z duchem", "Nocny bieg z duchem", wycieczki piesze i rajdy turystyczne, prelekcje, koncerty, wystawy, promocję i zwiedzanie unikatowych obiektów zabytkowych m.in. średniowiecznej zabudowy Bystrzycy Kłodzkiej oraz kompleksu pałacowo-parkowego w Gorzanowie.

Na terenie gminy znajdują się liczne obiekty dziedzictwa materialnego. Do najważniejszych z nich zaliczyć należy:

- System fortyfikacji średniowiecznych wraz z murami obronnymi i basztami (Rycerska, Kłodzka, Wodna) w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Kościół pw. św. Michała Archanioła w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Pałac Gorzanów w Gorzanowie,
- Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kłodzkiej (budynek po dawnym kościele ewangelickim),
- Drewniane XVIII wieczne kościółki w Nowej Bystrzycy, Zalesiu i Międzygórzu.

Według wykazu zabytków w powiecie kłodzkim (stan lipiec 2020 r.) prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, w gminie Bystrzyca Kłodzka znajduje się 119 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, w tym 73 z nich znajduje się na terenach wiejskich a pozostałe (46) zlokalizowane są na terenie miasta Bystrzyca Kłodzka. Plasuje to gminę na drugim miejscu pod względem ilości zabytków w powiecie, a łączna suma obiektów stanowi 15,4% wszystkich zabytków wpisanych do rejestru w powiecie kłodzkim.

Pandemia COVID-19 sprawiła, że instytucje kultury doświadczyły wiele negatywnych skutków. Wiele imprez zostało przeniesionych lub całkowicie anulowanych. Coraz modniejsze stało się natomiast upowszechnianie inicjatyw kulturalnych online.

Wydarzenia kulturalne nie są aktualnie organizowane na tak dużą skalę jak miało miejsce wcześniej a mieszkańcy jako jedną z form wypoczynku wybierają między innymi spędzanie wolnego czasu na świeżym powietrzu przy jednoczesnym zachowaniu reżimu sanitarnego.

SPORT I REKREACJA

Sport to ważny i jeden z podstawowych elementów skutecznej promocji skierowanej do szerokiego grona odbiorców (mieszkańców, turystów, inwestorów i lokalnego biznesu). Gmina Bystrzyca Kłodzka prowadzi intensywne działania mające na celu promowanie oferty sportowej i rekreacyjno-wypoczynkowej.

W 2019 r. na terenie gminy funkcjonowały następujące obiekty przeznaczone do aktywności sportowej i rekreacyjnej:

- Stadion miejski przy ul. Mickiewicza 14 w Bystrzycy Kłodzkiej – nowoczesna i wszechstronna arena sportowa, przeznaczona do zajęć i rozgrywek sportowych oraz imprez sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych,
- Kompleks boisk sportowych „Orlik 2012" przy ul. Ludowej 32 w Bystrzycy Kłodzkiej – boisko sportowe do piłki nożnej oraz boisko wielofunkcyjne do koszykówki i siatkówki wraz z szatniami i zapleczem socjalnym,
- Park seniora „Planeta 60+" przy stadionie miejskim, ul. Mickiewicza 14 w Bystrzycy Kłodzkiej – ogrodzony i oświetlony plac z 11 urządzeniami dwustanowiskowymi, przeznaczonymi dla seniorów, osób dorosłych oraz dzieci, stanowiącymi siłownię zewnętrzną na świeżym powietrzu,
- Skate Park przy ul. Wojska Polskiego 68 w Bystrzycy Kłodzkiej (Szkoła Podstawowa nr 2) – przeznaczony do jazdy na łyżworolkach, deskorolkach, hulajnogach i BMX-ach,
- Korty tenisa ziemnego, ul. Strażacka 8 w Bystrzycy Kłodzkiej – trzy boiska do gry oraz ściana treningowa z polem do gry w tenisa ziemnego,
- Street Workout na terenie Osiedla Szkolnego w Bystrzycy Kłodzkiej – obiekt wyposażony w różne stanowiska do ćwiczeń siłowych wykorzystujących własną masę ciała,
- Trasy narciarstwa biegowego – (w Spalonej, Lasówce i Międzygórzu) trasy są przygotowywane w sezonie zimowym a ich łączna długość wynosi 54 km,
- Otwarte strefy aktywności – dwie sfery aktywności na terenie gminy wyposażone między innymi w urządzenia siłowni zewnętrznej, stoły do gier oraz sferę relaksu (I strefa Centrum przy Szkole Podstawowej nr 1 w Bystrzycy Kłodzkiej oraz II strefa na terenie Osiedla Szkolnego w Bystrzycy Kłodzkiej),
- Trasy singletrack w Masywie Śnieżnika w Międzygórzu i Masywie Jagodnej w Spalonej.

Usługi dotyczące sportu i rekreacji w Bystrzycy Kłodzkiej są na stosunkowo wysokim poziomie. Poza miastem, na obszarach wiejskich usytuowane są także boiska klubowe w miejscowościach: Międzygórze, Nowa Bystrzyca, Gorzanów (kompleks sportowo – rekreacyjny wyposażony w duże boisko piłkarskie, małe boisko wielofunkcyjne, 2 siłownie napowietrzne i plac zabaw przy Szkole. Obiekt jest zarządzany i utrzymywany przez Towarzystwo Miłośników Gorzanowa), Stara Łomnica, Szklarka, Wilkanów, Mielnik, Zabłocie, Stary Waliszów, Ponikwa, Stara Bystrzyca, Nowy Waliszów, Długopole-Zdrój, Długopole Dolne, Pławnica oraz sala sportowa w Nowej Bystrzycy i Wilkanowie.[17]

Według danych GUS na terenie gminy w 2018 r. działało 6 klubów sportowych, zrzeszających 255 członków. Jednocześnie zarejestrowanych było 320 osób ćwiczących, w tym 314 mężczyzn i 6 kobiet. Warto przy tym podkreślić, że wśród ćwiczących dominowały osoby do 18 roku życia (182 osoby).

[17] Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka, s. 20.

W ramach klubów funkcjonowało 7 sekcji sportowych. Zajęcia prowadziło 8 trenerów, 9 instruktorów sportowych i 4 inne osoby prowadzące zajęcia sportowe.

Tabela 32. Kluby sportowe w gminie Bystrzyca Kłodzka

Wyszczególnienie	2014	2018	2014=100(%)
Kluby	6	6	100,0
Członkowie	363	255	70,2
Ćwiczący ogółem	426	320	75,1
Ćwiczący do lat 18 ogółem	267	182	68,2
Sekcje sportowe	13	7	53,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Sport i aktywność fizyczna odgrywają ważną rolę we wzmacnianiu więzi rodzinnych i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. Gmina Bystrzyca Kłodzka prowadzi intensywne działania mające na celu promowanie oferty sportowej i rekreacyjno-wypoczynkowej. Do takich działań możemy zaliczyć organizowanie imprez sportowych takich jak:

- Biegi Śnieżnickie,
- Nocny Bieg z Duchem,
- Bieg Bystrzycki podczas Dni Miasta Bystrzyca Kłodzka,
- Międzynarodowy Zjazd na Saniach Rogatych,
- Bieg Narciarski Ziemi Bystrzyckiej.

OBSZAR E-USŁUG I DOSTĘP DO INTERNETU

Internet pełni rolę ważnego narzędzia, umożliwiającego szeroki dostęp do wiedzy i informacji. Rozwój technologii wykorzystujących Internet umożliwia zdalny dostęp do wielu sfer życia społecznego i gospodarczego. Wraz z rozwojem e-usług coraz więcej spraw można zrealizować bez konieczności bezpośredniego kontaktu co staje się szczególnie ważne w okresie zagrożenia pandemią COVID-19. Internet i technologie ICT usprawniają funkcjonowanie zarówno mieszkańców (szczególnie osobom niepełnosprawnym) jak i przedsiębiorstw oraz urzędów. Wykorzystanie narzędzi ICT sprzyja obniżeniu kosztów działalności firm i administracji.

Z tego powodu wydajność infrastruktury cyfrowej oraz e-usług jest kluczowa dla prawidłowego rozwoju gminy.

Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej oraz jednostki budżetowe nie posiadają danych o liczbie e-usług publicznych. Zarówno w Urzędzie jak i w jednostkach budżetowych przeważa komunikacja tradycyjna (papier, osobiście) oraz transakcyjny typ e-usług publicznych – odbiorca komunikuje się z instytucją drogą elektroniczną, a one odpowiadają mu tą samą drogą (komunikacja jest dwustronna).

W gminie Bystrzyca Kłodzka Internet obsługiwany jest przez ogólnopolskie sieci telefoniczne, sieci telewizji kablowych i komórkowych. Z danych gromadzonych i udostępnionych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej na temat usług i infrastruktury telekomunikacyjnej wiadomo, iż na terenie gminy według stanu na 31.12.2019 r. usługami dostępu do Internetu zajmują się między innymi Orange Polska S.A., Netia S.A., Vectra Investments Sp. z o.o. oraz regionalny dostawca usług telekomunikacyjnych działający na terenie Kotliny Kłodzkiej – BRK NETWORK DEVICES.

2. ANALIZA SFERY GOSPODARCZEJ

STRUKTURA LOKALNEJ GOSPODARKI

Gmina Bystrzyca Kłodzka jest gminą o charakterze przemysłowo-rolniczym. Działalność gospodarcza opiera się tutaj przede wszystkim na wykorzystaniu zasobów naturalnych: leśnych, rolnych i mineralnych. Istotną rolę w gospodarce odgrywa także turystyka.

Na terenie gminy rozmieszczonych jest kilka zakładów przemysłowych a do największych należy zaliczyć m.in:

- Mondi BZWP Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Rozlewnię wody mineralnej „Cyranka" w Gorzanowie,
- Wytwórnię Wód Mineralnych "Mineral" Sp. j. w Gorzanowie,
- Gminną Spółdzielnie „Samopomoc Chłopska" w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Tamir PPUH Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Tessa Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Zakład Wód Mineralnych Długopolanka w Szklarce.

Gospodarkę gminy uzupełniają punkty handlowo-usługowe, a także liczne hotele i obiekty agroturystyczne.

W gminie Bystrzyca Kłodzka (według GUS) w 2020 r. zarejestrowanych było ogółem 2,106 podmiotów gospodarczych, z czego większość stanowiły przedsiębiorstwa prywatne (1.876 podmiotów). W porównaniu do 2014 r. można zauważyć, iż nastąpił wzrost liczby podmiotów o ok. 7,9%.

Wśród podmiotów sektora prywatnego w 2020 r. dominowały przedsiębiorstwa osób fizycznych (1.205). Równocześnie na terenie gminy funkcjonowało również 50 spółek i 6 spółdzielni. W gminie działalność gospodarczą prowadziły także stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje społeczne. Jednak, w tym przypadku działalność gospodarcza ma niejednokrotnie charakter dodatkowy i wspiera realizację celów statutowych.

Tabela 33. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Bystrzyca Kłodzka

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	1 951	2 106	107,9
Sektor prywatny – ogółem	1 742	1 876	107,7
Sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 184	1 205	101,8
Sektor prywatny – spółki handlowe	54	50	92,6
Sektor prywatny – spółdzielnie	12	6	50,0
Sektor prywatny – fundacje	11	18	163,6
Sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	68	80	117,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analiza struktury przedsiębiorstw według sekcji, w których funkcjonują prowadzi do wniosku, że w gminie Bystrzyca Kłodzka dominowały podmioty zajmujące się działalnością związaną z budownictwem (Sekcja F), obsługą rynku nieruchomości (Sekcja L) oraz handlem i naprawą pojazdów mechanicznych (Sekcja G).

W 2020 r. w ramach niniejszych sekcji działało łącznie 1.130 podmiotów, co stanowiło ok. 54% ogółu podmiotów funkcjonujących w gminie.

Tabela 34. Podmioty wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD w gminie Bystrzyca Kłodzka

Podmioty według Sekcji PKD	2014	2020	2014=100(%)
Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	73	71	97,3
Sekcja B Górnictwo i wydobywanie	1	1	100,0
Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	133	123	92,5
Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze, do układów klimatyzacyjnych	4	2	50,0
Sekcja E Dostawa wody, gospodarowanie ściekami, i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	5	100,0
Sekcja F Budownictwo	214	253	118,2
Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	441	388	88,0
Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	86	85	98,8
Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	83	98	118,1
Sekcja J Informacja i komunikacja	18	24	133,3
Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	47	49	104,3
Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	401	489	121,9
Sekcja M Działalność profesjonalna naukowa i techniczna	84	101	120,2
Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	28	38	135,7
Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	17	16	94,1
Sekcja P Edukacja	74	65	87,8
Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	75	91	121,3
Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	33	43	130,3
Sekcja S i T Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	134	159	118,7

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując potencjał gospodarczy gminy Bystrzyca Kłodzka zwłaszcza w innowacyjnych i perspektywicznych branżach należy zbadać pozycję gminy na tle innych JST powiatu kłodzkiego.

W 2020 r. udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem wyniósł w gminie 6,42%. Wartość przedmiotowego wskaźnika kształtowała się w gminie Bystrzyca Kłodzka powyżej średniej dla całego powiatu, która wynosiła 5,17% oraz średniej dla Dolnego Śląska (5,97%).

Za pozytywny można uznać również fakt, że na przestrzeni lat 2014–2020 udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w gminie Bystrzyca Kłodzka uległ znacznemu zwiększeniu (prawie 3-krotnie). W rezultacie sytuacja gminy na tle powiatu kłodzkiego i województwa dolnośląskiego uległa polepszeniu.

Tabela 35. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem

JST	2014	2020	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2020
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**2,16**	**6,42**	297,2	124,2
Gmina Duszniki-Zdrój	2,04	2,86	140,2	55,3
Miasto Kłodzko	4,58	4,65	101,5	89,9
Gmina Kłodzko	2,34	2,73	116,7	52,8
Gmina Kudowa-Zdrój	2,47	3,03	122,7	58,6
Gmina Lądek-Zdrój	0,00	0,00	-	0,0
Gmina Lewin Kłodzki	0,00	7,69	-	148,7
Gmina Międzylesie	5,13	4,92	95,9	95,2
Miasto Nowa Ruda	2,20	9,43	428,6	182,4
Gmina Nowa Ruda	4,62	11,76	254,5	227,5
Gmina Polanica-Zdrój	1,67	2,44	146,1	47,2
Gmina Radków	4,71	8,00	169,9	154,7
Gmina Stronie Śląskie	3,28	7,55	230,2	146,0
Gmina Szczytna	1,67	1,89	113,2	36,6
Powiat kłodzki	**2,89**	**5,17**	**178,9**	**100,0**
Dolny Śląsk	**5,97**	**5,97**	**100,0**	**115,5**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując dane Monitora Rozwoju Lokalnego oraz sytuację Bystrzycy Kłodzkiej na tle grupy porównawczej w zakresie wskaźnika dot. firm kreatywnych w 2018 r., można twierdzić, że sytuacja jest dobra, pozytywnie należy również ocenić dynamikę wzrostu w tym zakresie.

Tabela 36. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %) – średnia trzyletnia

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**4,90**	**0,56**	**0,96**
Gmina Głuchołazy	6,04	1,24	1,58
Gmina Wolsztyn	5,90	1,16	0,08
Gmina Drezdenko	2,95	-0,59	-0,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

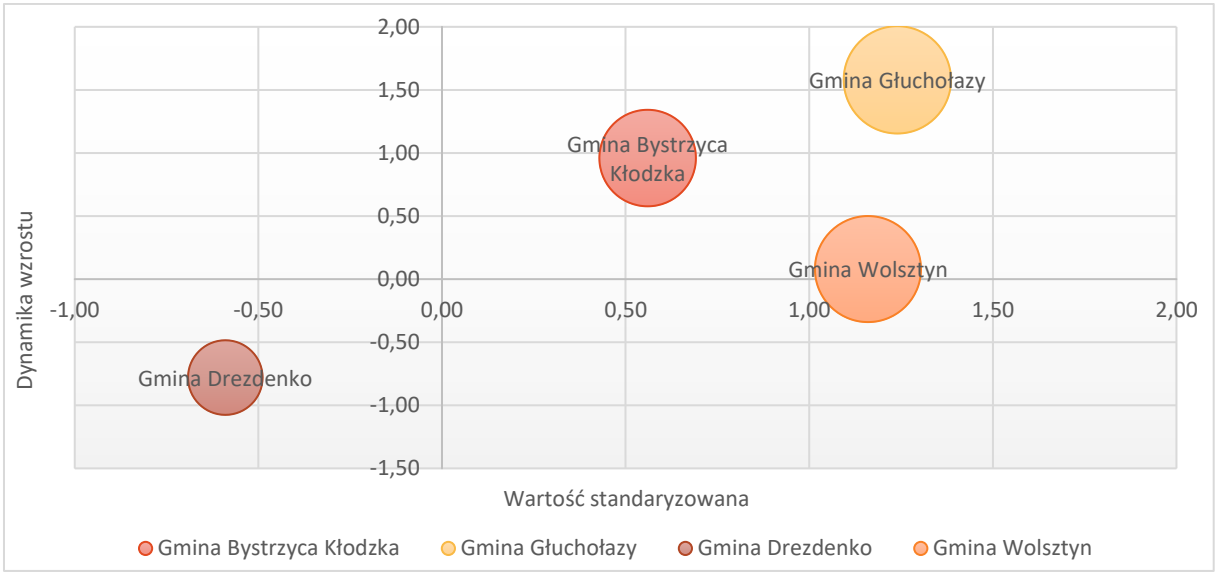

Rysunek 8. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %) – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ MIESZKAŃCÓW

Analizując poziom przedsiębiorczości w gminie Bystrzyca Kłodzka posłużono się wskaźnikiem *Liczba firm na 100.000 mieszkańców* zgodnie z wytycznymi normy PN-ISO 37120 Zrównoważony rozwój społeczny – Wskaźniki usług miejskich i jakości życia.

W latach 2014–2019 w gminie zwiększyła się o 8,5% liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 100 tys. mieszkańców. W 2019 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 10.890.

Tabela 37. Wskaźniki podmiotów gospodarczych w gminie Bystrzyca Kłodzka

Wskaźnik	2014	2019	2014 =100(%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 100 tys. ludności	10 033	10 890	108,5
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	71	66	93,0
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	69	38	55,1
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	157,8	185,9	117,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	61	64	104,9
Podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców	5,1	4,2	82,4
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,57	10,92	114,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Dodatkowo, należy zwrócić uwagę na wartości innego wskaźnika – podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie zaobserwowano bowiem wzrost liczby podmiotów z poziomu 157,8 w 2014 r. do poziomu 185,9 w 2019 r. Jednocześnie wzrosła o 14,1% liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Za niepokojące można uznać obniżenie wartości wskaźnika „Podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców" z 5,1% w 2014 r. do 4,2% w 2019 r. Oznacza to, że w strukturze firm działających na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka w coraz większym stopniu dominują podmioty małe. Sytuacja powyższa może prowadzić do wniosku, że przedsiębiorcy nie rozwijają swoich firm. Przyczyn zaistniałej sytuacji upatrywać można z jednej strony w barierze popytowej związanej z małą chłonności lokalnego rynku, a z drugiej strony w problemach przedsiębiorców z wejściem na nowe rynki.

Ważnych informacji dostarcza także analiza poziomu przedsiębiorczości mieszkańców gminy Bystrzyca Kłodzka na tle województwa, powiatu kłodzkiego oraz innych gmin wchodzących w jego skład.

W 2019 r. jego wartość wynosiła w gminie 1.089 i w stosunku do 2014 r. wartość wskaźnika wzrosła w gminie o 8,6 punktów procentowych. Mimo tego, wartość wskaźnika w gminie wciąż była niższa niż w powiecie (1.158) oraz na Dolnym Śląsku (1.320).

Tabela 38. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

JST	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**1 003**	**1 089**	**108,6**	**94,0**
Gmina Duszniki-Zdrój	1 315	1 435	109,1	123,9
Miasto Kłodzko	1 596	1 651	103,4	142,6
Gmina Kłodzko	706	767	108,6	66,2
Gmina Kudowa-Zdrój	1 011	1 139	112,7	98,4
Gmina Lądek-Zdrój	1 100	1 256	114,2	108,5
Gmina Lewin Kłodzki	1 270	1 368	107,7	118,1
Gmina Międzylesie	706	762	107,9	65,8
Miasto Nowa Ruda	1 122	1 184	105,5	102,2
Gmina Nowa Ruda	655	767	117,1	66,2
Gmina Polanica-Zdrój	1 647	1 717	104,3	148,3
Gmina Radków	833	917	110,1	79,2
Gmina Stronie Śląskie	1 007	1 052	104,5	90,8
Gmina Szczytna	885	996	112,5	86,0
Powiat kłodzki	**1 079**	**1 158**	**107,3**	**100,0**
Dolny Śląsk	**1 207**	**1 320**	**109,4**	**114,0**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Dane Monitora Rozwoju Lokalnego wskazują, że w przypadku wskaźnika *Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców* w lepszej sytuacji od gminy Bystrzyca Kłodzka znajduje się tylko gmina Wolsztyn.

Tabela 39. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**106**	**-0,01**	**-0,18**
Gmina Głuchołazy	100	-0,14	-0,27
Gmina Wolsztyn	130	0,52	-0,18
Gmina Drezdenko	101	-0,12	-0,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

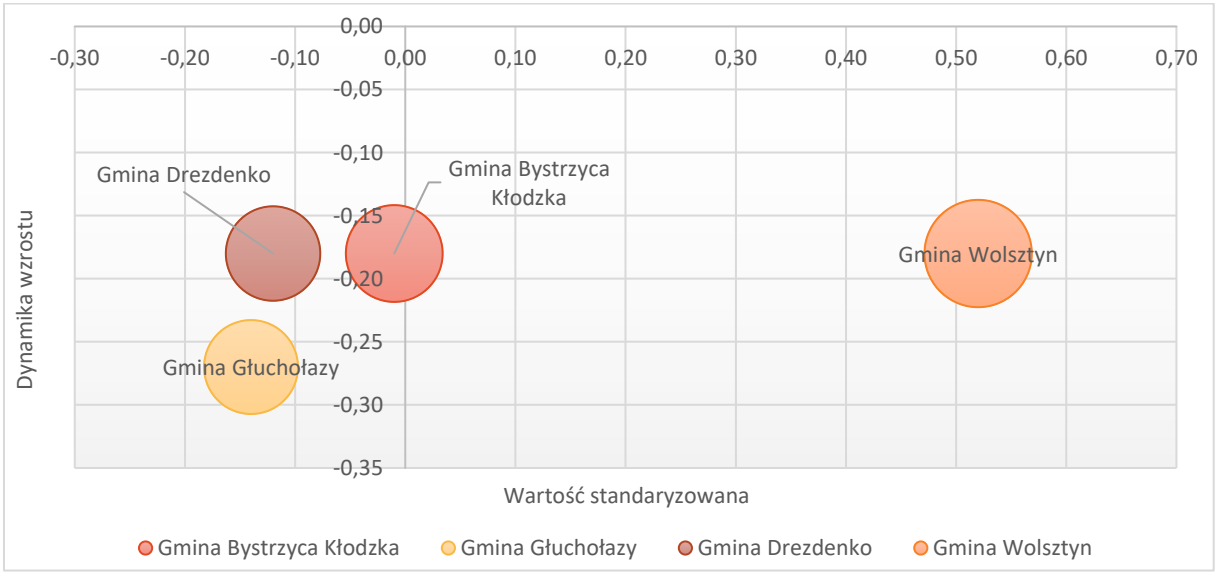

Rysunek 9. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

INFRASTRUKTURA BIZNESU

Istotnym czynnikiem rozwoju gminy jest prawidłowa infrastruktura biznesowa. Umożliwia ona prowadzenie działalności gospodarczej w sprzyjającym otoczeniu. Kluczową rolę dla infrastruktury biznesu pełnią między innymi strefy specjalnej aktywności gospodarczej, inkubatory przedsiębiorczości, parki przemysłowe i parki technologiczne. Należy również podkreślić znaczenie instytucji doradczych i szkoleniowych. Na terenie gminy Bystrzycka Kłodzka działa niewielka liczba organizacji zrzeszających przedsiębiorców np. Śnieżnicki Klub Biznesu, Klub Biznesu Ziemi Kłodzkiej.

W powiecie kłodzkim działa natomiast aktywnie Agencja Rozwoju Regionalnego AGROREG S.A. Głównym celem powołania Agencji było stworzenie instytucji kapitałowej, która na terenie o wysokim bezrobociu będzie działała na rzecz restrukturyzacji, rozwoju i upowszechniania standardów Unii Europejskiej. Misją Spółki jest działalność na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i redukcji bezrobocia. Cele Agencji realizowane są poprzez działalność informacyjną, szkoleniową i doradczą. Usługi kierowane są przede wszystkim do sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób zamierzających uruchomić działalność gospodarczą.

W powiecie funkcjonuje także Zamiejscowe Biuro Spółki Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej ,,INVEST-PARK" Sp. z o.o. Celem Spółki jest podejmowanie działań zmierzających do rozwoju regionalnego oraz wzrostu gospodarczego, w szczególności poprzez stworzenie korzystnych warunków rozwoju przedsiębiorczości. W gminie Bystrzyca Kłodzka znajdują się dwa tereny inwestycyjne w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE): Podstrefa WSSE „INVEST – PARK" Bystrzyca Kłodzka Kompleks nr 1 oraz Podstrefa WSSE „INVEST – PARK" Bystrzyca Kłodzka Kompleks nr 2.

Ministerstwo Rozwoju i Technologii informuje, iż od 30 czerwca 2018 r. dzięki Ustawie o wspieraniu nowych inwestycji zmieniły się zasady działania SSE w Polsce. Dzięki zmianom m.in. więcej firm może korzystać z zachęt podatkowych dla inwestorów. Firmy nie muszą już także przenosić się na tereny strefowe i inwestować z dala od dotychczasowego obszaru działania. Ponadto zlikwidowana została długotrwała i obciążająca przedsiębiorcę procedura zmiany granic SSE[18].

ROLNICTWO

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka, aktualnie w gminie łącznie prowadzonych jest 2.293 gospodarstw rolnych, z czego 224 z nich stanowią gospodarstwa powyżej 10 ha a pozostałe (2.069) to gospodarstwa poniżej 10 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 6,45 ha. W porównaniu do Dolnego Śląska średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w 2020 r. była wyższa w porównaniu do gminy Bystrzyca Kłodzka i wynosiła 17,29 ha[19].

W granicach gminy odnotowuje się z roku na rok coraz mniejsza liczbę gospodarstw rolnych. Ich zanik spowodowany jest ogólną tendencją do zwiększania areałów kosztem liczby gospodarstw [20]. W strukturze upraw dominują przede wszystkim zboża i ziemniaki. Podstawowy kierunek produkcji zwierzęcej stanowi natomiast chów bydła i trzody chlewnej.

[18] https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologia/polska-strefa-inwestycji [dostęp: 20 września 2021].

[19] Ogłoszenie Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 16 września 2020 r. w sprawie wielkości średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w poszczególnych województwach oraz średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju w 2020 r.

[20] Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka, s. 20.

TURYSTYKA

Gmina Bystrzyca Kłodzka posiada potencjał do rozwoju turystyki i pełni rolę centrum obsługi turystyki. Atrakcyjność turystyczna obszaru wynika z urozmaiconej rzeźby terenu oraz licznych zabytków architektury. Do najważniejszych atrakcji turystycznych gminy zalicza się:

- Stacja klimatyczna Międzygórze z Rezerwatem Wodospadu Wilczki,
- Wieża widokowa na Jagodnej w Górach Bystrzyckich (Spalona),
- Trasy singletrack: pętla Jagodna (Góry Bystrzyckie), pętla Międzygórze, pętla pod Śnieżnikiem (masyw Śnieżnika), Pętla Stronie (część),
- Trasy narciarstwa biegowego w Spalonej, Lasówce (Góry Bystrzyckie) i Międzygórzu,
- Uzdrowisko Długopole-Zdrój z pijalnią wody i parkiem zdrojowym.

Oprócz wymienionych wyżej atrakcji gmina charakteryzuje się licznymi obiektami dziedzictwa materialnego, które dodatkowo wzbogacają jej walory turystyczne. Zostały one przytoczone we wcześniejszym rozdziale dotyczącym *Kultury*.

Na terenie gminy istnieje uzdrowisko Lądek-Długopole S.A. Jak sama nazwa wskazuje kurort posiada dwa oddziały tj.: Lądek-Zdrój (siedziba) oraz Długopole-Zdrój (na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka). Uzdrowisko na terenie Długopola powstało już na początku XIX w. Proces leczenia chorób ortopedyczno-urazowych, naczyń obwodowych, układu krążenia, układu trawienia, chorób reumatologicznych oraz cukrzycy wspomagany jest przez naturalne wody mineralne, których skład oparty jest na szczawach alkalicznych[21].

Na terenie gminy zlokalizowane są szlaki turystyczne, które łączą miasto Bystrzyca Kłodzka z różnymi atrakcjami dziedzictwa materialnego i przyrodniczego. Przez obszar gminy przebiegają oznakowane piesze szlaki turystyczne oraz oznakowane trasy rowerowe:

- Główny Szlak Sudecki im. Mieczysława Orłowicza (czerwony),
- Sudecka Droga św. Jakuba,
- Sudecki Szlak Konny (pomarańczowy),
- Miejska Trasa Turystyczna po Bystrzycy Kłodzkiej,
- Leśna Droga Wieczność ze Strażnikiem Wieczności w Górach Bystrzyckich,
- Szlak z Gorzanowa na Hutę i Wapniarkę (zielony).

Możliwości rozwoju turystyki zależne są między innymi od bazy noclegowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w analizowanym okresie 2014–2019 w gminie Bystrzyca Kłodzka funkcjonowało 21 całorocznych obiektów noclegowych. Dysponowały one łącznie 1.106 miejscami noclegowymi. W stosunku do 2014 r. liczba miejsc noclegowych uległa zwiększeniu się o 229.

Ważnych informacji na temat potencjału turystycznego gminy dostarczają dane dotyczące liczby odwiedzających turystów. Niestety GUS nie publikuje w układzie gminnym informacji odnośnie liczby turystów z Polski, dlatego w diagnozie wykorzystano dane dotyczące turystów zagranicznych.

[21] Tamże, s. 16.

Tabela 40. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych

JST	2014	2019	2014=100(%)
Turyści zagraniczni (nierezydenci)			
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**739**	**500**	**67,7**
Powiat kłodzki	41 174	30 212	73,4
Dolny Śląsk	510 072	796 133	156,1
Udzielone noclegi turystom zagranicznym (nierezydentom)			
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**1 714**	**1 612**	**94,0**
Powiat kłodzki	86 106	75 617	87,8
Dolny Śląsk	1 128 234	1 640 522	145,4

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z danych GUS w 2019 r. gminę Bystrzyca Kłodzka odwiedziło łącznie 500 turystów zagranicznych, którym udzielono 1.612 noclegów. Niestety na przestrzeni lat sytuacja w analizowanym okresie pogorszyła się również w przypadku całego powiatu kłodzkiego.

Na terenie miasta funkcjonuje Informacja Turystyczna oraz Biuro Związku Gmin Śnieżnickich. Ponadto obsługę turystyczną w gminie zapewnia:

- Wydział Turystyki Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka,
- oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Międzygórzu,
- Centrum Obsługi Kuracjusza w Długopolu-Zdroju,
- Biuro Podróży „Bis Travel[22].

Ostanie doświadczenia związane z pandemią COVID–19 wykazały, że branża turystyczna w szczególny sposób narażona jest na negatywne skutki ograniczeń administracyjnych wprowadzonych przez władze centralne, to jednak na podstawie pojedynczego zjawiska nie można wyciągać wniosków co do przyszłości branży, która w przypadku powiatu kłodzkiego i gminy Bystrzyca Kłodzka może być ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego.

FINANSE GMINY

Analiza budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka w okresie porównawczym 2014–2019 wykazuje wzrost dochodów o 40,4% przy jednoczesnym wzroście wydatków na poziomie 58,9%. W konsekwencji wynik budżetu w 2019 r. był ujemny i wynosił (-6.748) tys. zł.

Tabela 41. Dochody i wydatki budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w 2014 r. i 2019 r. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2019	2014=100(%)
Dochody ogółem	**65 289 190**	**91 674 229**	**140,4**
w tym dochody majątkowe	8 720 289	5 288 302	60,6
w tym dochody bieżące	56 568 901	86 385 927	152,7
Wydatki	**61 949 264**	**98 422 307**	**158,9**
w tym wydatki majątkowe	11 804 437	18 998 400	160,9
w tym wydatki bieżące	50 144 827	79 423 907	158,4
Wynik budżetu	**3 339 925**	**-6 748 078**	**-202,0**

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Największy dochód ogółem został odnotowany w 2019 r. i wynikał ze wzrostu dochodów własnych i dotacji. Udział dotacji w dochodach budżetowych gminy Bystrzyca Kłodzka w analizowanym okresie 2014–2019 zwiększył się z 27% w 2014 r. do 31% w 2019 r. Należy wiązać ten fakt z realizacją projektów rozwojowych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w okresie 2014–2020.

[22] Tamże, s. 19.

Tabela 42. Struktura dochodów ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w latach 2014–2019 (w zł)

Dochody	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody ogółem	**65 289 190**	**61 507 657**	**68 108 061**	**74 109 802**	**91 520 597**	**91 674 229**
Dochody własne	31 156 323	32 256 621	31 923 175	32 183 931	37 463 599	37 537 312
Dotacje	17 378 836	13 174 915	19 274 597	23 833 167	30 225 148	28 043 667
Subwencje	16 754 030	16 076 121	16 910 289	18 092 705	23 831 850	26 093 249

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

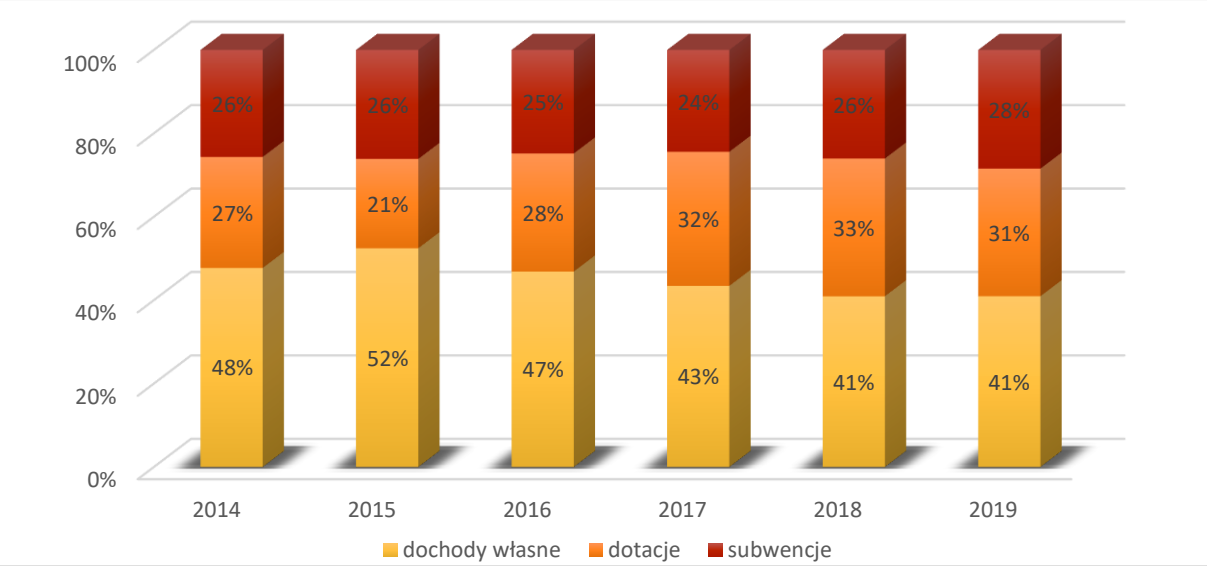

Rysunek 10. Struktura (%) dochodów ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w latach 2014–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Analizując strukturę dochodów warto zwrócić uwagę na znaczący wzrost dochodów pochodzących z PIT (66,3%) oraz CIT (49,1%). Wzrost dochodów dotyczył także podatków i wpływów z opłat, szczególnie: podatku od nieruchomości, podatków od czynności cywilno-prawnych oraz wpływów z innych opłat lokalnych i opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

Tabela 43. Struktura dochodów własnych budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w 2014 r. i 2019 r. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2019	2014=100(%)
PIT	**7 860 303**	**13 070 793**	**166,3**
CIT	**353 835**	**527 679**	**149,1**
Podatki i opłaty lokalne	**15 392 557**	**17 453 757**	**113,4**
Podatek od nieruchomości	9 460 825	9 514 447	100,6
Podatek rolny	727 017	591 135	81,3
Podatek leśny	-	551 065	-
Podatek od środków transportowych	322 230	326 164	101,2
Podatek od spadków i darowizn	85 778	80 588	93,9
Wpływy z opłaty skarbowej	268 264	169 514	63,2
Wpływy z opłaty eksploatacyjnej	30 508	66 663	218,5
Wpływy z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości	160 680	151 959	94,6
Wpływy z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu	394 312	421 502	106,9
Wpływy z innych opłat lokalnych	-	4 105 760	-
Podatek od czynności cywilnoprawnych	310 845	805 244	259,0
Pozostałe	3 632 099	669 716	18,4
Dochody z majątku	**4 711 701**	**4 599 503**	**97,6**
Ze sprzedaży majątku	2 117 486	988 194	46,7
Pozostałe dochody własne	**2 837 927**	**1 885 581**	**66,4**

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

Porównanie dochodów przypadających na 1 mieszkańca (wg Monitora Rozwoju Lokalnego) wskazuje na ujemną dynamikę wzrostu oraz wartość nominalną, która lokuje gminę Bystrzyca Kłodzka na drugim miejscu wśród badanych JST.

Tabela 44. Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**4081,00**	**-0,50**	**-0,24**
Gmina Głuchołazy	3763,70	-0,79	-0,22
Gmina Wolsztyn	3964,67	-0,61	0,11
Gmina Drezdenko	4764,63	0,12	0,48

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

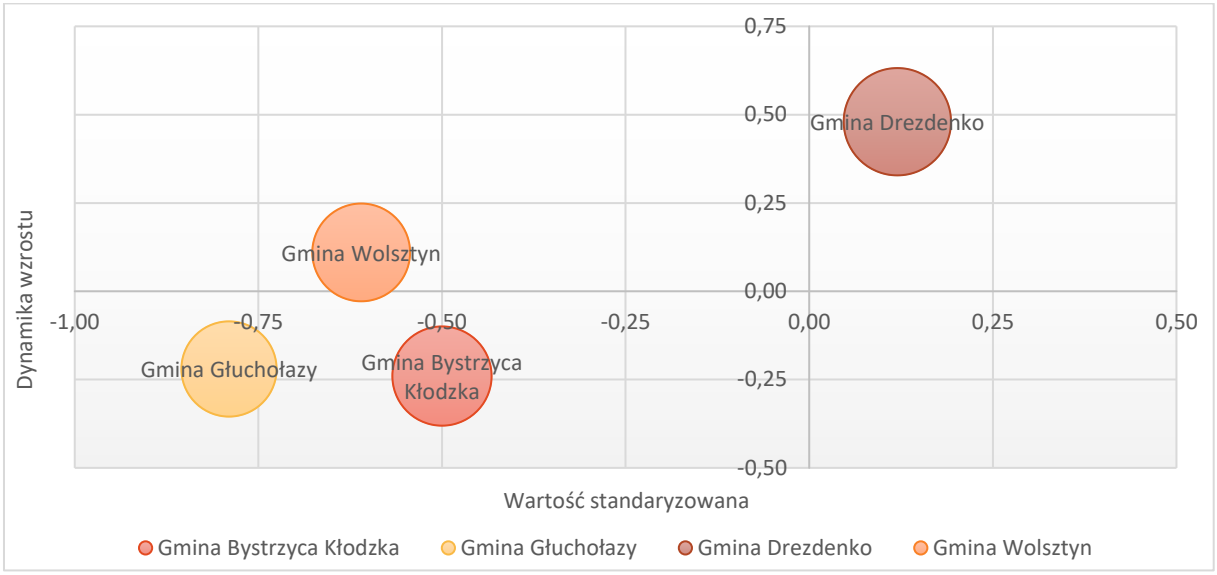

Rysunek 11. Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Analizując strukturę wydatków ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka możemy zauważyć, iż najwyższy wzrost w 2019 r. względem 2014 r. dotyczył dotacji i był on ponad 2-krotnie wyższy.

Tabela 45. Struktura wydatków ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w latach 2014–2019 (w zł)

Wydatki	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wydatki – ogółem	**61 949 264**	**58 411 736**	**64 455 596**	**86 109 638**	**88 563 794**	**98 422 307**
Wydatki bieżące	**50 144 827**	**52 228 431**	**57 319 219**	**64 200 135**	**72 761 093**	**79 423 907**
Wynagrodzenia i pochodne	14 160 100	14 626 116	14 925 528	16 953 552	20 654 881	23 392 212
Dotacje	5 793 424	6 720 246	7 826 097	9 964 861	12 298 023	12 595 337
Obsługa długu	828 652	565 479	431 580	333 030	662 812	549 537
Pozostałe wydatki bieżące	29 362 651	30 316 589	34 136 013	36 948 693	39 145 377	42 886 821
Wydatki majątkowe	**11 804 437**	**6 183 306**	**7 136 377**	**21 909 503**	**15 802 701**	**18 998 400**

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

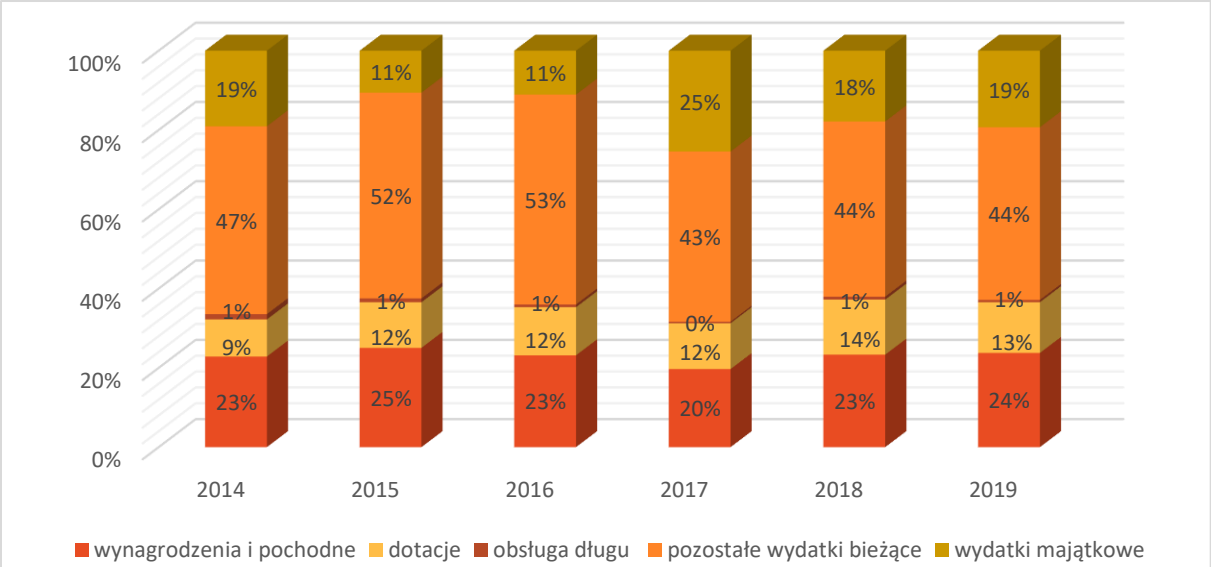

Rysunek 12. Struktura (%) wydatków ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w latach 2014–2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

W wydatkach budżetowych gminy Bystrzyca Kłodzka największe kwoty przeznaczane są na *Oświatę i wychowanie* (26.221 tys. zł). Kolejne istotne działy to *Rodzina* (realizacja od 2016 r. państwowego programu Rodzina 500 plus) oraz *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska.*

Tabela 46. Wydatki budżetowe gminy Bystrzyca Kłodzka według działów na koniec IV kw. w 2014 r. i 2019 r. (w zł)

Wyszczególnienie	2014	2019	2014=100(%)
Rolnictwo i łowiectwo	782 415	1 625 439	207,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	229 000	-
Transport i łączność	3 492 433	5 156 784	147,7
Turystyka	91 282	1 110 242	1216,3
Gospodarka mieszkaniowa	8 998 760	4 300 461	47,8
Administracja publiczna	6 287 748	8 761 262	139,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 587 642	487 498	30,7
Oświata i wychowanie	12 838 103	26 221 483	204,2
Ochrona zdrowia	602 464	786 397	130,5
Pomoc społeczna	11 868 398	6 877 643	57,9
Rodzina	-	19 200 566	-
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	6 220 227	11 718 116	188,4
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	6 413 128	8 064 099	125,7
Kultura fizyczna i sport	719 689	1 982 395	275,5
Pozostałe	2 046 976	1 900 923	92,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowań rocznych Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu.

3. ANALIZA SFERY PRZESTRZENNEJ

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina Bystrzyca Kłodzka zlokalizowana jest w województwie dolnośląskim, w powiecie kłodzkim. Posiada status gminy miejsko-wiejskiej i jest największą gminą w powiecie kłodzkim oraz jedną z największych w całym województwie dolnośląskim. Leży w Sudetach Środkowych w południowej części ziemi kłodzkiej w zlewni górnego biegu rzeki Nysa Kłodzka. Obszar gminy wynosi 338,6 km^2 i rozciąga się pomiędzy Górami Bystrzyckimi od zachodu a Masywem Śnieżnika od wschodu.

Gmina Bystrzyca Kłodzka graniczy od strony północnej z gminą Szczytna, gminą Polanica-Zdrój i gminą Kłodzko, od wschodu z gminą Lądek-Zdrój i gminą Stronie Śląskie, natomiast od południa z gminą Międzylesie. Ponadto zachodnia granica gminy jest częścią granicy państwowej z Republiką Czeską.

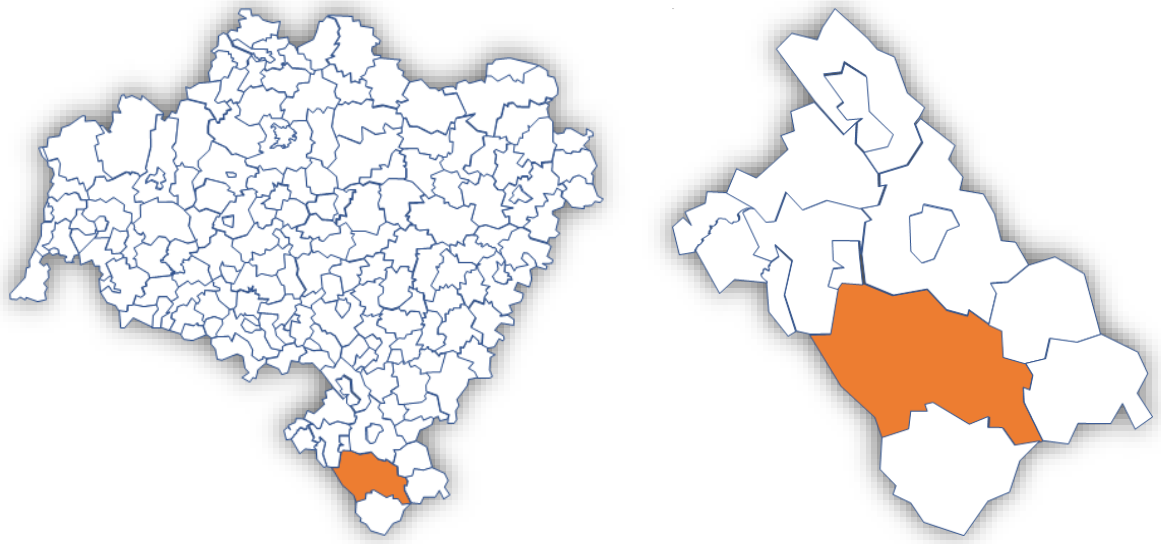

Rysunek 13. Położenie Gminy Bystrzyca Kłodzka na tle województwa dolnośląskiego i powiatu kłodzkiego
Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Siedzibą gminy jest miasto Bystrzyca Kłodzka posiadające powierzchnię 10,7 km^2. Poza tym w skład gminy wchodzi 41 obrębów wiejskich: Biała Woda, Długopole Dolne, Długopole-Zdrój, Gorzanów, Idzików, Góra Igliczna, Kamienna, Lasówka, Marcinków, Marianówka, Mielnik, Międzygórze, Młoty, Mostowice, Nowa Bystrzyca, Nowa Łomnica, Nowy Waliszów, Paszków, Piaskowice, Piotrowice, Pławnica, Pokrzywno, Poniatów, Ponikwa, Poręba, Poręba Lasy, Rudawa, Spalona, Stara Bystrzyca, Stara Łomica, Starkówek, Stary Waliszów, Szczawina, Szklarka, Szklary, Topolice, Wilkanów, Wójtowice, Wyszki, Zabłocie, Zalesie[23].

Istotnym aspektem gminy Bystrzyca Kłodzka oprócz położenia w regionie są powiązania przyrodniczo-krajobrazowe. Na terenie gminy znajduje się między innymi: rezerwat Wodospadu Wilczki, Śnieżnicki Park Krajobrazowy, uzdrowisko, stacja klimatyczna oraz liczne źródła wód mineralnych. Walory krajobrazowe gminy są bardzo atrakcyjne dla turystów.

[23] Tamże, s. 10.

Dodatkowo na terenie gminy zlokalizowane są liczne szlaki piesze w celu ułatwienia turystom dotarcia do najciekawszych miejsc regionu a także szlaki narciarskie i trasy rowerowe.

Rejon posiada urozmaiconą rzeźbę terenu. Charakteryzuje się łagodnym, podgórskim klimatem. Pod względem topografii jest to obszar o dużym zróżnicowaniu – od położonych w dolinach miejscowości na wysokości 300 m n.p.m. do wsi górskich leżących na wysokości 900 m n.p.m.

Gmina Bystrzyca Kłodzka znajduje się przy ważnym szlaku drogowym łączącym Europę Północną z Południową. Jest to zarazem ważny szlak handlowo-turystyczny łączący Polskę z Czechami i krajami położonymi dalej na południe. Przez teren gminy przebiega międzynarodowa trasa komunikacyjna Warszawa – Praga – Wiedeń.

ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE

Gmina Bystrzyca Kłodzka znajduje się w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego w granicach strefy górskiej Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

Z racji na lokalizację gminy w granicach tego obszaru w dokumentach gminnych powinno uwzględniać się politykę rozwoju zawartą w Strategii Rozwoju Sudety 2030.

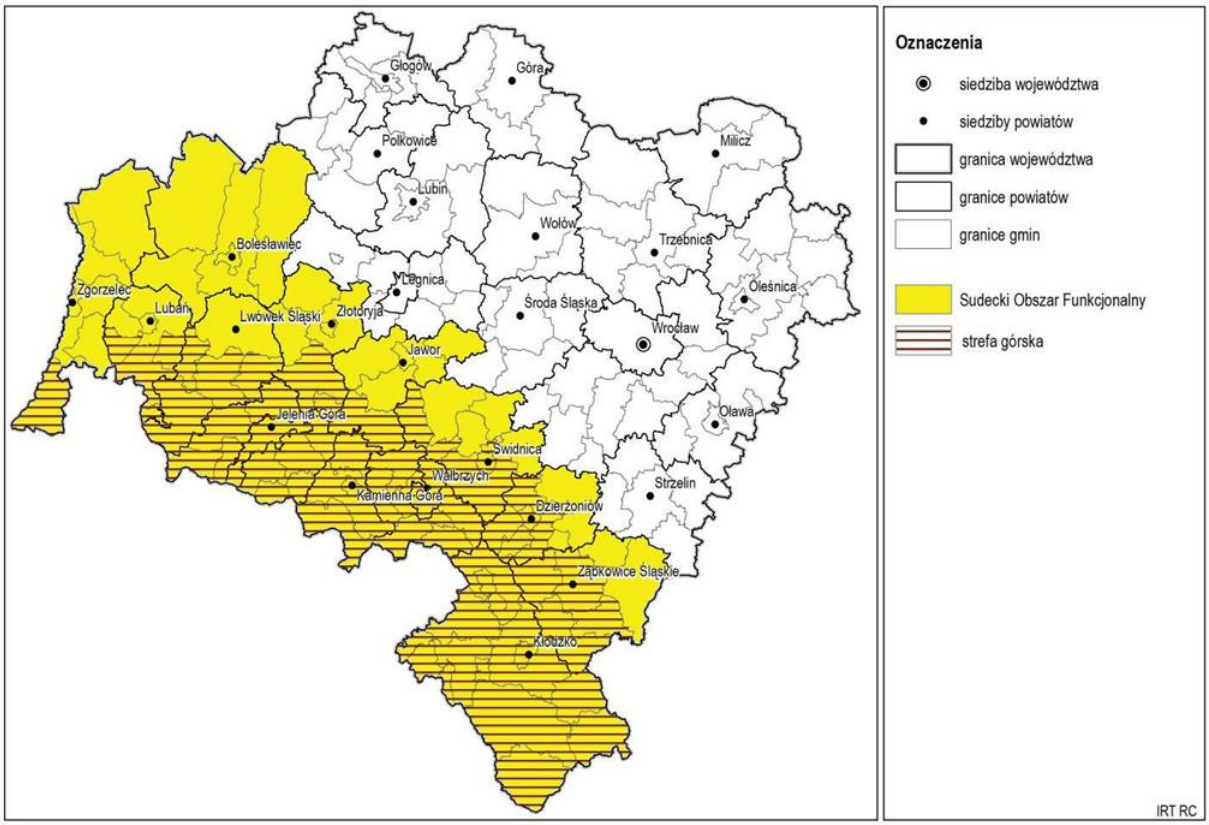

Rysunek 14. Zasięg Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego i strefy górskiej

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.).

Gmina Bystrzyca Kłodzka znalazła się również w granicach przygranicznego obszaru funkcjonalnego. Obszar ten jest klasyfikowany do obszarów wymagających rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej.

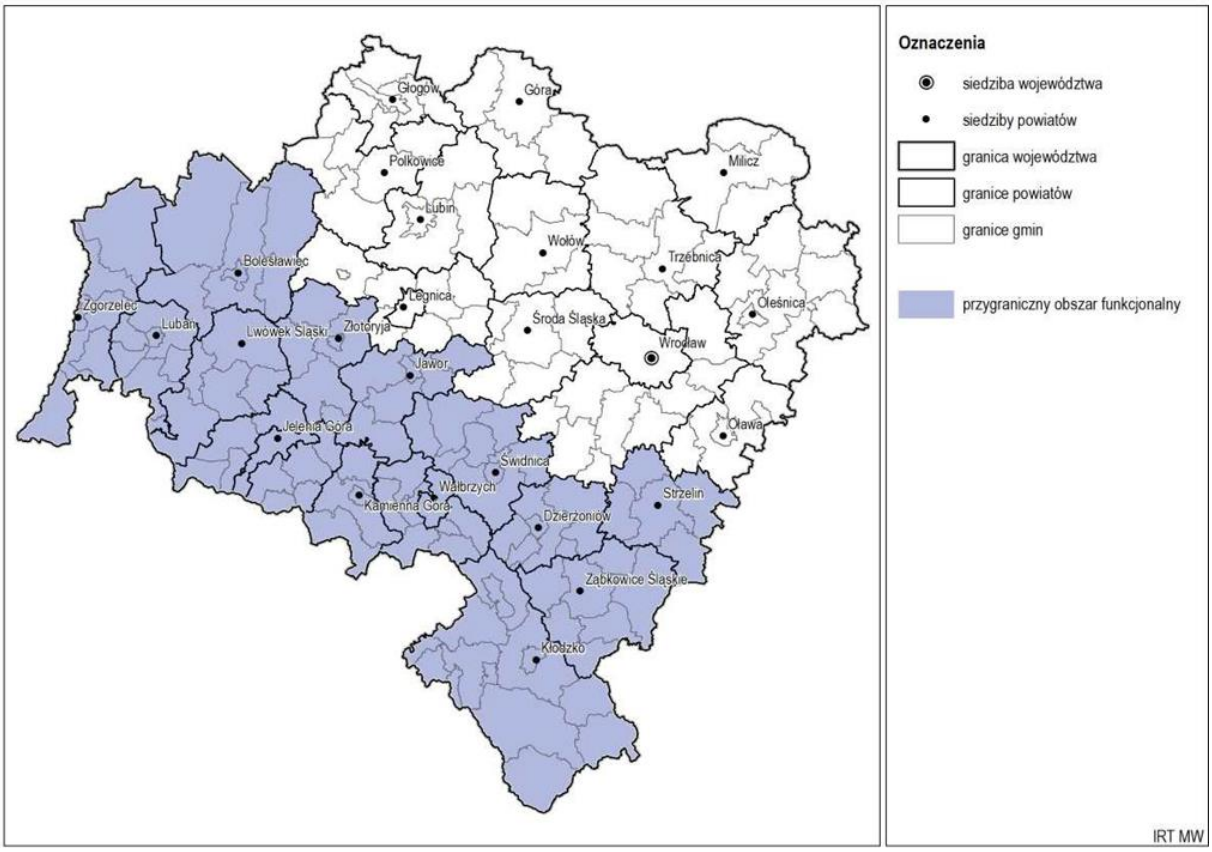

Rysunek 15. Zasięg przygranicznego obszaru funkcjonalnego

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.).

Przygraniczny obszar funkcjonalny został ustalony w planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego jako obszar o znaczeniu ponadregionalnym na podstawie art. 39 ust. 3 pkt 4 w związku z art. 49b pkt 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

Określenie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ma na celu ustalenie głównych powiązań i relacji wewnątrz i na zewnątrz jednostki terytorialnej, które pozwolą na zrozumienie zasad funkcjonowania gminy i wskazanie właściwych kierunków jego rozwoju przestrzennego.

Na strukturę funkcjonalno-przestrzenną składają się podstawowe formy zagospodarowania terenu oraz zachodzące pomiędzy nimi relacje. Struktura funkcjonalno-przestrzenną składa się z wielu systemów i podsystemów oraz z wielorakich relacji pomiędzy nimi, zarówno poziomych, jak i pionowych. Dlatego istotne jest tu także ustalenie poziomów hierarchii pomiędzy poszczególnymi podsystemami.

Dla prawidłowego funkcjonowania gminy oraz swobodnego rozwoju niezbędna jest prosta i czytelna struktura, która umożliwia, w efektywny sposób, realizację przestrzennych interakcji. Aby struktura była czytelna, jej elementy muszą być również łatwe do identyfikacji. Istotna jest także komplementarność funkcjonujących rozwiązań, zapewniająca zaspokajanie w jak największym stopniu, na najwyższym poziomie, jak najwięcej potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, w optymalnej liczbie lokalizacji.

W celu osiągnięcia najwyższej efektywności struktury ważna jest odpowiednia dywersyfikacja źródeł, celów i środków transportu. Oznacza to, iż w optymalny sposób na terenie gminy należy rozmieścić poszczególne funkcje i zapewnić możliwość różnego rodzaju kontaktów i przepływów pomiędzy nimi, w szczególności transportowych, poprzez indywidualny transport pieszy, kołowy, w tym rowerowy, samochodowy aż do przewozów zbiorowych różnymi środkami transportu.

Istotną kwestią w programowaniu rozwoju jest jego etapowanie, gdyż realizacja poszczególnych elementów w niewłaściwej kolejności, może prowadzić do zaburzenia ładu przestrzennego, wprowadzenia trudnych do skorygowania ograniczeń oraz osłabienia efektywności struktury.

Kluczowe dla oceny struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Bystrzyca Kłodzka jest jej stan istniejący i ocena jej funkcjonowania oraz ocena prowadzonej polityki przestrzennej gminy określonej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka.

Obszar gminy jest silnie zróżnicowany, zbliżony kształtem do rombu, który opiera się na wchodzie o masyw Śnieżnika, zaś na zachodzie o granicę polsko-czeską. Położenie gminy w Kotlinie Kłodzkiej powoduje, że jej teren ukształtowany jest w trzy główne pasma funkcjonalno-przestrzenne – zachodnie, środkowe i wschodnie. Zachodnie i wschodnie to silnie zalesione pasma górskie, natomiast środkowe to część rolnicza, położona na dnie Kotliny Kłodzkiej.

Zachodnie pasmo tworzą Góry Bystrzyckie i Orlickie, natomiast wschodnie Masyw Śnieżnika.

W paśmie środkowym, w jego centralnej części położona jest siedziba gminy – miasto Bystrzyca Kłodzka. Również tutaj przebiega silna oś transportowa, na którą składają się dwie najważniejsze arterie – droga krajowa nr 33 oraz linia kolejowa nr 276 relacji Wrocław – Międzylesie. Arterie te wielokrotnie przecinają się z najważniejszym ciekiem wodnym, jakim jest rzeka Nysa Kłodzka.

W Bystrzycy Kłodzkiej zbiega się większość dróg prowadzących z poszczególnych miejscowości.

Samo miasto Bystrzyca Kłodzka usytuowane jest głównie na zachód od rzeki Nysa Kłodzka rozciąga się wzdłuż drogi do niej prostopadłej, natomiast jego najstarsza część Stare Miasto ulokowana została w zakolu tej rzeki oraz rzeki Bystrzycy Łomnickiej.

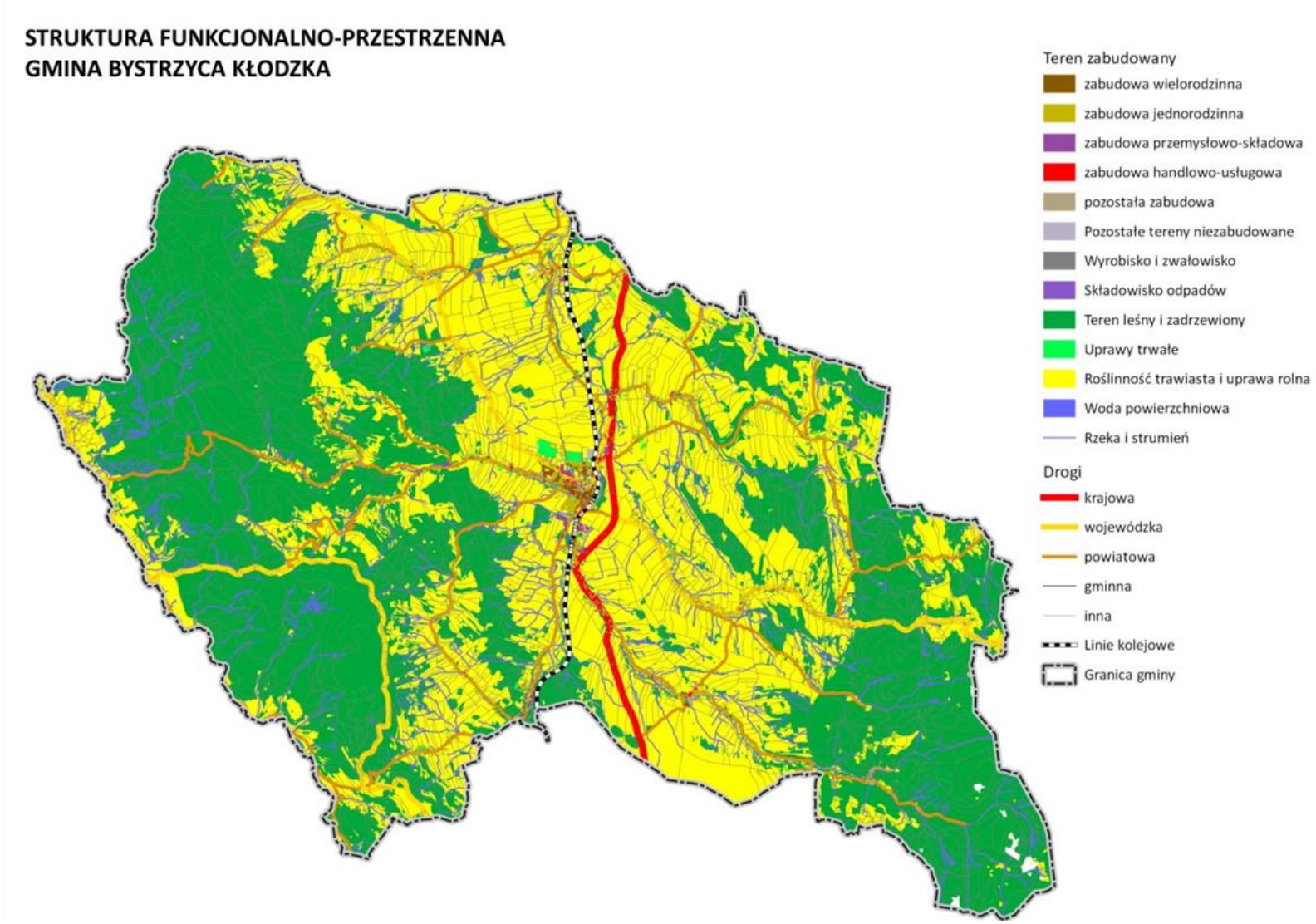

Rysunek 16. Struktura funkcjonalna przestrzenna gminy Bystrzyca Kłodzka
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

STRUKTURA OSADNICZA

Układ osadniczy gminy Bystrzyca Kłodzka tworzy jednostka miejska oraz 41 obrębów wiejskich. Miasto Bystrzyca Kłodzka liczy około 10 tysięcy mieszkańców, natomiast pozostałe jednostki zamieszkuje łącznie około 8 tys. osób.

Rozmieszczenie poszczególnych elementów układu osadniczego gminy zdeterminowane jest zróżnicowanym ukształtowaniem terenu. Dlatego jednostki osadnicze nie są równomiernie rozmieszczone, na co ma wpływ także znaczne zalesienie obszaru gminy.

Główne jednostki osadnicze skupiają się w paśmie środkowym na dnie kotliny kłodzkiej. Tu ulokowana jest siedziba gminy – miasto Bystrzyca Kłodzka oraz dwie z największych miejscowości liczących po około 1 tys. mieszkańców każda – Gorzanów na północy i Wilkanów na południu. Również pozostałe miejscowości powyżej 500 mieszkańców, do których zaliczają się Stara Łomnica, Stary Waliszów położone na północ od Bystrzycy Kłodzkiej oraz Idzików i Długopole-Zdrój zlokalizowane na południe od miasta – ulokowane są w paśmie środkowym.

Kilka spośród miejscowości zlokalizowanych zostało za pasmem Gór Bystrzyckich wzdłuż granicy z Czechami, a należą do nich: Lasówka, Piaskowice, Mostowice, Rudawa i Poniatów.

Głównym atutem w zakresie mieszkalnictwa jest krajobrazowe położenie gminy. Jest ona bowiem otoczona atrakcyjnymi turystycznie Sudetami i obszarami chronionymi przyrodniczo.

Większość zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej skupiona jest na terenie miasta Bystrzyca Kłodzka. Starsza zabudowa wielorodzinna zlokalizowana jest na obszarze Starego Miasta oraz rozciąga się głównie na zachód na od niego, pomiędzy ulicami Henryka Sienkiewicza i Nadbrzeżną. Na południe i na północ od Starego Miasta również znajdują się starsze budynki wielorodzinne, jak i przy ulicy 1 Sierpnia na zachodzie. Nowsza zabudowa wielorodzinna została ulokowana jeszcze bardziej na zachód od centrum miasta, tuż przy jego granicy. Poza Bystrzycą Kłodzką większe skupiska zabudowy wielorodzinnej znajdują się w Długopolu-Zdroju, Wilkanowie i Gorzanowie. Poza tym pojedyncze budynki mieszkalne wielorodzinne rozproszone są po terenie całej gminy w poszczególnych miejscowościach. Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna na obszarze gminy zalicza się generalnie do zabudowy niskiej, maksymalnie do pięciu kondygnacji.

W zakresie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej uporządkowane układy występują jedynie w dwóch miejscach w Bystrzycy Kłodzkiej. Jeden z nich to osiedle domów jednorodzinnych zlokalizowane na południe od centrum miasta – w rejonie ulic C. K. Norwida i L. Zamenhofa. Drugi natomiast na północ od centrum – w rejonie ulic Willowej i Lotników. Charakterystyczny układ zabudowy jednorodzinnej tworzą również budynki przy ulicy Miodowej.

Z uwagi na górski charakter gminy zabudowa poszczególnych miejscowości skupia się przede wszystkim wzdłuż dróg. Najwięcej rozproszonej zabudowy znajduje się w otoczeniu Lasówki, Kamiennej i Starej Łomnicy.

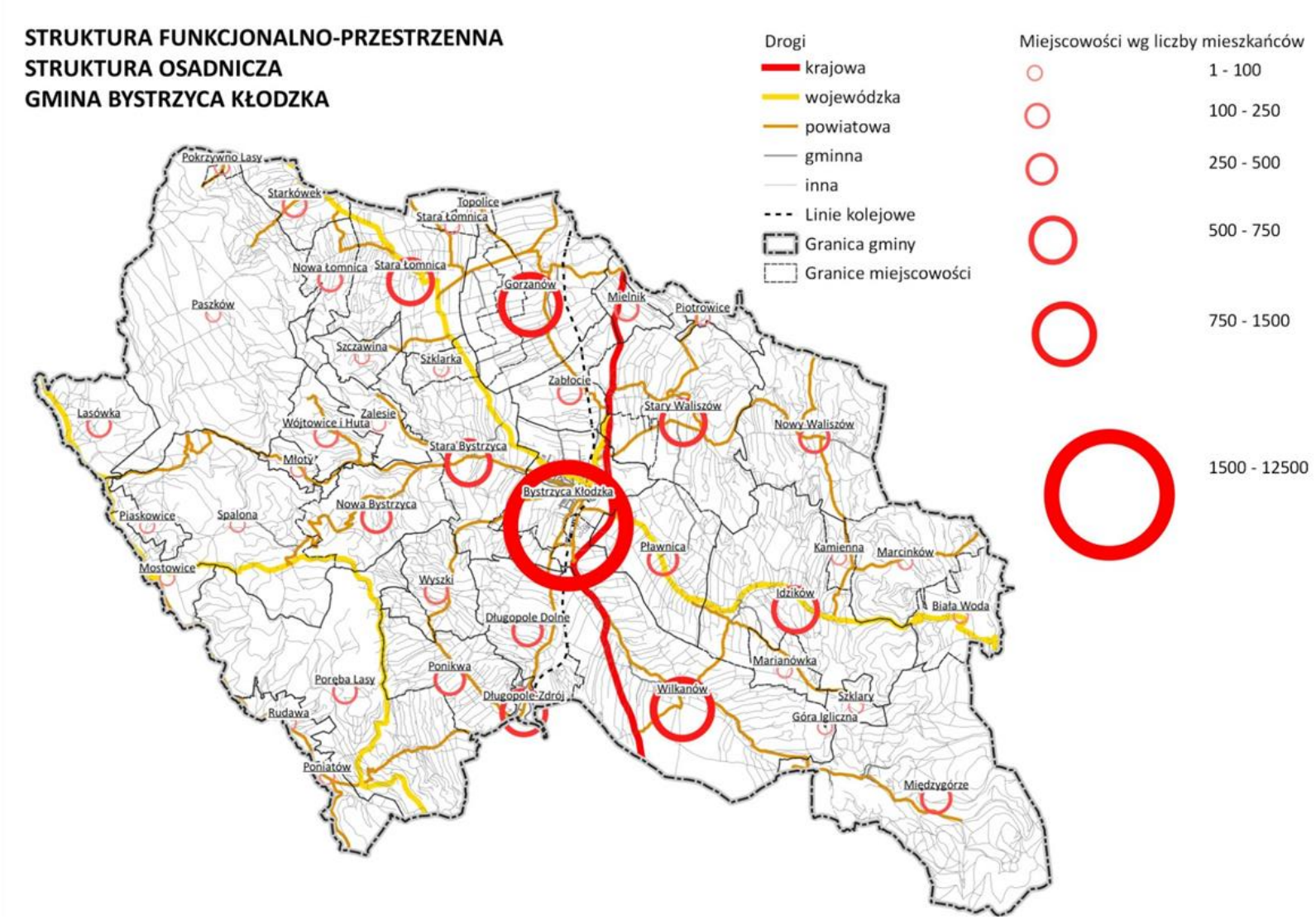

Rysunek 17. Struktura osadnicza gminy Bystrzyca Kłodzka
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

TERENY MIESZKANIOWE

W latach 2014-2019 w gminie Bystrzyca Kłodzka wzrosła liczba mieszkań o 3,4% z 7.623 do 7.914. Podkreślić należy, że liczba mieszkań w gminie rosła szybciej niż w pozostałych gminach powiatu kłodzkiego. Dynamika zmian zachodzących w gospodarce mieszkaniowej w gminie była większa w porównaniu do powiatu kłodzkiego (1,9%), natomiast mniejsza w porównaniu do województwa dolnośląskiego (7,6%).

Tabela 47. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

JST	2014	2019	2014=100(%)
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**7 623**	**7 914**	**103,8**
Gmina Duszniki-Zdrój	2 082	2 095	100,6
Miasto Kłodzko	11 437	11 615	101,6
Gmina Kłodzko	6 036	6 221	103,1
Gmina Kudowa-Zdrój	3 983	4 035	101,3
Gmina Lądek-Zdrój	3 449	3 485	101,0
Gmina Lewin Kłodzki	803	828	103,1
Gmina Międzylesie	2 756	2 807	101,9
Miasto Nowa Ruda	9 295	9 351	100,6
Gmina Nowa Ruda	4 371	4 443	101,6
Gmina Polanica-Zdrój	3 033	3 120	102,9
Gmina Radków	3 122	3 182	101,9
Gmina Stronie Śląskie	3 053	3 104	101,7
Gmina Szczytna	2 537	2 600	102,5
Powiat kłodzki	**63 580**	**64 800**	**101,9**
Dolny Śląsk	**1 123 386**	**1 208 215**	**107,6**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Według danych GUS w 2019 r. oddano do użytku 31 mieszkań, to o 14 więcej niż w 2018 r.

W gminie wciąż istnieje problem złego stanu technicznego części budynków. Przejawia się to między innymi niskim stopniem termomodernizacji, a częściowo brakiem instalacji centralnego ogrzewania (ogrzewanie piecowe).

TERENY USŁUGOWE, W TYM SPORTOWO-REKREACYJNE

Tereny i obiekty usługowe skupiają się na terenie miasta Bystrzyca Kłodzka w pasach terenu po obu stronach jednej z głównych ulic miasta, ulicy Henryka Sienkiewicza – drogi wojewódzkiej nr 388. Do najważniejszych z nich należą: Zespół Szkół Ogólnokształcących, Zespół Szkół Ponadpodstawowych, dwie szkoły podstawowe, Bystrzyckie Centrum Zdrowia – szpital, Pogotowie ratunkowe, Stadion oraz zespół kilku większych obiektów handlowych i usługowych w rejonie ulic Strażackiej i Adama Mickiewicza.

W mieście poza rejonem ulicy Henryka Sienkiewicza, szereg drobnych usług i handlu zlokalizowanych jest na obszarze Starego Miasta.

Usługi w zakresie oświaty uzupełniają szkoły podstawowe w Starej Łomnicy, Pławnicy, Długopolu Dolnym, Starym Waliszowie oraz Szkoła Podstawowa Specjalna w Długopolu-Zdroju, a także Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia i II stopnia w Bystrzycy Kłodzkiej.

Elementem wyróżniającym się w zakresie usług na terenie gminy jest Uzdrowisko Lądek-Długopole S.A. W Długopolu-Zdroju oprócz uzdrowiska, obiektów sanatoryjnych oraz pijalni wód mineralnych zlokalizowany jest urządzony park zdrojowy.

Do terenów sportowo-rekreacyjnych oprócz stadionu w Bystrzycy Kłodzkiej zalicza się: tereny ogrodów działkowych w Bystrzycy Kłodzkiej, ośrodek szkoleniowo – sportowy wraz z salą sportową w Nowej Bystrzycy, sala sportowa w Wilkanowie, park pałacowy w Gorzanowie, zdewastowany zespół pałacowo-parkowy w Wilkanowie oraz Góra Parkowa w Bystrzycy Kłodzkiej (ul. Floriańska) ok. 10 ha.

W zakresie usług sportowo-rekreacyjnych na obszarze gminy wyróżniają się również niewielki stok narciarski z wyciągami Mała Gubałówka w Białej Wodzie na przełęczy Puchaczówka oraz wyciąg i stok narciarski w miejscowości Spalona. Prócz tego na terenie Gór Bystrzyckich w rejonie Lasówki i Spalonej funkcjonują wyznaczone trasy narciarstwa biegowego oraz Schronisko Jagodna w Spalonej.

Ponadto obszarem pełniącym różnorodne funkcje sportowo-rekreacyjne jest teren Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego, gdzie udostępnione są liczne szlaki turystyczne piesze, rowerowe, trasy singletrack w Masywie Śnieżnika i Masywie Jagodnej (ok. 54 km) i narciarstwa biegowego oraz Schronisko Na Śnieżniku.

Nietypową i niezwykłą atrakcję stanowi Ogród Bajek w Międzygórzu, a także Startowisko Paralotniowe Mielnik.

TERENY PRODUKCYJNE I SKŁADOWE, W TYM GÓRNICZE

Tereny i obiekty przemysłowe zlokalizowane są przede wszystkim w Bystrzycy Kłodzkiej oraz jej najbliższym sąsiedztwie – w pasie terenu równoległym do drogi krajowej nr 33 oraz linii kolejowej nr 276. Część terenów przemysłowo-gospodarczych znajduje się również na zachód od centrum miasta w rejonie ul. Henryka Sienkiewicza.

Poza kilkoma wytwórniami wód mineralnych w Gorzanowie i Starej Łomnicy, na pozostałym terenie gminy nie ma zgrupowanych terenów przemysłowych, a jedynie rozproszone są nieliczne i niewielkie obiekty przemysłowe lub gospodarcze.

W gminie zlokalizowane są tereny górnicze. Do aktualnych terenów znajdujących się w Rejestrze Obszarów Górniczych na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka zaliczamy:

- Romanowo - Górne I
- Romanowo Waliszów Południe,
- Romanowo - Waliszów III - Pole A,
- Romanowo - Waliszów III - Pole C,
- Szczawina I,
- Długopole Zdrój I,
- Nowy Waliszów - soczewka C I,
- Gorzanów[24].

[24] Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, MIDAS, 2021 r.

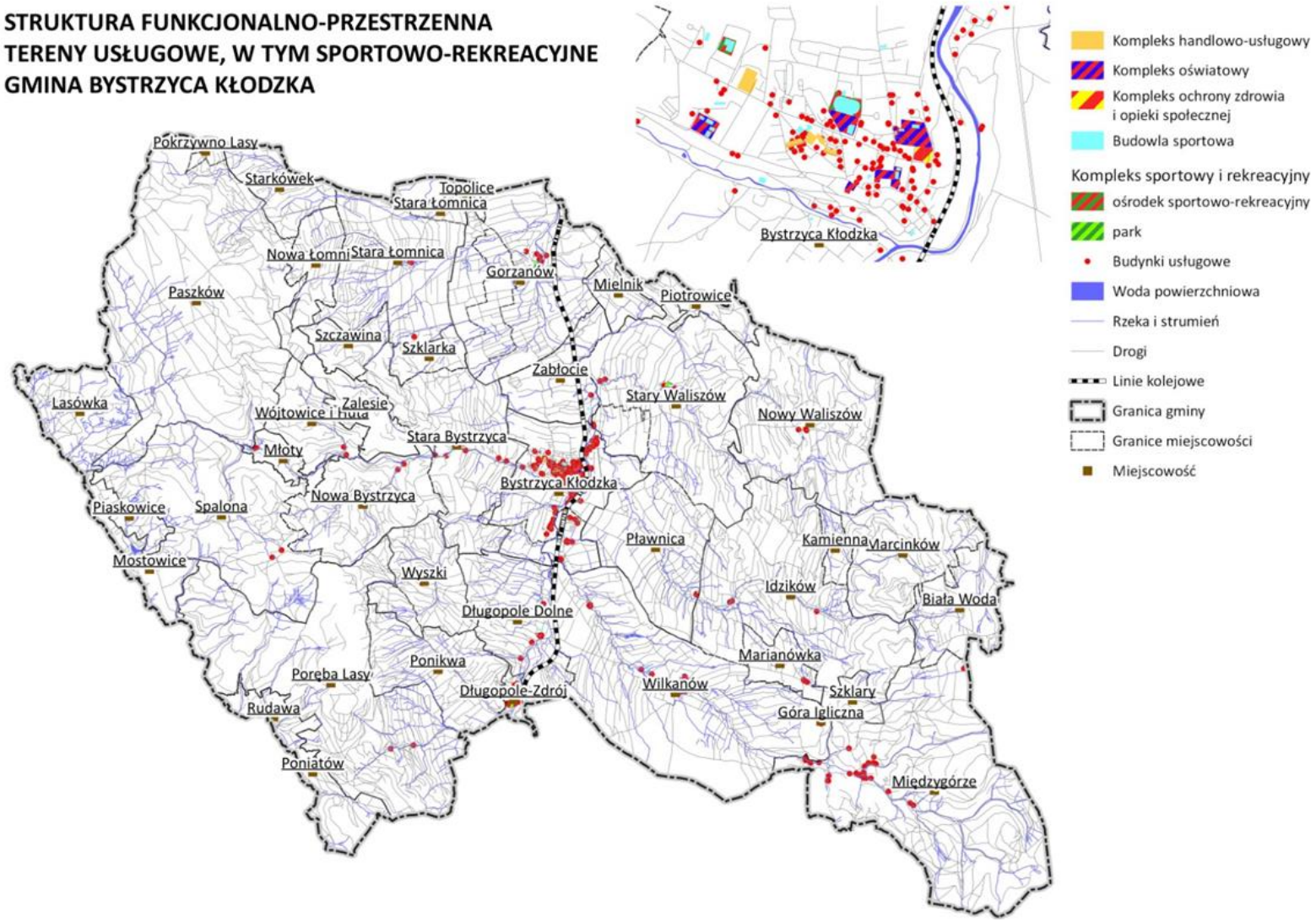

Rysunek 18. Tereny usługowe, w tym sportowo-rekreacyjne gminy Bystrzyca Kłodzka
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

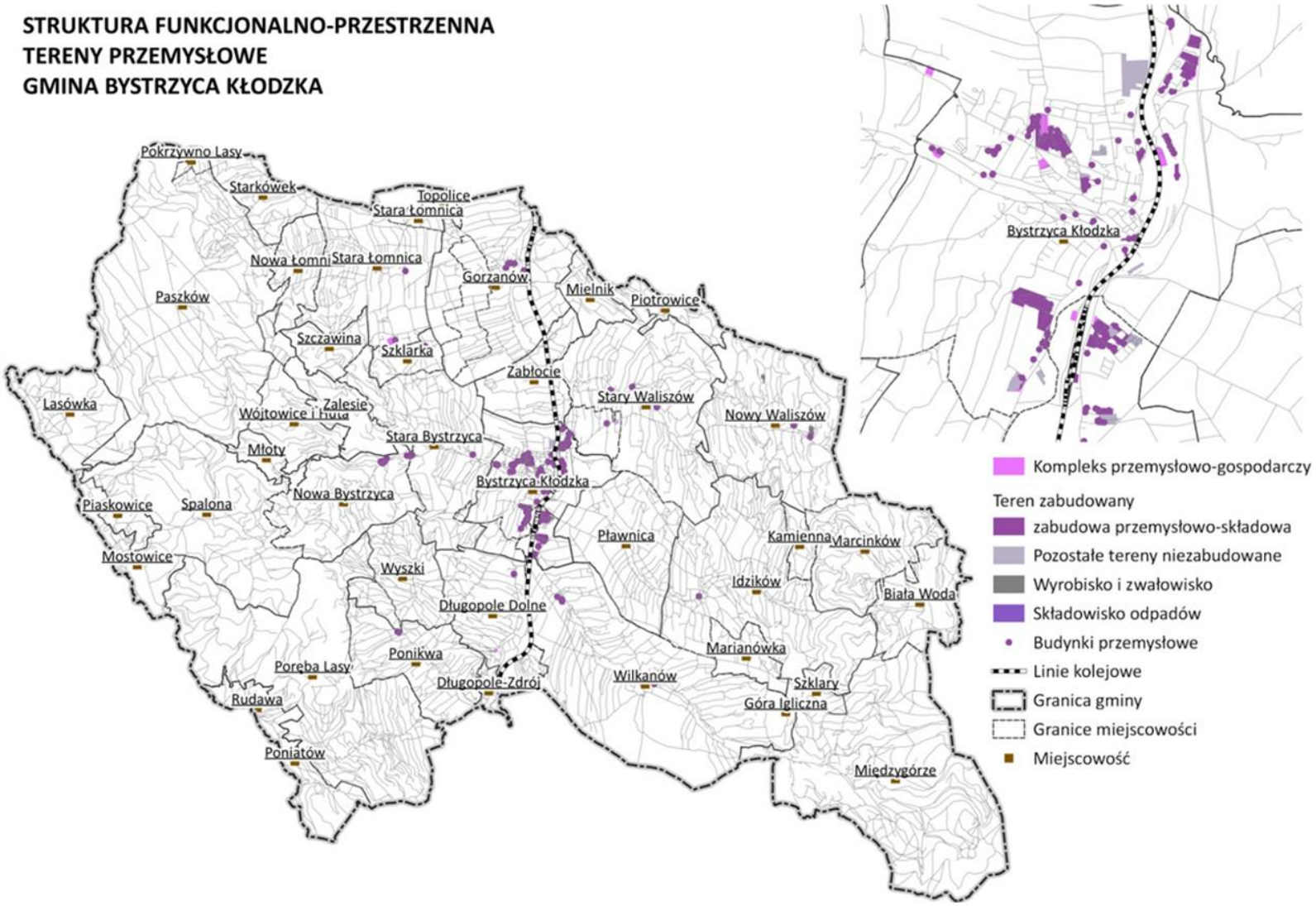

Rysunek 19. Tereny przemysłowe gminy Bystrzyca Kłodzka
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

TERENY OTWARTE – TERENY ZIELONE, TERENY WÓD

Tereny otwarte stanowią szeroki pas terenów rolnych rozmieszczonych po obu stronach Nysy Kłodzkiej. W tym pasie terenów rolnych, szczególnie we wschodniej części gminy, występuje wiele niewielkich obszarów leśnych porastających głównie tereny o większym nachyleniu.

Tereny zielone to dwa duże, zajmujące ponad połowę obszaru gminy, kompleksy leśne porastające tereny górskie – Gór Bystrzyckich zlokalizowanych na zachód od Bystrzycy Kłodzkiej oraz Masywu Śnieżnika położone na południowym wschodzie względem Bystrzycy Kłodzkiej.

W 2019 r. na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka zlokalizowane były lasy gminne o powierzchni 372,70 ha. W gminie istniały także 3 parki spacerowo-wypoczynkowe o łącznej powierzchni 22,70 ha.

Łączna powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej wynosiła 32,57 ha i w porównaniu do 2014 r. powierzchnie te uległy pomniejszeniu o 4,79 ha.

Spadek udziału terenów zieleni w ogólnej powierzchni miasta miał wpływ na spadek wartości wskaźnika „Tereny zielone (hektary) na 100.000 mieszkańców" (zgodnego z PN-ISO 37120). W 2019 r. wartość niniejszego wskaźnika wyniosła 173,01 i jest niższa o ok. 10% w porównaniu do 2014 r.

Dane Monitora Rozwoju Lokalnego wyraźnie wskazują, iż pod względem lesistości gmina Bystrzyca Kłodzka kształtuje się na 2 miejscu wśród wszystkich jednostek JST wybranych do porównania. Wszystkie gminy charakteryzuje ujemną dynamiką zmian.

Tabela 48. Lesistość (%)

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**45,6**	**0,33**	**-0,06**
Gmina Głuchołazy	18,3	-1,11	-0,04
Gmina Wolsztyn	37,2	-0,12	-0,05
Gmina Drezdenko	65,2	1,36	-0,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

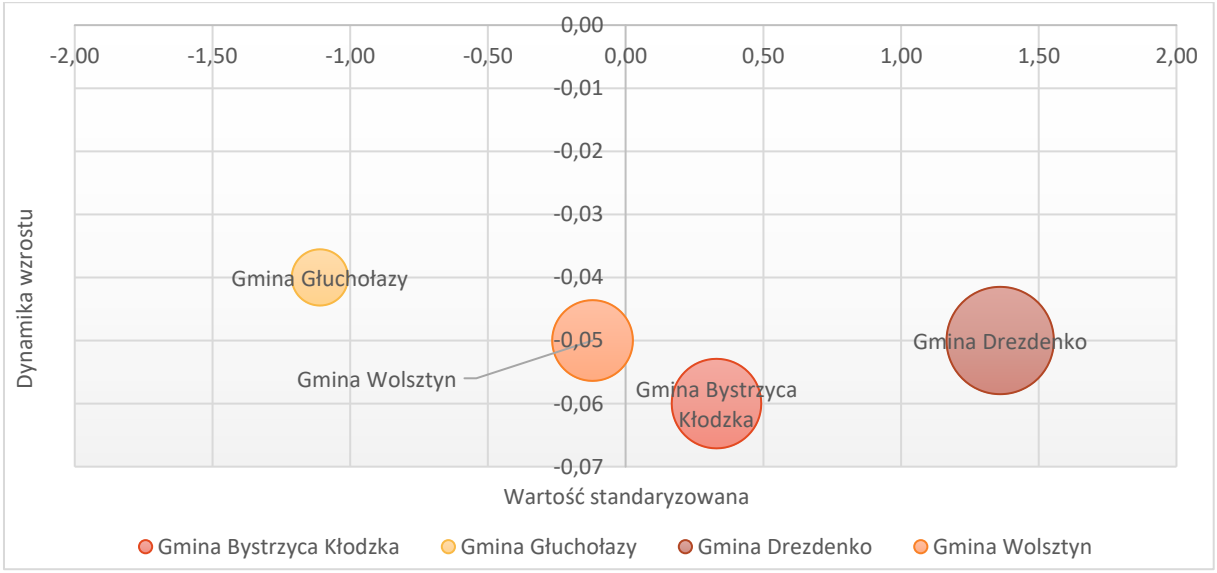

Rysunek 20. Lesistość (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Gminę Bystrzycę Kłodzką pokrywa gęsta sieć cieków wodnych spływających z Gór Bystrzyckich oraz z Masywu Śnieżnika stanowiących głównie dopływy rzeki Nysy Kłodzkiej, przepływającej przez środek gminy z południa na północ oraz dopływy rzeki Dzikiej Orlicy, wijącej się wzdłuż polsko-czeskiej granicy.

Na obszarze gminy znajduje się niewielka liczba małych, rozproszonych zbiorników wodnych. Największy z nich stanowi zalew wodny na Dzikiej Orlicy w okolicach miejscowości Rudawa.

TERENY ROLNE

Tereny rolne w gminie Bystrzyca Kłodzka rozciągają się przede wszystkim w pasie środkowym, z południa na północ, od Wilkanowa po Starą Łomnicę – głównie w rejonie Rowu Górnej Nysy. Poza tym nieduże kompleksy rolne otaczają takie miejscowości Ponikwa, Wyszki oraz Nowy Waliszów, Kamienna i Idzików.

Zdefragmentowane tereny rolne, otoczone terenami leśnymi, zachowały się jeszcze w obszarach górskich, w rejonie Zalesia, Huty, Wójtowic, Młotów, Spalonej i Nowej Bystrzycy w Górach Bystrzyckich oraz Marcinkowa i Białej Wody w Masywie Krowiarki.

Obszarami o stosunkowo najbardziej sprzyjających warunkach do rozwoju rolnictwa należy uznać rejon Rowu Górnej Nysy, który charakteryzuje się korzystnymi warunkami topograficznymi, klimatycznymi, a przede wszystkim niezłymi kompleksami glebowymi (najczęściej III klasy bonitacyjnej). Takie warunki dają możliwość prowadzenia zróżnicowanej gospodarki uprawowej, w tym nowoczesnych upraw np. wierzby energetycznej.

Na obszarach podgórskich tereny są zagospodarowane rolniczo w sposób mało intensywny. Dominują trwałe użytki zielone oraz pastwiska, na części których prowadzony jest wypas zwierząt. Takie formy użytkowania wynikają przede wszystkim z trudnego ukształtowania terenu oraz niskiej bonitacji gleb. Ponadto należy zwrócić uwagę na dużą bioróżnorodność chronionych ekosystemów łąkowych w tej części gminy (półnaturalnych łąk), co w dużej mierze determinuje kierunki rozwoju dla tych terenów[25].

[25] Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka, s. 20.

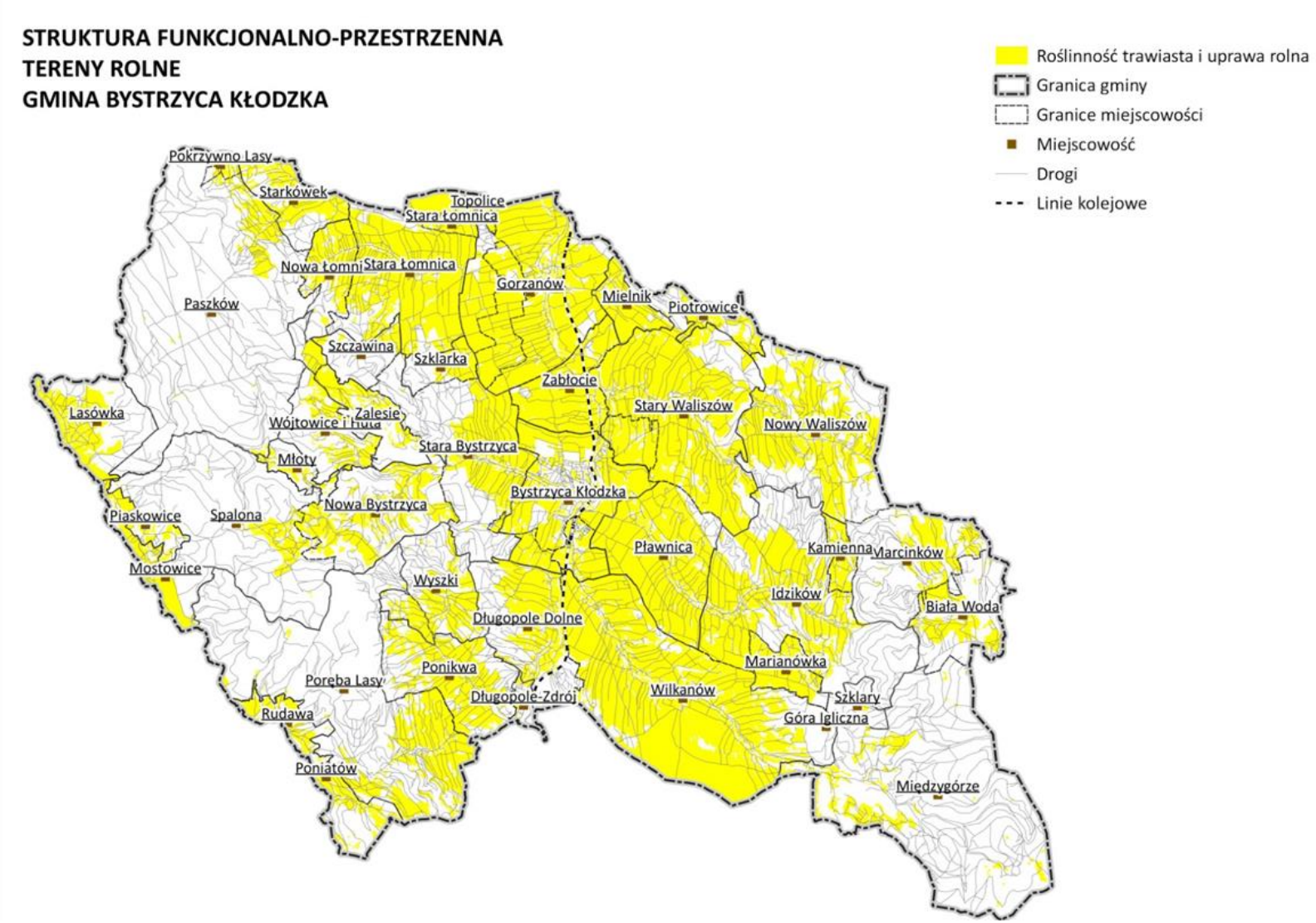

Rysunek 21. Tereny rolne gminy Bystrzyca Kłodzka
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

UKŁAD KOMUNIKACYJNY I TRANSPORTOWY

Gmina Bystrzyca Kłodzka charakteryzuje się dogodnymi połączeniami komunikacyjnymi. Łączy się m.in. z dużymi miastami w Polsce i Czechach. Gmina położona jest na ważnym szlaku drogowym łączącym południowo-zachodnią część Polski z Republiką Czeską, Austrią i dalej z krajami leżącymi na południu Europy.

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka sieć transportowa jest mocno zhierarchizowana. Dominuje korytarz transportowy drogi krajowej nr 33 i linii kolejowej nr 276, przecinający z południa na północ środkową część gminy. Pozostałe elementy sieci transportowej odchodzą promieniście od Bystrzycy Kłodzkiej w kierunku granic gminy.

Najważniejsze elementy układu komunikacyjnego także skupiają się w Bystrzycy Kłodzkiej, powodując, że miasto stanowi ważny węzeł komunikacyjny rozprowadzający ruch w Kotlinie Kłodzkiej.

INFRASTRUKTURA DROGOWA

Droga krajowa nr 33 przecinająca Bystrzycę Kłodzką łączy, przez Kłodzko i przejście graniczne w Boboszowie, Wrocław z Republiką Czeską.

Przez teren gminy przebiegają ponadto trzy ważne drogi wojewódzkie (zarządzane przez Dolnośląską Służbę Dróg i Kolei we Wrocławiu), z czego dwie wychodzące z miasta Bystrzyca Kłodzka. Posiadają one ważne znaczenie regionalne i łączą ośrodki miejskie.

Jedna z nich, droga wojewódzka nr 392, tworzy pętlę łączącą Bystrzycę Kłodzką ze Stroniem Śląskim, Lądkiem-Zdrój i Żelaznem, zapewniając jednocześnie podstawową obsługę drogową terenów Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego i Masywu Śnieżnika, wraz z terenami kompleksu narciarskiego Czarna Góra w Siennej (droga biegnie przez tereny zlokalizowane we wschodniej części gminy).

Druga droga wojewódzka (nr 388) wychodząca z Bystrzycy Kłodzkiej łączy ją z Polanicą-Zdrój oraz drogą krajową nr 8 (trasa na terenie gminy przebiega wzdłuż miejscowości: Bystrzyca Kłodzka, Szklarka, Stara Łomnica, Pokrzywno, Starkówek).

Natomiast trzecia z dróg wojewódzkich nr 389, przebiegająca na długim odcinku wzdłuż granicy państwa z Republiką Czeską, pozwala na połączenie terenów przygranicznych, w tym kompleksu narciarskiego w Zieleńcu, z sąsiednim Międzylesiem (droga biegnie przez tereny zlokalizowane w zachodniej części gminy).

Układ drogowy uzupełniają drogi powiatowe, które rozprowadzają ruch drogowy do większości miejscowości gminy Bystrzyca Kłodzka, poza kilkoma usytuowanymi na terenach górskich, wewnątrz kompleksów leśnych, do których można dojechać drogami gminnymi.

Ponadto ważnym elementem infrastruktury drogowej jest dworzec autobusowy ulokowany w centrum Bystrzycy Kłodzkiej.

Rysunek 22. Układ komunikacyjny gminy Bystrzyca Kłodzka
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

Najważniejszą trasą dla gminy jest droga krajowa Nr 33 łącząca Kłodzko z Bystrzycą Kłodzką, Międzylesiem i przejściem granicznym z Republiką Czeską w Boboszowie. Droga ta jest również najbardziej obciążona ruchem samochodowym, ponieważ prowadzi do przejścia granicznego z Czechami. Biegnie wschodnią częścią gminy (trasa tranzytowa)[26].

Tabela 49. Drogi krajowe i wojewódzkie na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka

Droga	Klasa techniczna	Rodzaj nawierzchni	Długość (km)
Droga krajowa 33	Klasa G	mieszanka mineralno-asfaltowa	15,01
Droga wojewódzka 388	Klasa G	bitumiczna	15,73
Droga wojewódzka 389	Klasa Z	bitumiczna	22,64
Droga wojewódzka 392	Klasa G	bitumiczna	14,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016–2020.

Drogi powiatowe zarządzane są przez Zarząd Dróg Powiatowych w Kłodzku a ich parametry techniczne zbliżone do klasy L.

W przypadku dróg zarządzanych przez gminę, łączna długość dróg wynosi łącznie ok. 570,735 km (65,735 km drogi gminne, ok. 505,00 km drogi wewnętrzne).

Poza monitoringiem, który został opisany w rozdział Bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo na drogach zapewniane jest dzięki działaniom poprawiającym jakość oświetlenia drogowego. Na przestrzeni lat 2014–2020 zauważalny jest wzrost liczby punktów świetlnych będących własnością gminy o 4,7%, który dotyczył przede wszystkim lamp nowego typu (wzrost o 52,3%).

Tabela 50. Liczba punktów świetlnych (szt.) w gminie Bystrzyca Kłodzka

Wyszczególnienie	2014	2020	2014=100(%)
Starego typu	1 813	1 743	96,1
LED	327	498	152,3
Własność gminy	2 140	2 241	104,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez UMiG Bystrzyca Kłodzka.

INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

Przez teren gminy przebiega ważna linia kolejowa nr 276 relacji Wrocław Główny – Międzylesie, prowadząca ruch osobowy i towarowy nie tylko krajowy, ale także międzynarodowy z Czech. Na linii tej zlokalizowana jest stacja kolejowa Bystrzyca Kłodzka oraz trzy przystanki kolejowe: Bystrzyca Kłodzka Przedmieście, Długopole-Zdrój oraz Gorzanów.

[26] Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2020, s.42.

INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka nie ma wyodrębnionego systemu ścieżek, czy dróg rowerowych. Ale funkcjonuje za to szereg tras rowerowych typu singletrack, stanowiących część systemu Singletrack Glacensis, między innymi:

- **Pętla Jagodna** – długość: 14,1 km, trasa łatwa kondycyjnie i nieco wymagająca technicznie na całej długości jednokierunkowa w standardzie singletrack. Odcinki podjazdów łatwe do pokonania. Odcinki zjazdów kręte z profilowanymi zakrętami. Nawierzchnia szutrowa utwardzona, do pokonania kilkanaście mostków oraz odcinki ułożone z kamieni. Podjazd kończy się przy wieży widokowej na szczycie Jagodnej. Infrastruktura trasy: stacja naprawcza rowerów, stacja ładowania rowerów elektrycznych, stojaki na rowery, tablice informacyjne, fotokomórka – monitorująca ruch turystyczny.
- **Pętla Międzygórze** – długość: 28,5 km, długa, przyjemna trasa, łączy Przełęcz Puchaczówka z Międzygórzem. Połączona z pętlą Stronie Śląskie oraz pętlą Pod Śnieżnikiem. Większość trasy w standardzie jednokierunkowego singletracka, występują też odcinki dróg polnych, leśnych oraz asfaltowych. Infrastruktura trasy: stacja naprawcza rowerów, stacja ładowania rowerów elektrycznych, stojaki na rowery, tablice informacyjne, wiata wypoczynkowa, fotokomórka – monitorująca ruch turystyczny, kosze na śmieci.
- **Pętla pod Śnieżnikiem** – długość: 7,8 km, trasa o niskim stopniu trudności – zalecana na wycieczki z dziećmi. Jazdę najlepiej rozpocząć z dużego parkingu "Pod Skocznią", początek trasy to leśna droga dla rowerów, następnie po ok. 1 km rozpoczyna się singletrack, oznaczony bramą wjazdową. Infrastruktura trasy: stacja naprawcza rowerów, wiata wypoczynkowa, stacja ładowania rowerów elektrycznych, kosze na śmieci.
- **Pętla Stronie** – część pętli znajduję się na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka – długość 4 km, punkt dostępu: parking na Przełęczy Puchaczówka, stopień trudności: (średnio trudny) przewyższenie: 735 m, rodzaj ścieżki: „singletrack". Infrastruktura trasy: punkt wypoczynkowy (ławostoły), stojak na rowery, mapa.

Rozwój ścieżek rowerowych ma ważne znaczenie nie tylko z punktu widzenia poprawy stanu środowiska naturalnego, ale również z uwagi na promocję turystyki i rekreacji. W związku z powyższym Gmina Bystrzyca Kłodzka podpisała deklarację dot. „Dolnośląskiej Cyklostrady" – sieci dróg rowerowych obejmujących cały region. Dodatkowo ścieżki rowerowe zwiększają mobilność mieszkańców i umożliwiają nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami, bez konieczności posiadania samochodu.

KOMUNIKACJA PUBLICZNA

W latach 2014–2019 połączenia autobusowe na terenie gminy realizowane były przez spółkę Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Kłodzku. Największa liczba połączeń ustanowiona jest między Bystrzycą Kłodzką a Kłodzkiem – ok. 10 kursów dziennie.

Ponadto połączenia autobusowe ustanowione są pomiędzy Wrocławiem, Lądkiem-Zdrój, Stroniem Śląskim, Ząbkowicami Śląskimi, Polanicą-Zdrój, Kudową-Zdrój, Nową Rudą, Międzygórzem, Międzylesiem, Boboszowem oraz miejscowościami gminy[27].

[27] Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016–2021.

W związku z wyraźną tendencją spadkową liczby pasażerów korzystających z przewozów autobusowych, redukcją kosztów przez przewoźnika oraz ograniczeniami związanymi z pandemią w 2020 r. przewoźnik stopniowo zawieszał realizację przewozów pasażerskich.

Obecnie na terenie gminy funkcjonują dwie linie komunikacyjne relacji Bystrzyca Kłodzka – Międzylesie przez Długopole-Zdrój oraz Kłodzko – Bystrzyca Kłodzka przez Polanicę-Zdrój.

Obecna niekorzystna sytuacja związana z pandemią znacznie ograniczyła ruch pasażerski czego skutkiem jest likwidacja wielu połączeń, które realizowane były przez PKS. W celu umożliwienia dojazdu mieszkańcom poszczególnych miejscowości do Bystrzycy Kłodzkiej należy zapewnić transport na wskazanych poniżej liniach komunikacyjnych:

- Bystrzyca Kłodzka – Młoty przez Nową Bystrzycę, Wójtowice, Starą Bystrzycę
- Bystrzyca Kłodzka – Międzygórze, Bystrzyca Kłodzka przez Wilkanów
- Bystrzyca Kłodzka – Kamienna przez Idzików, Pławnica
- Bystrzyca Kłodzka – Starkówek przez Szklarkę, Starą Łomnicę
- Bystrzyca Kłodzka – Nowy Waliszów przez Stary Waliszów
- Bystrzyca Kłodzka – Poręba przez Ponikwę – Długopole-Zdrój

W związku z powyższym podejmowane są działania w zakresie ustalenia wysokości kosztów finansowych niezbędnych do utrzymania powyższych linii oraz liczby pasażerów.

LĄDOWISKO

W granicach miasta Bystrzyca Kłodzka, w części północnej, zlokalizowane jest lądowisko, wpisane do ewidencji lądowisk Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Obszar lądowiska w jego granicach wynosi 12,49 ha. Droga startowa posiada nawierzchnię naturalną (trawa) o zagęszczonym podłożu.

Na potrzeby Lotniczego Pogotowia Ratunkowego wyznaczono utwardzoną i oznakowaną poziomo na czerwono „H” strefę o wymiarach 15 m x 15 m, do której zapewniona została droga dojazdowa dla karetek.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

GOSPODARKA ODPADAMI

W Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego zaproponowano podział województwa dolnośląskiego na sześć regionów gospodarki odpadami: wschodni, północno-centralny, południowy, północny, środkowo-sudecki i zachodni. Gmina Bystrzyca Kłodzka zlokalizowana jest w granicach południowego regionu gospodarki odpadami komunalnymi. Podział województwa na regiony gospodarki odpadami został jednak zniesiony.

Zmiana wynikała z przepisów ustawy z dnia z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych ustaw (Dz.U. 2019 poz. 1579), która zmieniła przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2020 poz. 797) między innymi w zakresie zniesienia regionów gospodarki odpadami oraz zmiany regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych na instalacje komunalne.

Odbiorem zmieszanych odpadów komunalnych zajmuje się Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej, zlokalizowany przy ul. Strażackiej 13.

Analizując gospodarkę odpadami należy uwzględnić wskaźnik *„Całkowita ilość odbieranych odpadów komunalnych na mieszkańca”* będący wskaźnikiem podstawowym normy PN-ISO 37120.

W gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2014–2019 masa zebranych odpadów zmieszanych przypadających na mieszkańca zwiększyła się z 164,0 kg do 254,3 kg. Warto podkreślić, że w badanym okresie wartości powyższego wskaźnika były niższe niż w przypadku całego powiatu kłodzkiego oraz województwa dolnośląskiego.

Tabela 51. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na mieszkańca (w kg)

JST	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**164,0**	**254,3**	**155,1**	**90,9**
Gmina Duszniki-Zdrój	299,9	424,6	141,6	151,8
Miasto Kłodzko	278,2	253,9	91,3	90,8
Gmina Kłodzko	154,3	230,5	149,4	82,4
Gmina Kudowa-Zdrój	298,9	336,9	112,7	120,5
Gmina Lądek-Zdrój	250,9	345,3	137,6	123,5
Gmina Lewin Kłodzki	192,0	286,2	149,1	102,3
Gmina Międzylesie	149,2	190,8	127,9	68,2
Miasto Nowa Ruda	301,2	310,8	103,2	111,1
Gmina Nowa Ruda	225,8	288,6	127,8	103,2
Gmina Polanica-Zdrój	344,9	387,1	112,2	138,4
Gmina Radków	140,5	249,5	177,6	89,2
Gmina Stronie Śląskie	258,6	332,6	128,6	118,9
Gmina Szczytna	116,4	180,4	155,0	64,5
Powiat kłodzki	**231,1**	**279,7**	**121,0**	**100,0**
Dolny Śląsk	**269,0**	**293,2**	**109,0**	**104,8**

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jednocześnie w stosunku do 2018 r. zwiększyła się w gminie Bystrzyca Kłodzka masa zebranych selektywnie odpadów i to zarówno ogółem, jak i z gospodarstw domowych. W 2019 r. zebrano łącznie 887,44 t odpadów, z czego 737,87 t pochodziło z gospodarstw domowych.

Z zestawienia powyższych wskaźników wynika, że gospodarka odpadami na terenie gminy uległa poprawie. Potwierdzają to także kolejne dane takie jak: wzrost masy zebranego szkła z gospodarstw domowych z 177,76 t w 2018 r. do 271,02 w 2019 r. czy tworzyw sztucznych z 66,86 t do 122,10 t. Na przestrzeni lat 2018–2019 zebrano także więcej odpadów wielkogabarytowych (o 139,59 t.).

Według danych Monitora Rozwoju Lokalnego gmina Bystrzyca Kłodzka zbiera najmniej odpadów na mieszkańca w grupie porównawczej, a dynamika wzrostu jest ujemna.

Tabela 52. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg/osoba)

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**233,1**	**0,20**	**-0,12**
Gmina Głuchołazy	266,3	-0,02	-0,12
Gmina Wolsztyn	311,2	-0,32	0,52
Gmina Drezdenko	361,7	-0,66	-1,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

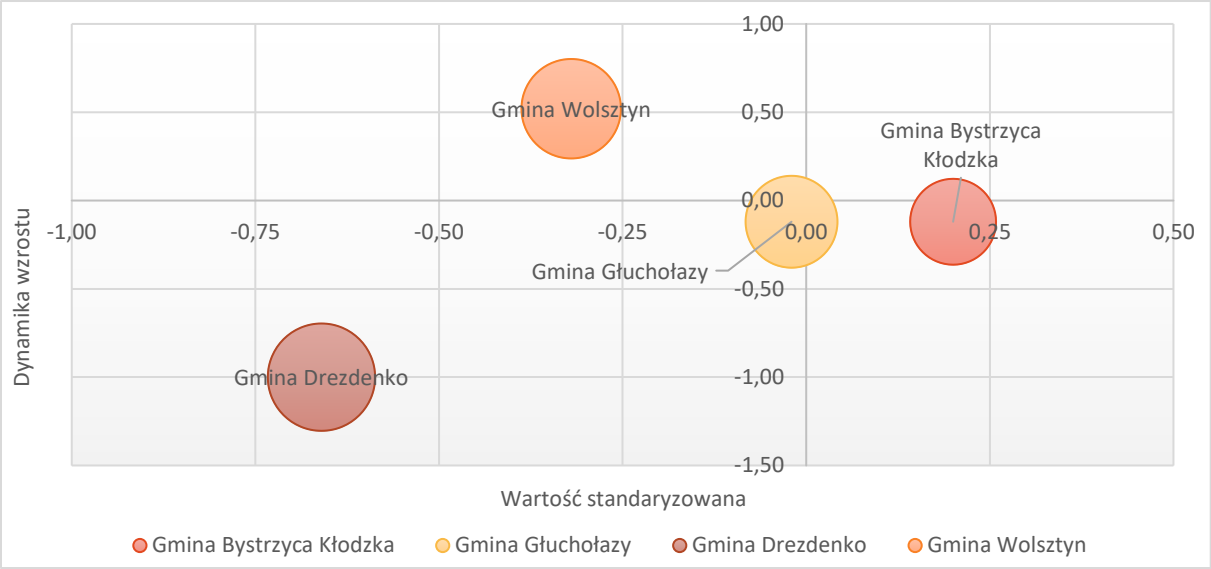

Rysunek 23. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg/osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

Na terenie gminy nie występują dzikie wysypiska śmieci. Gdy tylko się pojawiają– są na bieżąco usuwane w ramach utrzymania czystości i porządku oraz poprawy estetyki.

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Przez obszar gminy Bystrzyca Kłodzka przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia – 110 kV. Od tego rodzaju sieci należy zachować strefy ochronne o minimalnej szerokości 40 m (tzn. 20 m po obu stronach linii, licząc w poziomie od osi linii). Linie zbiegają się w głównym punkcie zasilania GPZ R-Bystrzyca, zlokalizowanym na działce nr 374/2 obręb Stary Waliszów[28].

Zasilanie w energię elektryczną obszaru gminy Bystrzyca Kłodzka pochodzi z głównego punktu zasilania GPZ R-Bystrzyca oraz GPZ R-Kłodzko i R-Lądek poprzez powiązania liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 20kV[29].

Analizując infrastrukturę energetyczną posłużono się wskaźnikiem *"Całkowite zużycie energii elektrycznej w gospodarstwie domowym na mieszkańca (kWh/rok)"* zgodnie z normą PN-ISO 37120.

W latach 2014–2019 w gminie Bystrzyca Kłodzka możemy zauważyć wzrost zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca. Podobna tendencja występuje w powiecie kłodzkim oraz na Dolnym Śląsku. Warto podkreślić jednak, że wzrost tego wskaźnika jest niższy w analizowanym okresie niż wzrost dla powiatu oraz województwa i wynosi 10,3%.

Tabela 53. Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w gospodarstwach domowych w miastach

JST	2014	2019	2014=100(%)	Powiat=100(%) Rok 2019
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**578,75**	**638,48**	**110,3**	**88,1**
Powiat kłodzki	649,86	725,08	111,6	100,0
Dolny Śląsk	691,98	771,93	111,6	106,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

[28] Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bystrzyca Kłodzka, s. 74.

[29] Tamże, s. 75.

INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA I GAZOWA

Gmina należy do aglomeracji ściekowej Bystrzyca Kłodzka (według Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych). Zgodnie z postanowieniami KPOŚK działania inwestycje dotyczące sieci kanalizacyjnych będą realizowane w ramach projektu: „Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej w Aglomeracji Bystrzyca Kłodzka 2016–2020". Termin zakończenia inwestycji wyznaczonych przez aglomeracje w tym zakresie planowany jest na 31.12.2021 r.

Zadania z zakresu gospodarki wodno-kanalizacyjnej, oczyszczania ścieków realizowane są na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Bystrzycy Kłodzkiej Sp. z o.o.

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka funkcjonuje w mieście przy ul. Kłodzkiej jedna komunalna Oczyszczalnia Ścieków typu mechaniczno-biologicznego z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Zgodnie z decyzją pozwolenia wodnoprawnego – oczyszczalnia uzyskała pozwolenie na odprowadzenie ścieków do rzeki Nysa Kłodzka w ilości średniej 4.000 m^3/dobę, co jest ilością wystarczającą dla istniejącej Aglomeracji.

Według danych GUS łączna długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka w 2020 r. wynosiła 124,6 km, w tym: 40,4 km w mieście i 84,2 km na obszarze wiejskim. Sieć kanalizacyjna wyniosła natomiast 38,8 km. W rezultacie, według danych za 2019 r. 75,6% ogółu mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej a 46,0% z sieci kanalizacyjnej.

Tabela 54. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej

Wyszczególnienie	2014	2019	Rok 2014=100(%)
Gmina Bystrzyca Kłodzka			
Wodociąg	75,4	75,6	100,3
Kanalizacja	41,4	46,0	111,1
Gaz	49,0	49,1	100,2
Powiat kłodzki			
Wodociąg	86,1	86,1	100,0
Kanalizacja	64,9	65,6	101,1
Gaz	50,9	53,0	104,1
Dolny Śląsk			
Wodociąg	94,8	95,0	100,2
Kanalizacja	75,0	76,9	102,5
Gaz	61,4	61,1	99,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Przez teren gminy przebiega sieć gazowa o ciśnieniu do 0,4 MPa oraz gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia 1,6 MPa wraz z istniejącymi stacjami redukcyjno-pomiarowymi I-go stopnia[30].

W 2019 r. w Gminie Bystrzyca Kłodzka z paliwa gazowego korzystało 49,1% mieszkańców.

[30] Tamże.

POTENCJAŁ I WYKORZYSTANIE OZE

Na potencjał związany z wykorzystywaniem Odnawialnych Źródeł Energii składa się między innymi energia uzyskiwana ze spalania biomasy, energia wiatru, energia promieniowania słonecznego oraz energia wody.

Głównymi nośnikami energii cieplnej na terenie gminy jest węgiel i gaz ziemny, zaś energia elektryczna w głównej mierze dostarczana jest przez Tauron SA. Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka nie istnieje infrastruktura ciepłownicza, co powoduje rozproszenie źródeł dostarczania zarówno energii cieplnej, jak i potencjalnej produkcji energii elektrycznej z OZE. Najistotniejszy potencjał we wdrażaniu produkcji energii z OZE stanowią rozproszone źródła energii – pompy ciepła, mikro i mini instalacje fotowoltaiczne.

Gmina Bystrzyca Kłodzka jest uczestnikiem Klastra Energii *„Autonomiczny Region Energetyczny Sudety" ARES*, który swoim działaniem obejmuje obszar powiatu kłodzkiego. Elementem strategii Klastra Energii ARES są koncepcje gmin samowystarczalnych energetycznie. Wdrożenie koncepcji zakłada m.in. budowę elektrowni słonecznej, która przynajmniej częściowo będzie zaspokajała potrzeby energetyczne gminy.

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka znajdują się trzy elektrownie wodne, w tym jedna przyłączona do sieci energetycznej TAURON Ekoenergia. Pierwsza z nich to Elektrownia Wodna Bystrzyca – zbudowana na biegu rzeki Nysa Kłodzka. Pozostałe elektrownie to natomiast prywatne Małe Elektrownie Wodne w Gorzanowie i Nowej Bystrzycy.

Z dokumentu PGN możemy uzyskać informację, iż na terenie gminy istnieją warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Roczna gęstość promieniowania słonecznego na tym terenie na płaszczyznę poziomą wynosi około 996 kWh/m^2. Pozwala to na inwestowanie w przedsięwzięcia związane z wykorzystaniem energii słonecznej. W przypadku liczby zainstalowanych kolektorów słonecznych oraz paneli fotowoltaicznych na terenie gminy nie udało pozyskać się danych liczbowych.

W związku z koniecznością pogłębionej analizy zagadnień związanych z bilansem energetycznym gminy, szczegółowa diagnoza tej sfery znajdzie się w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej do roku 2030, uwzględniającym kwestie:

- produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- analizę jakości powietrza w gminie,
- transport niskoemisyjny,
- poprawę efektywności energetycznej istniejącej infrastruktury technicznej,
- adaptacji do zmian klimatu.

Dokument określi również źródła finansowania poszczególnych założonych celów i zadań oraz w programach dotacyjnych na rzecz wymiany indywidualnych źródeł ciepła. Gmina podpisała porozumienie w WFOSIGW w sprawie wspólnego wdrażania programu „Czyste Powietrze".

Podsumowując, w ostatnich latach możemy zauważyć wzrost udziału energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, spowodowany między innymi nowymi inwestycjami mieszkańców gminy Bystrzyca Kłodzka w zakresie Odnawialnych Źródeł Energii.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

STAN I JAKOŚĆ POWIETRZA

W zakresie oddziaływania na powietrze najistotniejsza jest redukcja niskiej emisji, która powinna być jednym z zadań priorytetowych dla gminy. Szansę na poprawę jakości powietrza w gminie Bystrzyca Kłodzka upatruje się w rozbudowie sieci gazowej. Istotna jest również termomodernizacja budynków w celu ograniczenia energochłonności budynków.

Gmina Bystrzyca Kłodzka monitoruje jakość powietrza dzięki sieci sensorów. Wraz ze wzrostem ilości pojazdów oraz przewozów towarowych samochodami ciężarowymi wzrasta ilość spalin emitowanych do atmosfery. Problem ten dotyczy między innymi drogi wojewódzkiej nr 392 oraz ciężkiego transportu związanego z wywozem urobku z istniejących kopalni. Zwiększona emisja spalin jest źródłem skażenia atmosfery w bezpośrednim sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych[31].

TERENY CHRONIONE

Z uwagi na znaczny udział terenów leśnych oraz silnie zróżnicowanie nachylenia terenu związane z położeniem w Kotlinie Kłodzkiej na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka występuje wiele form ochrony przyrody – park krajobrazowy, rezerwaty, obszary sieci Natura 2000, obszar chronionego krajobrazu. Z tak licznie występującymi obszarami chronionymi związane są przechodzące przez teren gminy lądowe korytarze ekologiczne o znaczeniu międzynarodowym.

Do najważniejszych form ochrony przyrody należy Śnieżnicki Park Krajobrazowy, który zajmuje znaczny obszar we wschodniej części gminy, w rejonie Międzygórza oraz Marcinkowa.

W granicach parku krajobrazowego znajdują się dwa rezerwaty:

- rezerwat krajobrazowy Śnieżnik Kłodzki
- rezerwat krajobrazowy Wodospad Wilczki.

Teren gminy znajduje się w granicach czterech obszarów sieci Natura 2000.

Obszar Natura 2000 PLH020016 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika w większości pokrywa się z zasięgiem Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego. Natomiast Obszar Natura 2000 PLH020019 Pasmo Krowiarki, który również obejmuje swym zasięgiem Śnieżnicki Park Krajobrazowy, ciągnie się od Białej Wody na wschodzie, aż pod Mielnik na północy gminy.

W zachodniej części gminy wyznaczono jeszcze trzy inne obszary Natura 2000 – PLH020070 Sztolnia w Młotach, PLH020083 Dolina Bystrzycy Łomnickiej oraz PLH020061 Dzika Orlica, biegnący wzdłuż granicy z Republiką Czeską.

Zachodnią część zajmuje także Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie, który zasadniczo pokrywa się z korytarzem ekologicznym GKZ-8B Góry Bystrzyckie. Na wschodzie gminy korytarz ekologiczny GKZ-8C Góry Bialskie i Masyw Śnieżnika, który pokrywa się w większości z obszarem Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego.

[31] Tamże, s. 32.

Środkowa część gminy również nie jest pozbawiona cennych przyrodniczo. Znaczący element środowiskowy stanowi na tym obszarze rzeka Bystrzyca Kłodzka, która wraz z najbliższym otoczeniem tworzy rzeczny korytarz ekologiczny.

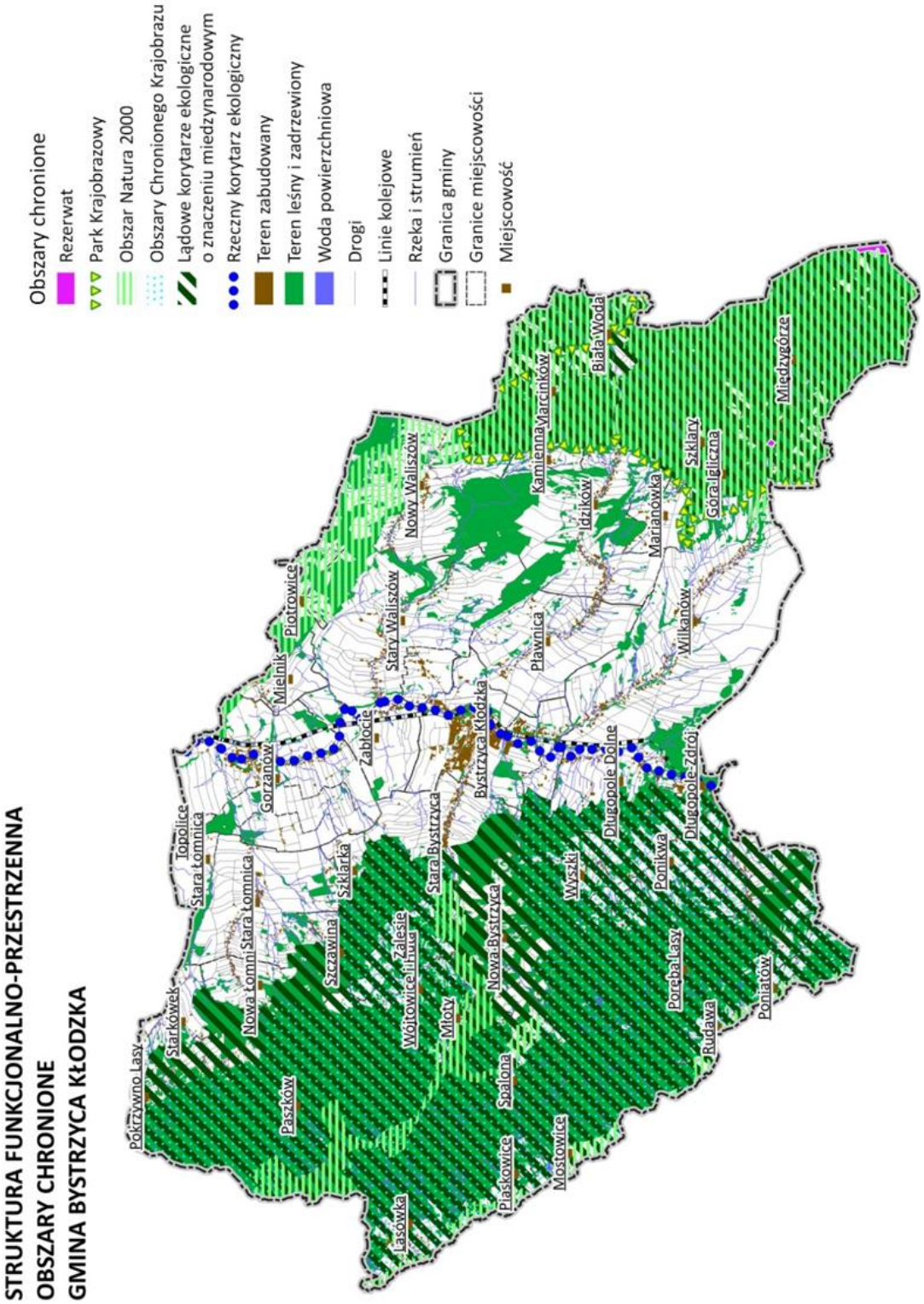

Rysunek 24. Tereny chronione w gminie Bystrzyca Kłodzka
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego uwzględniono obszary cenne przyrodniczo w obszarze kształtowania potencjału rozwojowego.

Oprócz rzecznego korytarza ekologicznego na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka możemy wyróżnić przede wszystkim strefę ochrony uzdrowiskowej i obszary uzupełniające.

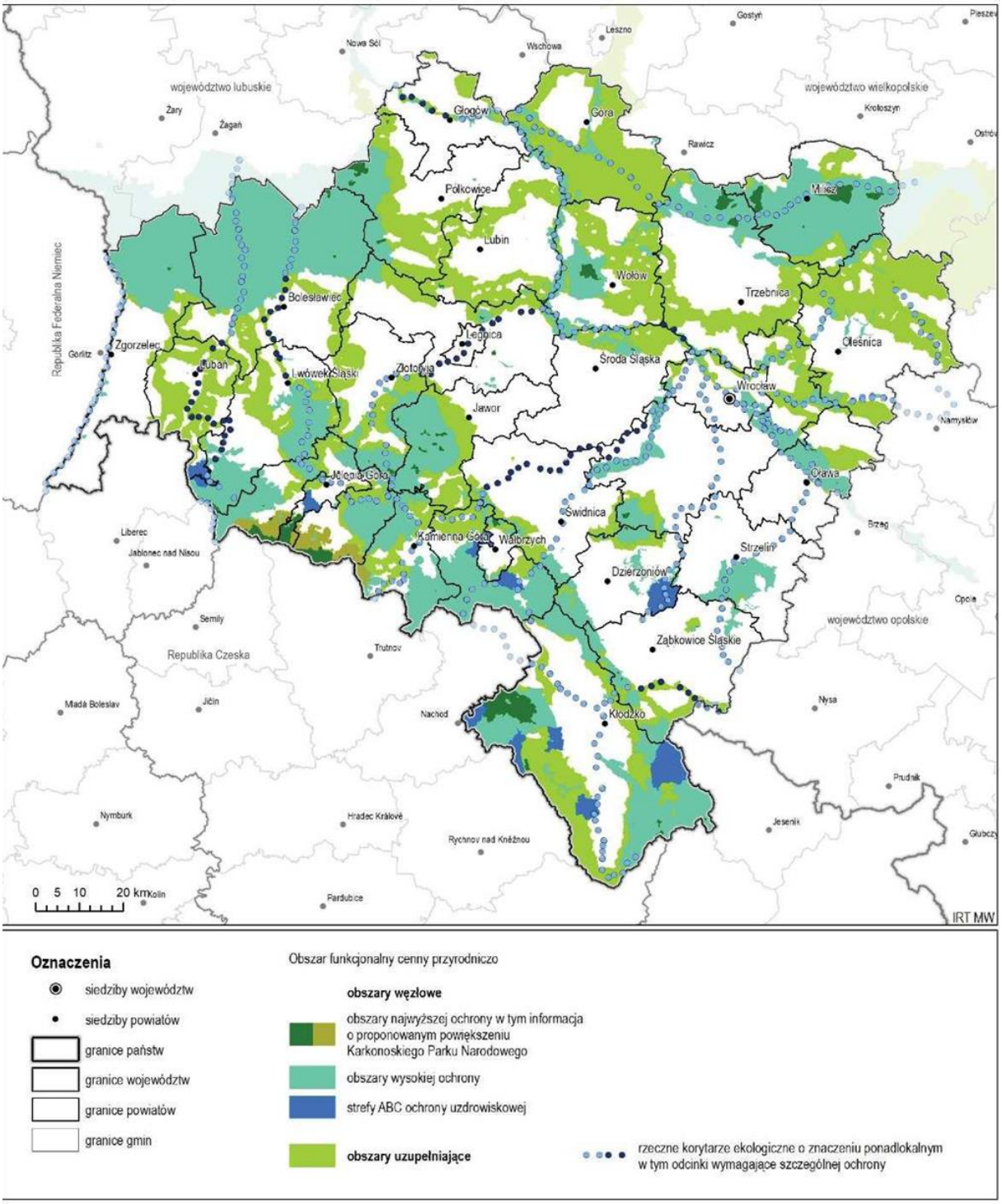

Rysunek 25. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.).

Ustalenie w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego Obszarów funkcjonalnych cennych przyrodniczo umożliwia ustalenie zasad zagospodarowania w celu zintegrowanej ochrony zasobów przyrodniczych.

Jak wynika z danych Monitora Rozwoju Lokalnego pod względem udziału obszarów chronionych do powierzchni całkowitej gminy, gmina Bystrzyca Kłodzka zajęła 3 miejsce spośród wszystkich jednostek wybranych do porównania, osiągając tym samym wartość nominalną na poziomie 41,5.

Tabela 55. Udział (%) obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy

JST	Wartość nominalna	Wartość standaryzowana	Dynamika
Gmina Bystrzyca Kłodzka	**41,5**	**-0,34**	**0,07**
Gmina Głuchołazy	19,3	-1,06	0,07
Gmina Wolsztyn	59,2	0,24	0,07
Gmina Drezdenko	75,8	0,78	0,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

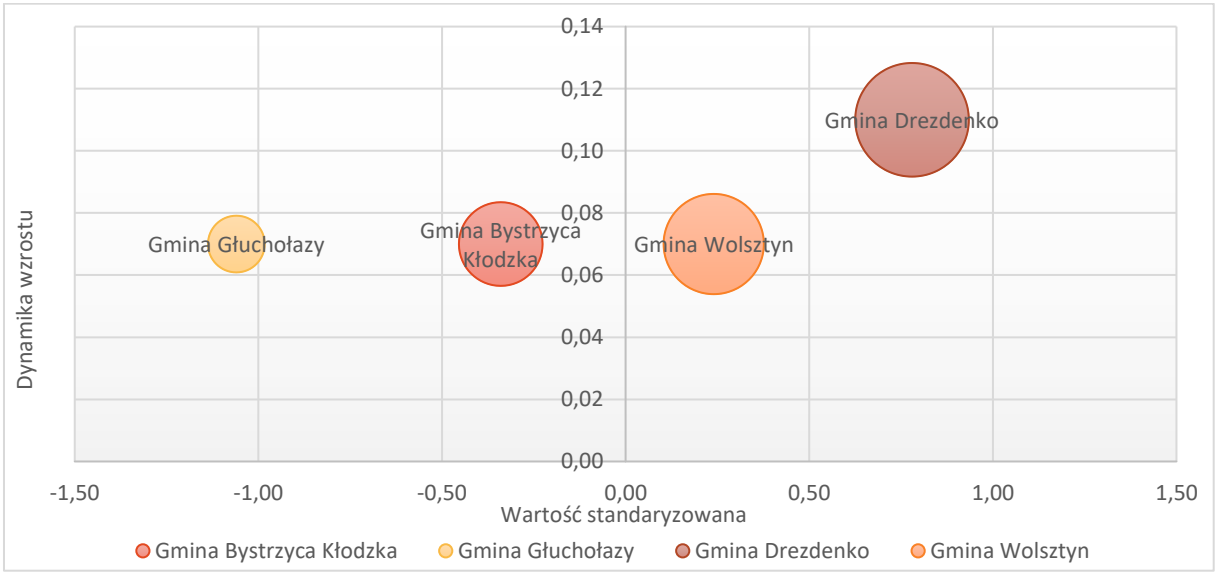

Rysunek 26. Udział (%) obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRL – System Analiz Samorządowych (SAS).

ZAGROŻENIE POWODZIĄ

W celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią obszary szczególnego zagrożenia uwzględnia się w strategii rozwoju gminy. Gmina Bystrzyca Kłodzka leży w obszarze gospodarowania wodami dorzecza Odry a dokładniej w regionie wodnym środkowej Odry – zarządzanym przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu.

Status obszarów szczególnego zagrożenia powodzią został uregulowany w art. 16 pkt 34) ustawy Prawo wodne. Zgodnie z tym przepisem obszarami szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują przepisy odrębne określone w ustawie Prawo wodne są:

a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224 ustawy Prawo wodne, stanowiące odrębne działki ewidencyjne.

Na podstawie aktualnie obowiązujących map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP), ustalono, że na terenie gminy występują:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary na których prawdopodobieństwo wstąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia walu przeciwpowodziowego w scenariuszu całkowitego zniszczenia obwałowania, przy wyznaczeniu którego przyjęto przepływ o prawdopodobieństwie przewyższenia 1%.

Gmina Bystrzyca Kłodzka położona jest w Kotlinie Kłodzkiej i rozciąga się pomiędzy Górami Bystrzyckimi od zachodniej strony, a Masywem Śnieżnika od wschodu. Środek kotliny wyznacza głęboko wcięta dolina rzeki Nysy Kłodzkiej w górnym biegu, wraz z ujściowymi odcinkami dolin jej licznych dopływów, tj. m.in. lewobrzeżnych Poręby, Tocznej, Bystrzycy Kłodzkiej i prawobrzeżnych: Wilczki, Pławnej i Waliszewskiej Wody. Z rzek i potoków, dla których na MZP i MRP wyznaczono obszary, o których mowa w art. 169 ust. 2 Prawa wodnego, przez teren gminy Bystrzyca Kłodzka przepływają: Nysa Kłodzka, Bystrzyca Kłodzka i Wilczka. Rzeka Nysa Kłodzka na kilku niewielkich odcinkach jest obwałowana i międzywale rzeki, zgodnie z przywołanym wyżej przepisem, sama w sobie stanowi obszar szczególnego zagrożenia powodzią, tj. niezależnie od wyznaczonych na MZP stref zagrożenia powodziowego (1% i 10%).

Mniejszych cieków wodnych w gminie Bystrzyca Kłodzka nie wskazano we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego (WORP) do opracowania MZP i MRP, ale nie jest to równoznaczne z brakiem dodatkowego zagrożenia powodziowego od tych cieków. Poza tym w małych zlewniach górskich podczas gwałtownych wezbrań stosunkowo często występują przepływy maksymalne wyższe od $Q_{0,2\%}$.

Terenami najbardziej zagrożonymi powodzią w gminie Bystrzyca Kłodzka uwzględniając poziom zagrożenia wynikający z MZP są (powierzchnia stref zagrożenia powodziowego jest największa): tereny wzdłuż rzeki Nysy Kłodzkiej, a następnie ulegające zalaniu tereny wzdłuż rzeki Bystrzycy Kłodzkiej, jak również tereny wzdłuż Wilczki przylegające do koryta potoku.

Wśród miejscowości szczególnie narażonych wyróżniamy miasto Bystrzyca Kłodzka oraz miejscowości: Gorzanów, Zabłocie, Stara Bystrzyca, Długopole Dolne, Długopole-Zdrój i Wilkanów.

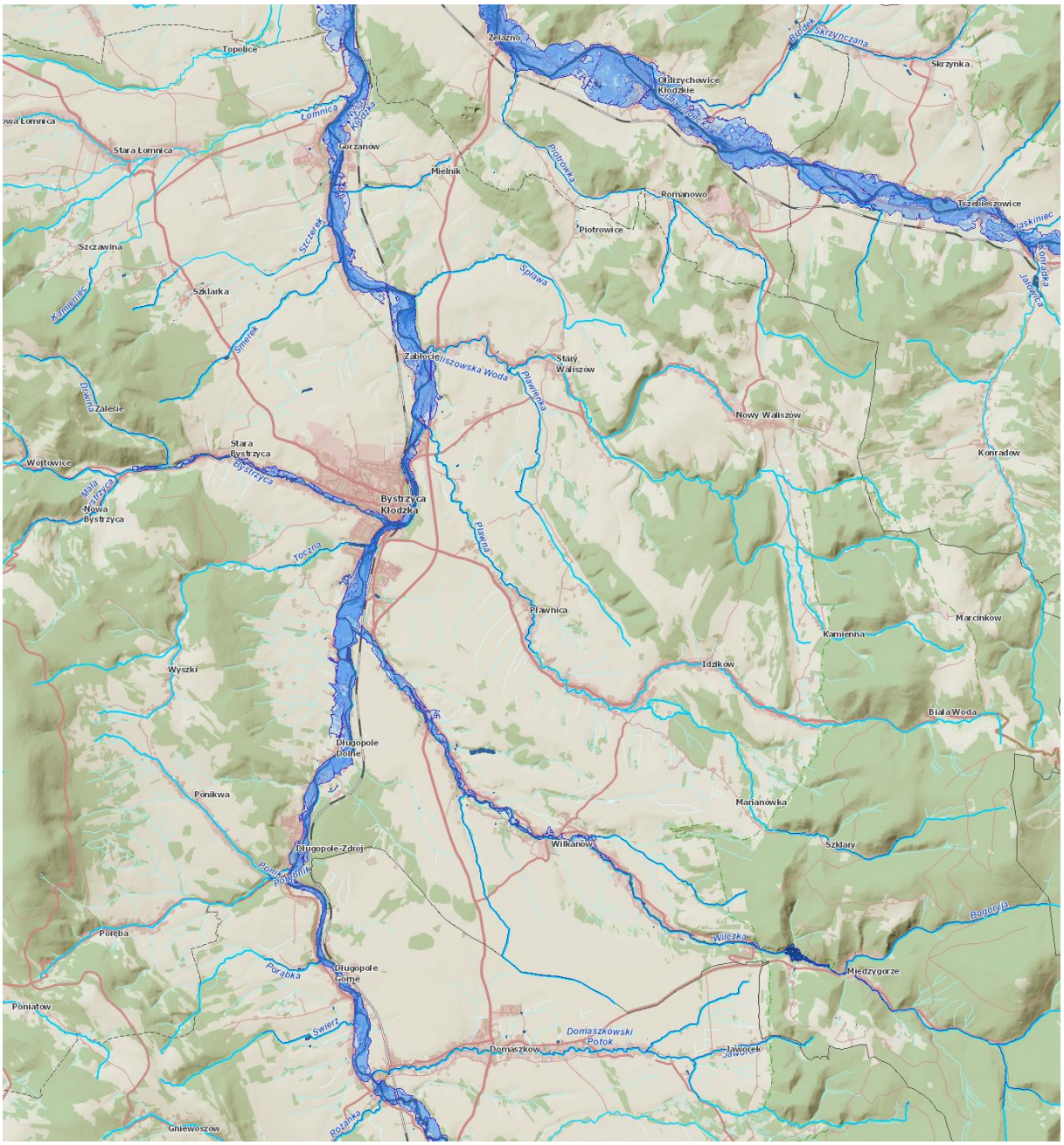

Rysunek 27. Mapa obszarów zagrożenia powodziowego

Źródło: Hydroportal ISOK, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Skutecznym podejściem zmierzającym do realizacji zahamowania wzrostu ryzyka powodziowego jest podejmowanie działań w ramach programów zarządzania zagrożeniem powodziowym, obejmujących m.in. zapobieganie powstawaniu szkód wywołanych powodziami poprzez rezygnację z budowy domów mieszkalnych i obiektów przemysłowych obecnie i w przyszłości na terenach zagrożonych powodzią oraz przez wspieranie właściwego zagospodarowania terenu.

Dla zagadnień związanych z ochroną przeciwpowodziową w gminie Bystrzyca Kłodzka istotne znaczenie ma Lokalny System Osłony Przeciwpowodziowej powiatu kłodzkiego.

ZAGROŻENIE SUSZĄ

Przeciwdziałanie skutkom suszy prowadzi się zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy. Plan ten, zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2021 poz. 624 z późn. zm.) zawiera:

a) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych,
b) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych,
c) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji,
d) katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Plan uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Gmina Bystrzyca Kłodzka została w nim zakwalifikowana do obszaru dorzecza Odry.

Wśród dokumentów, stanowiących podstawę do opracowania planów przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy, należy wskazać „Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych Środkowej Odry, Izery, Metuje, Łaby i Ostrożnicy (Upa), Orlicy i Morawy".

Dokument został opracowany na zlecenie RZGW we Wrocławiu w 2017 r., w którym dokonano oceny zagrożenia występowaniem czterech typów suszy (atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej) na terenach administrowanych przez RZGW we Wrocławiu.

Jak wynika z powyższego dokumentu, na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka największy udział obszarów zagrożonych suszą wynosi 61,79% i jest on związany z możliwością pojawienia się suszy w stopniu umiarkowanym (występują 2 typy suszy). W następnej kolejności, 33,55% obszarów powierzchni gminy jest narażona na wystąpienie suszy w stopniu wysokim (występują 3 typy suszy).

Tabela 56. Udział procentowy obszarów zagrożonych występowaniem czterech typów susz

JST	Obszary zagrożone wszystkimi typami suszy (% powierzchni gminy)				
	brak	umiarkowany	znaczny	wysoki	bardzo wysoki
	Brak suszy	Występuje 1 typ suszy	Występują 2 typy suszy	Występują 3 typy suszy	Występują wszystkie 4 typy suszy
Gmina Bystrzyca Kłodzka	0,82%	3,85%	61,79%	33,55%	0,00%
Powiat kłodzki	0,44%	6,75%	23,56%	65,51%	3,74%
Region wodny Środkowej Odry	1,50%	13,20%	36,80%	34,80%	13,60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych Środkowej Odry, Izery, Metuje, Łaby i Ostrożnicy (Upa), Orlicy i Morawy", 2017 r.

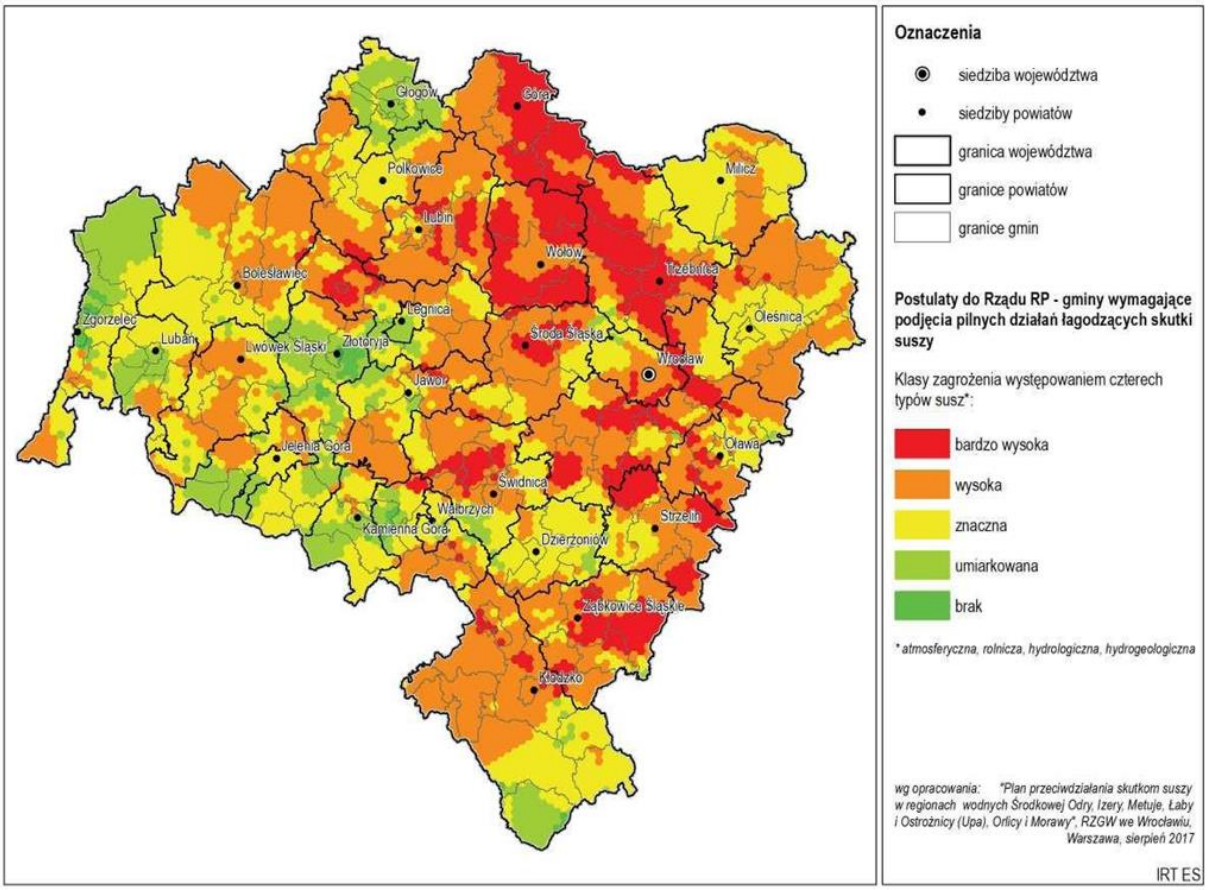

Rysunek 28. Gminy wymagające podjęcia pilnych działań łagodzących skutki suszy

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.).

Na terenie gminy z pośród naturalnych i sztucznych zbiorników wód stojących należy wymienić, te zlokalizowane w obrębach Rudawy, Wilkanowa i miasta Bystrzyca Kłodzka.

Z punktu widzenia łagodzenia skutków suszy duże znaczenie mogą mieć obszary podmokłe, które gromadzą znaczne ilości wody, spowalniają odpływ wód opadowych oraz mogą stanowić rezerwę wód na okres pojawienia się zjawiska suszy.

OBSZARY PRZEWIDZIANE DO REWITALIZACJI

Gmina posiada Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016–2021, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej nr XXIX/244/16 z dnia 7 września 2016 r.

Według dokumentu powierzchnia obszaru wyznaczonego do rewitalizacji wynosi 43,965 km^2, co stanowi 12,99% powierzchni gminy a obszar ten, jest zamieszkany przez 5.726 osób, czyli 29,90 % mieszkańców gminy. Wyznaczony obszar do rewitalizacji obejmuje:

- śródmiejski obszar zdegradowany w Bystrzycy Kłodzkiej wraz z przyległym terenem zielonym Góry Parkowej (1,062 km^2),
- Gorzanów (16,040 km^2),
- Międzygórze (26,862 km^2).

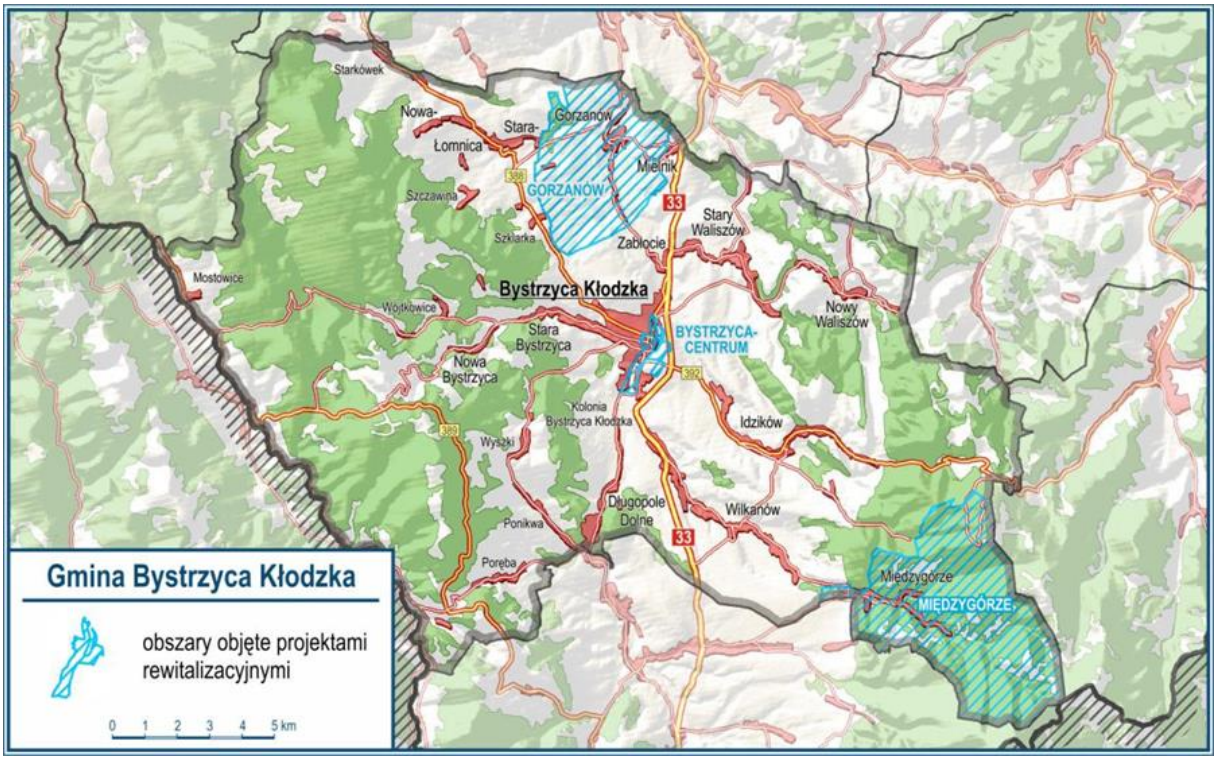

Rysunek 29. Obszary do rewitalizacji na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016–2021 (Uchwała Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej nr XXIX/244/16 z dnia 7 września 2016 r.).

INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego dla gminy Bystrzyca Kłodzka w zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- K109 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Potok Wilczka (regulacja koryta rzeki na długości ok. 14 km)
- K110 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Bystrzyca Kłodzka (regulacja koryta cieku na długości 5,7 km)
- K111 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Potok Pławna (regulacja koryta cieku na długości 13 km)
- K119 Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej - Potok Waliszowska Woda (odcinkowa regulacja koryta dopływu cieku głównego w danej JCWP na długości 6 km)
- K142 Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich.
- K146 Opracowanie projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016
- K2 Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Kamieniec Ząbkowicki - Międzylesie
- K213 "Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 pn.: Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno- ściekowej w Aglomeracji Bystrzyca Kłodzka 2016-2020.
  - Kontrakt 1- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i przebudowa sieci wodociągowej w miejscowości Stara Bystrzyca.
  - Kontrakt 2- Przebudowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w ul. Wojska Polskiego w Bystrzycy Kłodzkiej.
  - Kontrakt 3- Przebudowa i budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w ul. Międzyleśnej, Placu Szpitalnym i Kolejowej w Bystrzycy Kłodzkiej."
- K277 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Pn.: Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno- ściekowej w Aglomeracji Bystrzyca Kłodzka 2016-2020
  - Kontrakt 4- Modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków w Bystrzycy Kłodzkiej w celu poprawy efektywności energetycznej oraz w celu poprawy jej funkcjonowania technicznego
- K37 Ochrona przeciwpowodziowa doliny Nysy Kłodzkiej (Nysa Kłodzka od Różanki do Białej Lądeckiej, Nysa Kłodzka od Białej Lądeckiej do Ścinawki)
- W29 Opracowanie planu ochrony Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego

Postulaty Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego dla gminy Bystrzyca Kłodzka w zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

1. Inwestycje liniowe towarzyszące zagospodarowaniu złóż gazu ziemnego.
2. Modernizacja lub przebudowa linii 110 kV: S-262 relacji R-Bystrzyca – R-Kłodzko.

4. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, w gminie Bystrzyca Kłodzka występują zarówno potencjały, jak i problemy rozwojowe. Ich identyfikacja jest niezbędna do prawidłowego sformułowania celów i kierunków działań w Strategii.

Problemy i potencjały zidentyfikowano i przedstawiono odrębnie dla trzech sfer będących przedmiotem wcześniejszej diagnozy, tj.: sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Należy podkreślić, że we wnioskach przedstawiono **najważniejsze problemy i potencjały**, które w największym stopniu wpływają na aktualną sytuację gminy i mogą wpływać na jej dalszy rozwój. Analiza problemów i potencjałów rozwojowych jest równoważna metodzie analizy SWOT.

SFERA SPOŁECZNA

Problemy rozwojowe

- utrzymujące się negatywne trendy demograficzne – ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, postępujący proces starzenia się społeczeństwa,
- relatywnie wysoki wskaźnik bezrobocia,
- ograniczony dostęp do miejsc w placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 i placówkach wychowania przedszkolnego,
- niezadowalające wyniki uczniów szkół podstawowych z egzaminów z matematyki i z języka angielskiego,
- ograniczony dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej,
- niezadawalający stan bezpieczeństwa – zagrożenia w ruchu drogowym, akty wandalizmu,
- niezadawalający dostęp do Internetu.

Potencjały rozwojowe

- wysoka aktywność społeczna mieszkańców wyrażona liczbą organizacji pozarządowych,
- dobre wyniki z matury osiągane przez uczniów liceum,
- rozwinięta oferta kulturalna.

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że gmina Bystrzyca Kłodzka zmaga się z poważnymi problemami demograficznymi. Na terenie gminy utrzymuje się ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji, co przyspiesza proces starzenia się społeczeństwa. Na trudną sytuację demograficzną gminy wskazało ponad 88% respondentów. Warto również zaznaczyć, że ok. 90% ankietowanych dostrzega zagrożenie dla gminy związane ze starzeniem się społeczeństwa.

Negatywnie na sytuację demograficzną gminy Bystrzyca Kłodzka może rzutować zdiagnozowany problem z dostępnością do miejsc w placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 i w placówkach wychowania przedszkolnego. Na braki w infrastrukturze żłobkowej uwagę zwróciło ok. 67% respondentów, a dla 58% ankietowanych niezadawalająca była dostępność do przedszkoli.

Zarówno z danych statystycznych, jak i z opinii mieszkańców (74% badanych) wynika także, że na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka występuje problem z bezrobociem. Problem ten wynika m.in. z niedopasowania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku, co może być efektem niezadawalającego poziomu kształcenia.

Wprawdzie nauczanie w liceum znajduje się na dobrym poziomie, to jednak wyniki osiągane przez uczniów szkół podstawowych z matematyki i języka angielskiego są niezadawalające.

Dodatkowo gmina zmaga się z typowym dla całego kraju problemem z dostępem do wysokiej jakości usług medycznych. Na terenie gminy widoczny jest problem zarówno z dostępem do podstawowych, jak i specjalistycznych usług medycznych. Pogląd ten wyraziło odpowiednio 82% i 84% respondentów. Negatywnie na jakość życia mieszkańców wpływają także zagrożenia związane z ruchem drogowym, liczne akty wandalizmu oraz utrudnienia z dostępem do szybkiego Internetu.

Jednocześnie gmina Bystrzyca Kłodzka posiada potencjały, które mogą stanowić jej atut w dalszym rozwoju. Zaliczyć do nich należy dużą aktywność lokalnej społeczności oraz bogatą ofertę kulturalną.

SFERA GOSPODARCZA

Problemy rozwojowe

- niezadawalająca innowacyjność lokalnych przedsiębiorstw,
- niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców,
- niezadawalająca liczba firm średnich i dużych,
- niezadawalająca współpraca pomiędzy firmami,
- niezadawalająca dostępność do infrastruktury gospodarczej i usług świadczonych przez IOB,
- problemy z funkcjonowaniem przetwórstwa rolnego,
- braki w infrastrukturze turystycznej,
- niezadawalający standard usług turystycznych, w tym noclegowych.

Potencjały rozwojowe

- potencjał uzdrowiskowy i turystyczny,
- potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości,
- funkcjonowanie podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST – PARK”,
- sprawnie funkcjonująca administracja lokalna.

Analiza sfery gospodarczej prowadzi do wniosku, że życie gospodarcze w gminie Bystrzyca Kłodzka bazuje na jej potencjale endogennym, zwłaszcza uzdrowiskowym i turystycznym. Według ok. 68% respondentów funkcjonowanie uzdrowiska jest atutem gminy. Jednak, jak wykazały warsztaty potencjał turystyczny gminy nie jest w pełni wykorzystywany. Wpływ na to mają: niezadawalający stan obiektów dziedzictwa materialnego, braki w infrastrukturze turystycznej oraz niewystarczająca podaż wysokiej jakości miejsc noclegowych.

Potencjał gospodarczy gminy wzmacnia funkcjonowanie na jej obszarze podstrefy SSE. Jednak funkcjonowanie podstrefy nie doprowadziło do wzrostu liczby firm średnich i dużych. Dlatego też wzmocnienie pozycji gospodarczej i konkurencyjnej gminy wymaga współpracy pomiędzy lokalnymi firmami. Niestety aktualny poziom współpracy jest mocno graniczony, co potwierdziły badania ankietowe. Ponad 58% respondentów uznało niezadawalający poziom współpracy firm za barierę rozwoju gminy.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy na terenie gminy niezadawalająca jest również dostępność do infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość i usług świadczonych przez IOB. Opinię powyższą potwierdziło odpowiednio ok. 68% i 74% badanych. Sytuacja niniejsza rzutuje także negatywnie na poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

Niestety zauważalnym problemem na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka jest również niezadowalający udział w strukturze gospodarczej gminy firm z branż zaawansowanych technologicznie. Warto podkreślić, że to stwierdzenie znalazło odzwierciedlenie w badaniu ankietowym. Ponad 82% respondentów uznało niską innowacyjność za barierę rozwoju gminy.

Gmina Bystrzyca Kłodzka posiada potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości. Niestety nie jest wykorzystywany m.in. z uwagi na atrofię przemysłu przetwórczego.

SFERA PRZESTRZENNA

Problemy rozwojowe

- niezadawalający stan planowania przestrzennego,
- ograniczony dostęp do dobrej jakości zasobów mieszkaniowych,
- niewystarczająca podaż mieszkań socjalnych i komunalnych,
- niezadawalający stan techniczny budynków i budowli,
- niezadawalające zagospodarowanie przestrzeni publicznej,
- braki w infrastrukturze sportowej,
- niezadawalający stan transportu zbiorowego,
- niedostateczna liczba miejsc parkingowych,
- wymagająca modernizacji infrastruktura drogowa i towarzysząca,
- niezadawalające pokrycie gminy infrastrukturą sieciową,
- zbyt mały udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym gminy,
- duża liczba obiektów wysoce energochłonnych (w tym zabytkowych),
- duże rozproszenie źródeł energii,
- problemy z funkcjonowaniem gospodarki odpadami,
- zagrożenie powodzią i suszą.

Potencjały rozwojowe

- duże walory przyrodnicze i krajobrazowe,
- korzystne położenie gminy – bliskość granicy z Czechami,
- dobra, zewnętrzna dostępność komunikacyjna,
- dostęp do terenów rekreacyjnych.

Potencjałem gminy Bystrzyca Kłodzka jest jej korzystne położenie przy granicy z Czechami oraz dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna. Niestety aktualny stan infrastruktury drogowej i towarzyszącej nie jest zadawalający. Dla ponad 76% respondentów stan dróg stanowi barierę rozwoju gminy. Dodatkowo problemem są ograniczenia w funkcjonowaniu transportu zbiorowego. Problem ten jest zauważalny dla ok. 73% ankietowanych. Możliwość przemieszczania się mieszkańców ogranicza także utrudniony dostęp do miejsc parkingowych. Na problem ten zwróciło uwagę ponad 73% badanych.

Jak wynika z badań ankietowych, ponad 78% respondentów uważa, że na terenie gminy występują problemy z dostępem do wysokiej jakości infrastruktury mieszkaniowej. Problemem jest również niezadawalająca podaż mieszkań socjalnych i komunalnych, a posiadane w zasobie komunalnym mieszkania nie zawsze są w dobrym stanie technicznym.

Problemem zdiagnozowanym na terenie gminy jest także niezadawalający dostęp do infrastruktury sieciowej, zwłaszcza gazowej i kanalizacyjnej. Stwierdziło tak odpowiednio ok. 55% i 64% respondentów. Powyższe przekłada się na niesatysfakcjonujący stan środowiska naturalnego. Problemom środowiskowym sprzyja również zbyt ograniczone wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza w połączeniu z nadal wysoką energochłonnością budynków i budowli oraz wykorzystywaniem tradycyjnych systemów grzewczych.

Usprawnienia wymaga także gospodarka odpadami. Na problem związany z gospodarką odpadami wskazało ponad 42% respondentów. Należy także wspomnieć, że gmina Bystrzyca Kłodzka narażona jest na negatywne skutki zmian klimatu i to zarówno na suszę, jak i na powodzie.

Niepodważalnym atutem gminy są jej wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Pogląd niniejszy podziela ponad 59% respondentów. Silną stroną gminy jest także dobra dostępność do terenów zielonych i rekreacyjnych.

5. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH

WSTĘP

Przedstawiony diagram prezentuje logikę interwencji oraz relacje pomiędzy problemami i potencjałami rozwojowymi zidentyfikowanymi w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej a planowaną strategią interwencji do roku 2030.

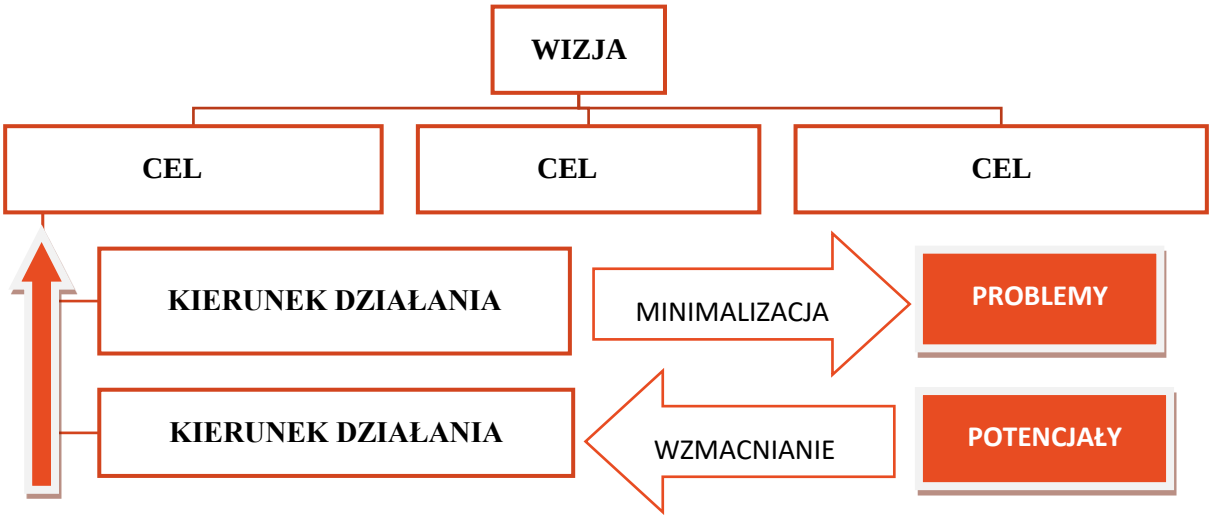

Rysunek 30. Logika interwencji Strategii
Źródło: opracowanie własne.

Logika interwencji polega na tym, że poprzez wdrażanie kierunków działań zaproponowanych dla każdego celu strategicznego oraz poprzez wykorzystanie i wzmacnianie potencjałów rozwojowych realizowane będą cele strategiczne w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. W konsekwencji niwelowane będą problemy rozwojowe i zrealizowana zostanie wizja gminy w perspektywie do 2030 r.

Zarówno cele, jak i kierunki działań zostały opisane w dalszej części niniejszego rozdziału. Wykazano również spójność poszczególnych celów strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

ZASADY

Przy wdrażaniu Strategii respektowane będą następujące zasady:

1. Zasada subsydiarności – oznacza, że w realizację strategii powinny włączyć się wszystkie organy władzy publicznej oraz przedsiębiorstwa i obywatele. Każdy szczebel władzy powinien realizować tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie zrealizowane przez szczebel niższy lub same jednostki działające w ramach społeczeństwa[32].

2. Zasada zrównoważonego rozwoju – oznacza rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie[33].

3. Zasada inteligentnego rozwoju – oznacza wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury i jej komponentów składowych, a także do podniesienia świadomości mieszkańców" [34].

4. Zasada dostępności – oznacza zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, będącej wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia[35].

5. Zasada koncentracji – oznacza taką interwencję, która aby przyniosła efekt, nie powinna być rozproszona, lecz skoncentrowana na niewielu precyzyjnie określonych celach i obszarach[36].

SCENARIUSZE ROZWOJU

W trakcie prac nad Strategią analizowano trzy scenariusze rozwoju, które zostały opisane poniżej oraz przedstawione na diagramie. W scenariuszach analizowano najważniejsze problemy zidentyfikowane w każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej i przestrzennej).

Scenariusz „Stagnacja" – jest to scenariusz pasywny. Zakłada on, że na terenie gminy kontynuowane będą dotychczasowe trendy rozwojowe. Potencjał gospodarczy gminy będzie rósł wolno, co osłabi jej pozycje konkurencyjną na tle innych obszarów. W rezultacie gmina początkowo popadnie w stagnację, a następnie w recesję. Nasilą się negatywne trendy demograficzne, zwłaszcza odpływ młodych ludzi i starzenie się społeczeństwa.

Scenariusz „Stagnacja" został odrzucony, ponieważ może on prowadzić w przyszłości do głębokiego kryzysu gospodarczego i społecznego oraz trwałej marginalizacji gminy.

[32] https://pl.wikipedia.org/wiki/Zasada_pomocniczo%C5%9Bci#Zasada_subsydiarno%C5%9Bci_w_Polsce [dostęp: 25 maja 2021].
[33] „Nasza Wspólna Przyszłość" – Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju ONZ, kwiecień 1987 r.
[34] Committee of Digital and Knowledge-based Cities, 2012.
[35] Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
[36] https://power.cpe.gov.pl/strony/zasada-koncentracji [dostęp: 25 maja 2021].

Scenariusz „Radykalna zmiana” – jest to scenariusz zakładający radykalną zmianę dotychczasowej specjalizacji gospodarczej gminy. Nowo lokowane przedsiębiorstwa nie będą powiązane z endogennym potencjałem gminy. Nie nastąpi ich zakorzenienie, co w przypadku kryzysu sprzyjać będzie ich relokacji. Jednocześnie ograniczenie działalności tradycyjnych branż negatywnie wpłynie na dochody gminy, co skutkować będzie mniejszymi wydatkami inwestycyjnymi. W konsekwencji gmina stanie się miejscem mało atrakcyjnym do życia, a to nasili procesy migracyjne.

Scenariusz „Radykalna zmiana” został odrzucony, ponieważ nie gwarantuje gminie trwałego rozwoju. Istnieje niebezpieczeństwo, że gmina nie osiągnie nowych przewag konkurencyjnych, a jednocześnie utraci dotychczasowe atuty.

Scenariusz „Przyspieszony rozwój” – jest to scenariusz wiążący rozwój gminy z jej potencjałem endogennym. Wymaga on jednak większej przedsiębiorczości mieszkańców oraz wzrostu innowacyjności lokalnych firm działających w ramach sieci współpracy. Scenariusz zakłada stworzenie konkurencyjnego obszaru, generującego dochody umożliwiające gminie prowadzenie aktywnej polityki inwestycyjnej. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej połączony z rozszerzeniem oferty usług publicznych i społecznych powinien uczynić gminę atrakcyjnym miejscem do życia.

Scenariusz **„Przyspieszony rozwój”** został zaakceptowany. Jego realizacja doprowadzi do stworzenia warunków do szybkiego i trwałego rozwoju gminy.

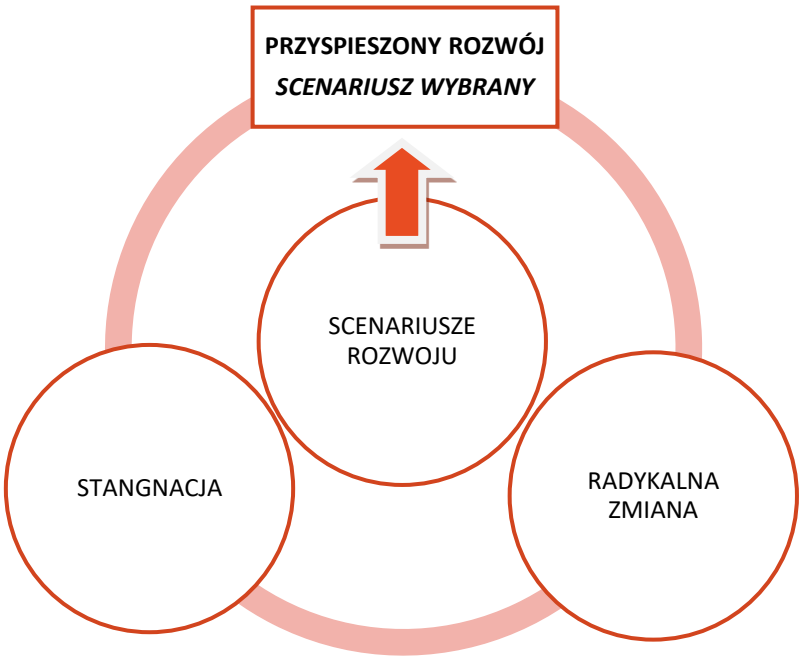

Rysunek 31. Analizowane scenariusze rozwoju
Źródło: opracowanie własne.

WIZJA

GMINA DLA BYSTRZAKÓW

Bystrzyca Kłodzka nowoczesna, a jednocześnie zakorzeniona w tradycji gmina, czerpiąca z przeszłości i inwestująca w przyszłość.

Rozwój gminy Bystrzyca Kłodzka łączyć będzie tradycję z nowoczesnością. Czerpiąc z endogennego potencjału i dorobku przeszłych pokoleń gmina inwestować będzie w przyszłość wykorzystując inteligentne rozwiązania w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Wspólne działania mieszkańców i władz samorządowych uaktywnią wewnętrzny potencjał gminy pozwalając jej wejść na ścieżkę przyspieszonego i trwałego rozwoju. Jednocześnie sprawnie funkcjonujący sektor edukacyjny wzmocni kapitał ludzki, który stanie się gwarantem trwałości zmian.

W wyniku poszerzenia zakresu usług publicznych i społecznych, poprawy ich jakości i lepszego dopasowania do potrzeb mieszkańców zwiększy się poziom i standard życia lokalnej społeczności.

Rozwój wspierać będzie konkurencyjna gospodarka. Wzrost atrakcyjności rynku pracy powinien korzystnie wpłynąć na sytuację demograficzną gminy. Równocześnie powszechny dostęp do wysokiej jakości infrastruktury społecznej winien utrwalić pozytywne zmiany.

Nastąpią także korzystne zmiany w sferze środowiskowej i przestrzennej. Redukcji ulegnie niska emisja, a rozwój infrastruktury drogowej oraz nowoczesnego transportu zbiorowego poprawi zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy.

Jednocześnie w wyniku podjętych inwestycji poprawi się dostępność gospodarstw domowych do infrastruktury sieciowej, co również pozytywnie wpłynie na stan środowiska naturalnego.

Rekapitulując wzrost dobrobytu mieszkańców połączony z nowoczesną infrastrukturą techniczną, społeczną i gospodarczą sprawi, że gmina Bystrzyca Kłodzka stanie się miejscem atrakcyjnym do życia i prowadzenia biznesu, chętnie wybieranym przez ambitnych ludzi.

CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

W tabeli przedstawiono układ celów i kierunków działań, który został szerzej opisany w dalszej części niniejszego rozdziału.

Tabela 57. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii

Cel 1. Inteligentne, zintegrowane i wykształcone społeczeństwo przygotowane na wyzwania przyszłości	Cel 2. Bardziej innowacyjna gospodarka Bystrzycy Kłodzkiej generująca atrakcyjne miejsca pracy	Cel 3. Zrównoważona przestrzeń odpowiadająca oczekiwaniom mieszkańców i przedsiębiorców
Kierunek działania 1.1. Wzmocnienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców	**Kierunek działania 2.1.** Inicjowanie oraz wspieranie współpracy pomiędzy lokalnymi firmami	**Kierunek działania 3.1.** Wzmocnienie planowania przestrzennego uwzględniającego potrzeby rozwojowe gminy
Kierunek działania 1.2. Rozwój opieki nad dziećmi oraz edukacji wysokiej jakości	**Kierunek działania 2.2.** Poprawa dostępności do infrastruktury, kapitału i usług wspierających rozwój przedsiębiorstw szczególnie w zakresie innowacyjności	**Kierunek działania 3.2.** Poprawa dostępności do infrastruktury mieszkaniowej wysokiej jakości
Kierunek działania 1.3. Aktywizacja i integracja społeczna	**Kierunek działania 2.3.** Rozwój sektora rolno-spożywczego, między innymi w zakresie żywności wysokiej jakości	**Kierunek działania 3.3.** Wzrost efektywności i poprawa jakości oraz bezpieczeństwa infrastruktury komunikacyjnej
Kierunek działania 1.4. Rozwój usług społecznych, w tym świadczonych z wykorzystaniem technologii ICT	**Kierunek działania 2.4.** Wzmocnienie oferty turystycznej w oparciu o zasoby gminy Bystrzyca Kłodzka	**Kierunek działania 3.4.** Rozwój infrastruktury sieciowej oraz dostępu do Internetu wysokich prędkości
Kierunek działania 1.5. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego		**Kierunek działania 3.5.** Zielona transformacja – obniżenie zanieczyszczenia powietrza oraz wzrost stosowania technologii energooszczędnych i OZE
Kierunek działania 1.6. Poprawa atrakcyjności oferty czasu wolnego odpowiadającej oczekiwaniom i aspiracjom mieszkańców		**Kierunek działania 3.6.** Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznej oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
Kierunek działania 1.7. Budowa oraz modernizacja szeroko rozumianej infrastruktury społecznej		**Kierunek działania 3.7.** Poprawa stanu środowiska oraz dostosowanie do skutków zmian klimatu
		Kierunek działania 3.8. Rozwój infrastruktury kultury

Źródło: opracowanie własne.

CEL 1. INTELIGENTNE, ZINTEGROWANE I WYKSZTAŁCONE SPOŁECZEŃSTWO PRZYGOTOWANE NA WYZWANIA PRZYSZŁOŚCI

Wyzwania cywilizacyjne stojące przed gminą Bystrzycą Kłodzka sprawiają, że należy podjąć szereg wielokierunkowych inwestycji związanych z rozwojem sfery społecznej.

Realizacja przyjętego celu wymaga zarówno inwestycji infrastrukturalnych, jak i rozwoju wysokiej jakości usług adresowanych do mieszkańców. Pamiętać przy tym należy, że działania te winny pobudzać aktywizację i wspierać integrację lokalnej społeczności.

Rozwój infrastruktury społecznej wymaga dalszej budowy/rozbudowy/modernizacji obiektów pełniących funkcje opiekuńcze, wychowawcze, edukacyjne, kulturalne i sportowo-rekreacyjne. Rozwijać należy także infrastrukturę związaną z opieką zdrowotną oraz z opieką nad osobami niesamodzielnymi.

Powyższym inwestycjom towarzyszyć powinny działania zmierzające do poprawy jakości i dostępności szeroko rozumianych usług publicznych i społecznych. Sprzyjać temu powinna ich informatyzacja. Priorytetowo traktowane będą usługi związane z opieką nad dziećmi do lat 3, edukacyjne, zdrowotne, umożliwiające zagospodarowanie czasu wolnego oraz zapewniające opiekę seniorom i osobom z niepełnosprawnościami.

W działania na rzecz gminy angażować się będą mieszkańcy, którzy w większym stopniu staną się współodpowiedzialni za przyszłość gminy.

Kierunki działań w ramach Celu 1

Kierunek działania 1.1. Wzmocnienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców

Przyspieszony rozwój gminy wymaga dostępu do wykwalifikowanych kadr. Cel ten można osiągnąć poprzez dostosowanie kierunków kształcenia młodzieży do aktualnych i przyszłych potrzeb rynku pracy oraz wspieranie działań zmierzających do podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców, poprzez współorganizowanie i promowanie kursów i szkoleń ułatwiających dokształcanie i przekwalifikowanie pracowników. W działaniach tych aktywnie powinni uczestniczyć przedsiębiorcy oraz instytucje rynku pracy.

Kierunek działania 1.2. Rozwój opieki nad dziećmi oraz edukacji wysokiej jakości

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy na obszarze gminy Bystrzyca Kłodzka występuje luka infrastrukturalna w zakresie dostępu do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz miejsc w przedszkolach. Jednocześnie poziom nauczania w szkołach podstawowych nie jest zadawalający, dotyczy to zwłaszcza matematyki i języka angielskiego. Należy pamiętać, że problemy z dostępem do miejsc opieki w żłobkach i wychowania w przedszkolach oraz niezadawalający poziom nauczania mogą sprzyjać odpływowi mieszkańców. W rezultacie konieczne jest podjęcie wielokierunkowych działań zmierzających do poprawy aktualnej sytuacji.

Przede wszystkim należy kontynuować inwestycje zmierzające do rozbudowy i modernizacji infrastruktury edukacyjno-wychowawczej. Infrastruktura ta powinna zostać dostosowania do potrzeb mieszkańców.

W pierwszej kolejności wskazana jest realizacja działań poprawiających dostępności do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Działania te powinny skutkować tworzeniem nowych miejsc opieki w żłobkach. Jednocześnie, wspierać należy także oddolne inicjatywy w zakresie opieki nad dziećmi do 3 lat (np. kluby dziecięce).

Równocześnie winno się dążyć do odpowiedniej potrzeby rozbudowy i modernizacji infrastruktury przedszkolnej i szkolnej. Szkoły powinny zostać doposażone w nowoczesne pomoce naukowe.

Poza inwestycjami infrastrukturalnymi należy również podejmować działania wzmacniające proces nauczania, gdyż edukacja ma kluczowe znaczenie dla budowy kapitału ludzkiego. W ramach niniejszego działania powinno się dążyć do realizacji nowoczesnych programów edukacyjnych, wspierających zainteresowania uczniów. Większy nacisk powinien zostać położony w szczególności na zwiększenie oferty zajęć dodatkowych, w tym z matematyki i języka angielskiego. Należy również wspierać dzieci i młodzieży z problemami edukacyjnymi, poprzez realizację zajęć wyrównawczych. Ważnym elementem edukacji, winno się stać wzmacnianie świadomości ekologicznej uczniów.

Kierunek działania 1.3. Aktywizacja i integracja społeczna

W gminie Bystrzyca Kłodzka funkcjonują liczne organizacje pozarządowe, niemniej jednak nadal zauważalna jest niezadawalająca aktywność mieszkańców. Przejawem tego jest m.in. małe zaangażowanie mieszkańców w konsultacje społeczne. Należy więc kontynuować działania aktywizujące i integrujące lokalną społeczność.

Działania te powinny być skierowane zarówno bezpośrednio do mieszkańców, jak i do aktywnych organizacji pozarządowych. Wskazane jest opracowanie systemu motywacyjnego nagradzającego aktywne jednostki i organizacje. System ten byłby bodźcem do większego zaangażowania lokalnej społeczności w organizację lokalnych wydarzeń i w rozwój „małych ojczyzn".

Jednocześnie należy wspierać funkcjonowanie organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń. Aktywnym organizacjom należałoby w szerszym zakresie powierzać zadania z zakresu usług publicznych i społecznych.

Priorytetowo powinny być traktowane organizacje działające na rzecz włączenia społecznego, w tym integracji seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Szczególne wsparcie należy kierować do organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych oraz organizacji, które podejmują się we własnym zakresie organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych.

Kierunek działania 1.4. Rozwój usług społecznych, w tym świadczonych z wykorzystaniem technologii ICT

Realizacja przyjętego celu wymaga podjęcia działań zmierzających do wzmocnienia istniejących i rozwoju nowych usług społecznych, w tym wykorzystujących technologię ICT.

Adresatem działań winni stać się wszyscy mieszkańcy gminy. W szczególności należy poprawić dostępność i jakość usług: opiekuńczo-wychowawczych, edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych i związanych z opieką nad osobami niesamodzielnymi.

W ramach niniejszego działania rozwijane będą usługi związane z opieką nad dziećmi do lat 3 oraz opieką przedszkolną. Poszerzona zostanie również oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach. Jednocześnie wzmocnieniu ulegną usługi adresowane do uczniów i ich rodzin zagrożonych przemocą fizyczną i psychiczną oraz narażonych na uzależnienia. Gmina wspierać będzie rozwój poradnictwa w zakresie spraw wychowawczych, problemów związanych z uzależnieniami i przemocą domową.

Ważne miejsce w Strategii zajmuje szeroko rozumiana polityka zdrowotna, obejmująca zarówno profilaktykę zdrowotną, jak i poprawę dostępności do usług świadczonych przez placówki medyczne. Profilaktyka zdrowotna realizowana będzie przede wszystkim poprzez edukację zdrowotną. Jednocześnie realizowane będą inwestycje w służbę zdrowia, tak aby poprawić dostępność oraz jakość usług świadczonych przez zakłady opieki medycznej. Większy nacisk położony zostanie na poprawę dostępu do lekarzy specjalistów.

Działania realizowane w ramach niniejszego celu winny również zmierzać do zapewnienia godnego życia grupom zagrożonym marginalizacją, w tym osobom niesamodzielnym. Przyjęte rozwiązania powinny zmierzać do rozwoju systemu opieki dziennej i całodobowej nad osobami potrzebującymi wsparcia. Wskazane byłoby także wprowadzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin korzystających z usług opiekuńczych placówek niepublicznych.

Beneficjentem usług społecznych powinni być także aktywni seniorzy. Należałoby przygotować dopasowaną do ich potrzeb ofertę kulturalną, edukacyjną i sportową.

Jednocześnie należy dołożyć starań aby usługi były dostosowane do potrzeb i możliwości osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Realizacja niniejszego celu wymaga nie tylko rozwoju samych usług ale także podjęcia działań zmierzających do uwzględnienia zmian technicznych, dostosowujących obiekty budowlane do potrzeb powyższych osób.

Równocześnie poprawie dostępności do usług społecznych sprzyjać będzie ich informatyzacja. Szczególnie ważne będą działania zmierzające do rozwoju i rozbudowy oraz poprawy kompatybilności systemu e-usług oraz doposażenie administracji samorządowej w sprzęt IT, tak żeby następował postęp informatyzacji jednostek publicznych.

Kierunek działania 1.5. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego

Jak wykazała diagnoza, na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka występują problemy z bezpieczeństwem. Mieszkańcy gminy narażeni są m.in. na niebezpieczeństwa związane z ruchem drogowym oraz na wykroczenia społecznie uciążliwe, w tym akty wandalizmu. Dlatego też należy podjąć działania wzmacniające bezpieczeństwo mieszkańców.

Osiągnięcie zamierzonego celu wymaga podjęcia szeregu działań. W pierwszej kolejności należy rozwijać system monitoringu wizyjnego. Systemem monitoringu powinna zostać objęta zarówno przestrzeń publiczna, jak i szczególnie niebezpieczne odcinki drogowe.

Wskazany jest także lobbing na rzecz instalacji w miejscach szczególnie niebezpiecznych fotoradarów oraz innych urządzeń spowalniających ruch.

Równolegle należy prowadzić działania zmierzające do wzrostu zaangażowania samych mieszkańców w poprawę bezpieczeństwa. Mieszkańcy powinni stać się współodpowiedzialni za bezpieczeństwo i reagować na wykroczenia i akty wandalizmu, a także współpracować z odpowiednimi służbami mundurowymi.

Kierunek działania 1.6. Poprawa atrakcyjności oferty czasu wolnego odpowiadającej oczekiwaniom i aspiracjom mieszkańców

Realizacja niniejszego działania wymaga inwestycji w rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej oraz poszerzenia oferty usług związanej z zagospodarowaniem czasu wolnego.

W miarę zdiagnozowanych potrzeb należy budować i modernizować obiekty infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (sale sportowe, boiska, basen, place zabaw i siłownie na powietrzu). Realizacja niniejszego działania wymaga również dalszych inwestycji w rozwój infrastruktury kulturalnej, a zwłaszcza usprawnienia funkcjonowania ośrodków kultury i bibliotek.

Równolegle należy wspierać instytucje kultury, placówki edukacyjne i kluby sportowe w ich działaniach na rzecz poszerzenia i uatrakcyjnienia oferty adresowanej do mieszkańców.

Kierunek działania 1.7. Budowa oraz modernizacja szeroko rozumianej infrastruktury społecznej

Standard życia mieszkańców zależy m.in. od dostępu do infrastruktury społecznej. Ograniczony dostęp do niniejszej infrastruktury może skutkować nasileniem odpływu mieszkańców, zwłaszcza ludzi młodych. Dlatego też ważne jest, aby podejmować inwestycje zmierzające do budowy i modernizacji infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3, przedszkolnej, szkolnej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, zdrowotnej oraz związanej z opieką nad osobami niesamodzielnymi. Inwestycje te powinny poprawić funkcjonalność infrastruktury oraz ułatwić mieszkańcom gminy dostęp do niej.

Jak już wspomniano w działaniu 1.2. należy kontynuować inwestycje związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury edukacyjno-wychowawczej oraz związanej z opieką nad dziećmi do lat 3. Działania te umożliwią obojgu rodzicom podjęcie pracy zarobkowej, co zwiększy aktywność zawodową mieszkańców oraz ograniczy sferę ubóstwa.

Rozwojowi powyższej infrastruktury towarzyszyć powinny działania związane z budową/modernizacją boisk sportowych i placów zabaw. Boiska i place zabaw powinny zostać zaopatrzone w urządzenia umożliwiające wszechstronne korzystanie z nich. Istniejące już obiekty należy modernizować, tak aby spełniały należycie swoje funkcję, przy zachowaniu norm bezpieczeństwa.

Inwestycje w rozwój infrastruktury społecznej powinny obejmować również budowę i modernizacje infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Realizacja tego działania wymaga budowy i modernizacji obiektów zlokalizowanych poza placówkami oświatowymi.

Realizacja niniejszego działania wymaga również inwestycji w rozwój infrastruktury kulturalnej, w tym także na obszarach wiejskich. Równocześnie jednostki kultury powinny zostać doposażone, tak aby mogły prawidłowo funkcjonować i rozszerzać swoją ofertę adresowaną do mieszkańców.

Konieczne będą również działania zmierzające do rozbudowy infrastruktury związanej z ochroną zdrowia, tak aby poprawić dostępność oraz jakość usług świadczonych przez placówki opieki medycznej.

Szczególnie istotny będzie rozwój infrastruktury, adresowanej do osób niesamodzielnych. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa sprawia, że konieczny będzie rozwój opieki dziennej oraz całodobowej nad osobami potrzebującymi wsparcia.

Zgodność celu strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 1: Inteligentne, zintegrowane i wykształcone społeczeństwo przygotowane na wyzwania przyszłości ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 58. Spójność Celu 1 Strategii Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 1 Inteligentne, zintegrowane i wykształcone społeczeństwo przygotowane na wyzwania przyszłości	**Cel strategiczny 2** Poprawa jakości i dostępności usług publicznych **Cel strategiczny 3** Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego	**Cel 2** Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych **Cel 3** Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne.

CEL 2. BARDZIEJ INNOWACYJNA GOSPODARKA BYSTRZYCY KŁODZKIEJ GENERUJĄCA ATRAKCYJNE MIEJSCA PRACY

Gmina Bystrzyca Kłodzka powinna dążyć do wzrostu poziomu i jakości życia mieszkańców. Nie da się jednak tego osiągnąć bez efektywnie działającej gospodarki wykorzystującej endogenne potencjały. Silny system gospodarczy zapewnia finansowanie realizacji celów społecznych i infrastrukturalnych.

Rozwój gospodarczy gminy Bystrzyca Kłodzka wymaga rozbudowy infrastruktury gospodarczej, poprawy dostępności do usług oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu, wzrostu innowacyjności firm oraz ich współpracy w ramach sieci (klastrów).

Konieczne będzie także wzmocnienie dwóch kluczowych z punktu widzenia przyszłości gminy powiązanych ze sobą działów gospodarki tj. branży turystycznej i sektora rolno-spożywczego.

Kierunki działań w ramach Celu 2

Kierunek działania 2.1. Inicjowanie oraz wspieranie współpracy pomiędzy lokalnymi firmami

Stabilny rozwój gminy wymaga tworzenia warunków sprzyjających kooperacji przedsiębiorstw. W związku z tym, gmina w miarę posiadanych możliwości powinna wpierać współpracę lokalnych firm w ramach sieci i klastrów.

Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności do infrastruktury, kapitału i usług wspierających rozwój przedsiębiorstw szczególnie w zakresie innowacyjności

Długofalowy rozwój gminy wymaga rozbudowy infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość oraz eliminacji barier w dostępie do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. W tym celu należy, z jednej strony rozważyć możliwość utworzenia nowoczesnego inkubatora przedsiębiorczości, a z drugiej strony umożliwić firmom korzystanie w swojej działalności ze wsparcia IBO.

Inkubator przedsiębiorczości ułatwiłby przedsiębiorcom start w biznesie oraz wspierał ich na etapie preinkubacji i inkubacji. Wsparcie dla biznesu mogłoby również przyjąć formę dostarczania mikro i małym przedsiębiorstwom zlokalizowanym na obszarze gminy kapitału na potrzeby realizacji inwestycji. Równocześnie, w miarę możliwości gmina winna także wspierać IOB w ich dążeniach do poszerzenia oferty adresowanej do przedsiębiorców.

Trwały rozwój gospodarczy gminy zależy m.in. od innowacyjności lokalnych przedsiębiorstw. Innowacyjność wymaga niejednokrotnie współpracy z sektorem nauki. Gmina powinna więc wspierać kontakty przedsiębiorców z uczelniami. Jednocześnie władze lokalne winny także wspierać działalność firm w sferze B+R, m.in. poprzez pomoc w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania. Należy również promować działania zmierzające do zastosowania w przedsiębiorstwach technologii proekologicznych.

Kierunek działania 2.3. Rozwój sektora rolno-spożywczego, między innymi w zakresie żywności wysokiej jakości

Gmina Bystrzyca Kłodzka posiada potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości. Warto przy tym podkreślić, że produkcja taka wpisywałaby się w rozwój funkcji uzdrowiskowej i szerzej turystycznej gminy. Osiągnięcie niniejszego celu wymaga jednak podjęcia działań wspierających rozwój rolnictwa i małego przetwórstwa.

Wsparcie to powinno dążyć do rozwoju sieciowych form współpracy w rolnictwie oraz do skracania łańcuchów dostaw i łączeniu rolników z konsumentami i lokalnymi przedsiębiorcami z branży gastronomicznej i hotelarskiej. Wykreowanie nowego modelu funkcjonowania rolnictwa umożliwi wzrost opłacalności produkcji rolnej, a równocześnie konsumenci otrzymają produkty o wysokiej jakości.

Jednocześnie tworzenie sieci ułatwiłoby wspólne inwestycje w rozwój małego przetwórstwa rolnego produkującego na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku.

Władze lokalne powinny także aktywnie uczestniczyć w promocji produktów tradycyjnych, ekologicznych i lokalnych. Realizacji niniejszego priorytetu sprzyjałby udział gminy w programach promujących walory województwa.

Kierunek działania 2.4. Wzmocnienie oferty turystycznej w oparciu o zasoby gminy Bystrzyca Kłodzka

Sektor usług turystycznych należy do dynamicznie rozwijających się sfer gospodarki światowej generującej znaczące przychody. Dodatkowo w przypadku turystyki widoczny jest efekt mnożnikowy, co podnosi jej znaczenie dla lokalnego systemu gospodarczego.

Jak wykazała diagnoza gmina Bystrzyca Kłodzka posiada potencjał do wielokierunkowego rozwoju turystyki. Wykorzystanie niniejszego potencjału wymaga jednak podjęcia szeregu inwestycji i to zarówno przez władze lokalne, jak i przez przedsiębiorców.

Szczególnie wskazany jest rozwój infrastruktury turystyczno-uzdrowiskowej. Jednak pamiętać należy, że sprawne funkcjonowanie powyższej branży wymaga rozwoju przedsiębiorstw oferujących komplementarne produkty i usługi, w tym produkty regionalne i lokalne.

Poprawa konkurencyjności branży turystycznej wymaga działań zmierzających do poszerzenia zakresu funkcjonalnego oraz dostępności i jakości już istniejącej infrastruktury oraz skoordynowanej budowy nowych urządzeń. Muszą powstać trasy łączące zabytki kultury materialnej i miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych. Jednocześnie istniejące trasy winny być w miarę istniejących potrzeb modernizowane. Wzdłuż szlaków należy stawiać obiekty małej architektury dające możliwość wypoczynku i schronienia.

Realizacja niniejszego celu wymaga także restauracji zabytków, będących zarówno własnością publiczną jak i prywatną. Jednocześnie w miejscach newralgicznych powinny powstać parkingi oraz stojaki na rowery.

Dodatkowo wykorzystując endogenny potencjał gminy należy wspierać inicjatywy zmierzające do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki. Warto przy tym zaznaczyć, że oferta gospodarstw agroturystycznych i ekoturystycznych nie jest adresowana do masowego odbiorcy, a więc nie powoduję zwiększonej presji na środowisko naturalne, a równocześnie buduje pozytywny wizerunek obszaru.

Warto także rozważyć możliwość opracowania systemu bodźców wspierających inwestycje zmierzające do powstawania miejsc noclegowych oraz usług gastronomicznych o wyższym standardzie.

Należy także podkreślić, że nakłady gminne powinny zostać przeznaczone nie tylko na rozwój infrastruktury turystycznej, ale również na właściwą obudowę informacyjną i wsparcie promocyjne.

Zgodność celu strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 2: Bardziej innowacyjna gospodarka Bystrzycy Kłodzkiej generująca atrakcyjne miejsca pracy ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 59. Spójność Celu 2 Strategii Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 2 Bardziej innowacyjna gospodarka Bystrzycy Kłodzkiej generująca atrakcyjne miejsca pracy	**Cel strategiczny 1** Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu **Cel strategiczny 4** Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	**Cel 1** Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym **Cel 2** Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych

Źródło: opracowanie własne.

CEL 3. ZRÓWNOWAŻONA PRZESTRZEŃ ODPOWIADAJĄCA OCZEKIWANIOM MIESZKAŃCÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW

Przyspieszony rozwój gminy Bystrzyca Kłodzka wymaga podjęcia skoordynowanych inwestycji związanych z budową/rozbudową/modernizacją infrastruktury oraz poprawą funkcjonalności i jakości przestrzeni publicznej.

W ramach niniejszego celu strategicznego podjęte zostaną działania związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury drogowej oraz odbudową transportu zbiorowego. Docelowo usługi te powinny być świadczone przez ekologiczny i przystosowany do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi transport.

Przebudowie dróg, towarzyszyć będzie budowa/modernizacja chodników, dróg dla rowerów i parkingów. Rozwój powyższej infrastruktury poprawi bezpieczeństwo mieszkańców, a także zwiększy dostępność gminy dla odwiedzających.

Z należytą powagą potraktowane zostaną także działania zmierzające do likwidacji niskiej emisji. W tym celu realizowane będą inwestycje związane z rozwojem infrastruktury sieciowej oraz poprawą efektywności energetycznej budynków i budowli. Jednocześnie należy wspierać inicjatywy, których celem będzie wymiana tradycyjnych instalacji grzewczych oraz rozwój OZE.

Poprawie jakości życia mieszkańców sprzyjać będą również działania związane z rewitalizacją przestrzeni publicznej oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowego. Inwestycją tym towarzyszyć powinny przedsięwzięcia zmierzające do rozbudowy i poprawy funkcjonalności infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Kierunki działań w ramach Celu 3

Kierunek działania 3.1. Wzmocnienie planowania przestrzennego uwzględniającego potrzeby rozwojowe gminy

Dalszy rozwój gminy Bystrzyca Kłodzka wymaga kompleksowego planowania przestrzennego. Niestety, jak wynika z diagnozy nie cały obszar gminy jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Dodatkowo istniejące plany nie zawsze uwzględniają specyficzne cechy gminy. Dlatego też, należy podjąć działania zmierzające do rozwoju planowania przestrzennego.

Nowe plany powinny uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju, tak aby zachowana została równowaga pomiędzy terenami przeznaczonymi pod inwestycje oraz terenami przeznaczonymi na rekreację i wypoczynek. Jednocześnie, należy prowadzić dialog z innymi instytucjami i gminami, co powinno zagwarantować spójność dokumentów planistycznych opracowywanych przez poszczególne jednostki. Docelowo planowaniem przestrzennym powinien zostać objęty teren całej gminy.

Kierunek działania 3.2. Poprawa dostępności do infrastruktury mieszkaniowej wysokiej jakości

Poprawa dostępności do wysokiej jakości infrastruktury mieszkaniowej jest jednym z kluczowych działań zmierzających do zahamowania negatywnych trendów demograficznych widocznych w gminie Bystrzyca Kłodzka.

Aktualnie zdiagnozowano poważne deficyty w niniejszym zakresie. Wynikają one zarówno z braku mieszkań, jak i z ich niezadawalającego stanu technicznego. Dlatego też należy dążyć do poprawy istniejącej sytuacji.

Działania w tym zakresie powinny być prowadzone na dwóch płaszczyznach. Podstawową podaż mieszkań powinna zapewnić działalność developerska. W tym przypadku gmina winna prowadzić działania wspierające przedsiębiorców w dostępie do terenów inwestycyjnych. Jednocześnie gmina powinna rozbudowywać i modernizować własny zasób komunalny. W zależności od potrzeb i możliwości finansowych gminy wskazane są zarówno nowe inwestycje budowlane zmierzające do powiększenia nowoczesnego zasobu komunalnego, jak i inwestycje związane z modernizacją istniejących budynków. W rezultacie powinno to doprowadzić do większej podaży mieszkań, w tym także mieszkań socjalnych.

W przypadku budynków nie należących do gminy wskazane są działania pośrednie zmierzające do ich modernizacji i podniesienia standardu mieszkań.

Kierunek działania 3.3. Wzrost efektywności i poprawa jakości oraz bezpieczeństwa infrastruktury komunikacyjnej

Realizacja niniejszego celu wymaga inwestycji w rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej oraz rozwój transportu zbiorowego. Konieczne będą również działania zmierzające do rozwoju dróg dla rowerów, ciągów pieszych i parkingów.

W pierwszej kolejności poprawie powinny ulec parametry oraz stan techniczny istniejących dróg. Rozwojowi infrastruktury transportowej towarzyszyć musi poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów. Osiągnięcie niniejszego założenia wymaga budowy i modernizacji chodników oraz dróg dla rowerów, w tym oświetlenia przejść dla pieszych. Wysokiej jakości chodniki winny być standardem we wszystkich miejscowościach w gminie, podobnie jak drogi rowerowe łączące poszczególne miejscowości.

Ponadto na bazie zidentyfikowanych potrzeb oraz miarę możliwości gminy będą remontowane drogi transportu rolnego.

Równocześnie należy dążyć do budowy ścieżek rowerowych w gminie Bystrzyca Kłodzka, co poprawi mobilność transportową mieszkańców, a jednocześnie wzmocni bezpieczeństwo rowerzystów.

Rozwój turystyki wymaga rozbudowy sieci parkingów, w tym także dla autokarów umożliwiających odwiedzającym dostęp do miejsc o szczególnych walorach turystycznych. Jednocześnie należy zwiększyć dostępność miejsc parkingowych w centrum miasta, co podniesie jakość życia mieszkańców, a jednoczenie poprawi dostępność tego obszaru dla odwiedzających.

Kluczowe znaczenie dla przyszłości gminy ma rozwój transportu zbiorowego. Z diagnozy wynika, że usługi transportu zbiorowego na przestrzeni lat uległy ograniczeniu, tak że aktualnie istnieją miejscowości wykluczone komunikacyjnie. Sytuacja powyższa musi ulec zmianie. Należy dążyć do odbudowy transportu zbiorowego, świadczonego z wykorzystaniem nowoczesnego i proekologicznego taboru.

Ponadto dysponenci dróg w celu poprawy bezpieczeństwa na drogach realizować będą takie działania jak: progi spowalniające, wyniesione przejścia dla pieszych, zmiana organizacji ruchu.

Kierunek działania 3.4. Rozwój infrastruktury sieciowej oraz dostępu do Internetu wysokich prędkości

Wysoka jakość środowiska naturalnego gwarantuje wzrost poziomu życia mieszkańców, a jednocześnie jest atutem w rozwoju turystyki, zwłaszcza agroturystyki i ekoturystyki. Realizacja niniejszego priorytetu wymaga inwestycji w infrastrukturę sieciową.

Gmina powinna wspierać działania zmierzające do rozwoju sieci gazowej, wodno-kanalizacyjnej i ciepłowniczej. Rozwój sieci gazowej i ciepłowniczej oraz przyłączanie do nich kolejnych gospodarstw domowych, korzystnie wpłynie na stan środowiska naturalnego poprzez redukcję niskiej emisji. Jednocześnie należy dążyć do rozbudowy gminnego systemu odprowadzania ścieków. Dla prawidłowego rozwoju turystyki (w tym agro i ekoturystyki) szczególnie ważne będzie zapewnienie tej infrastruktury, która decyduje o jakości przestrzeni tj.: sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, sieci gazowe, itd. Ponadto trzeba dążyć do dalszej rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej, która powinna umożliwić mieszkańcom gminy dostęp do Internetu wysokich prędkości. Działania w tym zakresie prowadzone będą przez operatorów telekomunikacyjnych. Gmina powinna rozwijać sieć publicznych punktów dostępu do Internetu.

Kierunek działania 3.5. Obniżenie zanieczyszczenia powietrza oraz wzrost stosowania technologii energooszczędnych i OZE

Poprawa jakości powietrza wymaga redukcji/likwidacji niskiej emisji. W tym celu oprócz rozwoju i modernizacji infrastruktury sieciowej i transportowej należy również dążyć do poprawy efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i prywatnej. Działaniom tym towarzyszyć musi promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz wsparcie dla wymiany tradycyjnych systemów grzewczych.

Poprawie stanu środowiska naturalnego służyć będą także inwestycje związane z modernizacją oświetlenia ulicznego, tak aby wykorzystywało ono energooszczędne technologie.

Równocześnie w ramach niniejszego działania podejmowane będą inicjatywy zmierzające do wsparcia rozwoju odnawialnych źródeł energii. Wdrażane i wspierane będą przedsięwzięcia zmierzające do tworzenia na terenie gminy instalacji produkujących energię z odnawialnych źródeł (OZE) np. ujęta w Strategii Województwa Dolnośląskiego 2030 budowa elektrowni szczytowo-pompowej w Młotach.

Ponadto do poprawy jakości powietrza przyczyniać się będzie budowa nowych oraz modernizacja istniejących dróg rowerowych, co spowoduje, że mieszkańcy i turyści chętniej będą wykorzystywać rower jako środek komunikacji.

Kierunek działania 3.6. **Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznej oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej**

W ramach niniejszego działania podejmowane będą przedsięwzięcia zmierzające do sanacji przestrzeni publicznej, jej uporządkowania i uatrakcyjnienia. Docelowo poprawie ulegnie również jej funkcjonalność, czemu służyć będą m.in. inwestycje związane z budową i modernizacją obiektów małej architektury. Poprawi się także dostępność do urządzeń służących utrzymaniu czystości (np. toalety publiczne, kosze na psie odchody).

Ważnym zadaniem realizowanym w ramach niniejszego działania będzie modernizacja budynków i budowli znajdujących się zarówno w zasobach gminy, jak i będących własnością prywatną. Modernizacji istniejących obiektów towarzyszyć powinna rewitalizacja otoczenia.

W przedmiotowym działaniu kluczowe znaczenie przypisano również inwestycjom związanym z budową/rozbudową/modernizacją infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Działanie te nie tylko poprawią dostępność do niej, ale zwiększą też jej funkcjonalność i bezpieczeństwo użytkowania.

Istotne będą także prace dostosowujące przestrzeń do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

Kierunek działania 3.7. Poprawa stanu środowiska oraz dostosowanie do skutków zmian klimatu

Jak wynika z diagnozy gmina Bystrzyca Kłodzka narażona jest na negatywne skutki zmiany klimatu. Adaptacja do zmian klimatu wymaga wsparcia dla działań zmierzających do zwiększenia retencji wody na terenie gminy np. poprzez wykorzystywanie deszczówki przez mieszkańców, zmniejszanie powierzchni nieprzepuszczalnych, oraz wdrażanie systemów zagospodarowania wód opadowych.

Szczególnie ważne będą inwestycje w zieleń. Poza rozwojem np. parków i skwerów promowane będą także inne projekty, które mogą wspierać likwidacje tzw. wysp ciepła.

Gmina Bystrzyca Kłodzka narażona jest również na powodzie. Dlatego też należy dążyć do uporządkowania gospodarki wodnej. W ramach tych działań należy prowadzić zarówno prace melioracyjne, jak również wzmacniać system przeciwpowodziowy.

Jednocześnie w miarę posiadanych możliwości należy wspierać służby monitorujące i reagujące na zagrożenia naturalne, a w szczególności straż pożarną – ochotniczą i państwową. Wsparcie powinno być ukierunkowane zarówno na prewencję zagrożeń, jak i skuteczne działanie w przypadku ich wystąpienia. Ważne będzie doposażenie w sprzęt jednostek ratowniczych oraz budowa/rozbudowa/modernizacja obiektów.

Ponadto dla ochrony stanu środowiska oraz dalszej poprawy estetyki gminy niezbędne będą działania zmierzające do usprawnienia gospodarki odpadami.

Kierunek działania 3.8. Rozwój infrastruktury kultury

Realizacja niniejszego działania wymaga inwestycji w rozwój infrastruktury kultury, w tym domów kultury, świetlic wiejskich, połączonych z poszerzeniem oferty adresowanej do mieszkańców związanej z zagospodarowaniem czasu wolnego.

Realizacja działań przyjętych w niniejszej Strategii powinna zmierzać do lepszego wyposażenia obiektów kultury, tak aby mogły one prawidłowo funkcjonować i rozszerzać swoją ofertę adresowaną do mieszkańców, a zwłaszcza usprawnienia funkcjonowania domów kultury, świetlic wiejskich i bibliotek.

Jednocześnie istotną rolę w zachowaniu dziedzictwa kulturowego, pełnić będzie renowacja zabytków, ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków oraz Rejestrze Zabytków prowadzonym przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków. Obszarom tym, w zależności od potrzeb i możliwości, przywracane będą dawane lub nadawane nowe funkcje.

Zgodność celu strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 3: Zrównoważona przestrzeń odpowiadająca oczekiwaniom mieszkańców i przedsiębiorców ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 60. Spójność Celu 3 Strategia Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 3 Zrównoważona przestrzeń odpowiadająca oczekiwaniom mieszkańców i przedsiębiorców	**Cel strategiczny 4** Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	**Cel 1** Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym **Cel 3** Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne.

6. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

Realizacja Strategii Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030 prowadzić powinna do osiągnięcia rezultatów, które wynikają z przyjętych celów strategicznych oraz kierunków działań.

Poniżej zaprezentowano listę najważniejszych rezultatów dla każdego z celów wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia.

Proces weryfikacji realizacji zaplanowanych rezultatów został opisany w rozdziale *System realizacji Strategii* w częściach dotyczących monitoringu oraz ewaluacji.

Tabela 61. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Sfera (wymiar) /cel	Rezultat	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmian
Sfera społeczna cel 1	Poprawa sytuacji na rynku pracy	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem (2019)	7,2	⇩
Sfera społeczna cel 1	Poprawa dostępności do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach (2019)	5,5	⇧
Sfera społeczna cel 1	Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców	Liczba wykroczeń społecznie uciążliwych (2020)	644	⇩
Sfera gospodarcza cel 2	Wzrost kreatywności lokalnej gospodarki	Liczba podmiotów działających w Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (2020)	43	⇧
Sfera gospodarcza cel 2	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (2019)	1089	⇧
Sfera gospodarcza cel 2	Wzmocnienie funkcji turystycznej	Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych (2019)	500	⇧
Sfera przestrzenna cel 3	Poprawa poziomu życia mieszkańców	Liczba mieszkań (2019)	7914	⇧
Sfera przestrzenna cel 3	Poprawa stanu środowiska naturalnego	Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji gazowej(2019)	49,1	⇧
Sfera przestrzenna cel 3	Usprawnienie gospodarki odpadami	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na mieszkańca (w kg.) (2019)	254,3	⇩

Źródło: opracowanie własne.

7. EWALUACJA TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU

Zgodnie z postanowieniami Art. 10a Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem.

Ocena przewidywanej trafności, skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju została przeprowadzona z zastosowaniem narzędzia matrycy celów i kierunków działań oraz zidentyfikowanych w części diagnostycznej problemów i potencjałów gminy Bystrzyca Kłodzka.

Matryca wykazała, że wszystkie zaproponowane w niniejszej strategii cele i kierunki działań przyczyniają się do minimalizacji zidentyfikowanych problemów lub wzmocnienia potencjałów co zostało zaprezentowane poniżej w tabeli (oznaczone cyfrą 1). Dodatkowo potwierdzono, że każdy problem i potencjał znajdzie swoją odpowiedź strategiczną. Oznacza to, że cele i kierunki działań zostały dobrane trafnie.

Jednocześnie kolorem zielonym zaznaczono te kierunki działań, które są kluczowe dla skuteczności i efektywności realizacji Strategii.

Tabela 62. Matryca ewaluacyjna trafności, skuteczności i efektywności realizacji Strategii

	Cel	Cel 1							Cel 2				Cel 3							
	Kierunki działań	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.	1.7.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	3.5.	3.6.	3.7.	3.8.
Sfera społeczna																				
Problemy	Utrzymujące się negatywne trendy demograficzne – ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, postępujący proces starzenia się społeczeństwa		1		1	1	1	1						1			1			
Problemy	Relatywnie wysoki wskaźnik bezrobocia	1								1	1	1								
Problemy	Ograniczony dostęp do miejsc w placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 i placówkach wychowania przedszkolnego							1												
Problemy	Niezadowalające wyniki uczniów szkół podstawowych z egzaminów z matematyki i z języka angielskiego		1																	
Problemy	Ograniczony dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej							1												
Problemy	Niezadawalający stan bezpieczeństwa – zagrożenia w ruchu drogowym, akty wandalizmu					1														
Problemy	Niezadawalający dostęp do Internetu				1															
Potencjały	Wysoka aktywność społeczna mieszkańców wyrażona liczbą organizacji pozarządowych			1																
Potencjały	Dobre wyniki z matury osiągane przez uczniów liceum		1																	
Potencjały	Rozwinięta oferta kulturalna						1	1												1
Sfera gospodarcza																				
Problemy	Niezadawalająca innowacyjność lokalnych przedsiębiorstw									1										
Problemy	Niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców									1										
Problemy	Niezadawalająca liczba firm średnich i dużych								1	1										
Problemy	Niezadawalająca współpraca pomiędzy firmami								1											
Problemy	Niezadawalająca dostępność do infrastruktury gospodarczej i usług świadczonych przez IOB									1										
Problemy	Problemy z funkcjonowaniem przetwórstwa rolnego										1									
Problemy	Braki w infrastrukturze turystycznej											1								
Problemy	Niezadawalający standard usług turystycznych, w tym noclegowych											1								
Potencjały	Potencjał uzdrowiskowy i turystyczny											1								
Potencjały	Potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości										1									
Potencjały	Funkcjonowanie podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST – PARK”									1										
Potencjały	Sprawnie funkcjonująca administracja lokalna								1											

Sfera przestrzenna																					
Problemy	Niezadawalający stan planowania przestrzennego												1								
	Ograniczony dostęp do dobrej jakości zasobów mieszkaniowych													1							
	Niewystarczająca podaż mieszkań socjalnych i komunalnych							1					1								
	Niezadawalający stan techniczny budynków i budowli																		1		
	Niezadawalające zagospodarowanie przestrzeni publicznej																		1		
	Braki w infrastrukturze sportowej							1											1		
	Niezadawalający stan transportu zbiorowego														1						
	Niedostateczna liczba miejsc parkingowych														1						
	Wymagająca modernizacji infrastruktura drogowa i towarzysząca														1						
	Niezadawalające pokrycie gminy infrastrukturą sieciową															1					
	Zbyt mały udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym gminy																1				
	Duża liczba obiektów wysoce energochłonnych (w tym zabytkowych)																1				
	Duże rozproszenie źródeł energii																1				
	Problemy z funkcjonowaniem gospodarki odpadami																			1	
	Zagrożenie powodzią i suszą																			1	
Potencjały	Duże walory przyrodnicze i krajobrazowe																1			1	
	Korzystne położenie gminy – bliskość granicy z Czechami												1								
	Dobra, zewnętrzna dostępność komunikacyjna														1						
	Dostęp do terenów rekreacyjnych																		1		

Źródło: opracowanie własne.

8. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY

Dla obszaru gminy Bystrzyca Kłodzka ustalono lokalną hierarchię ośrodków osadniczych, która w sposób oczywisty ma swoje odzwierciedlenie w stanie istniejącym, to znaczy zależy od wielkości jednostek. Założono trzy poziomy ośodków osadniczych. Ośrodkiem I rzędu jest miasto Bystrzyca Kłodzka, II rzędu są Gorzanów i Wilkanów, natomiast III rzędu Stary Waliszów, Stara Bystrzyca, Długopole-Zdrój, Nowa Łomnica i Idzików.

Bystrzyca Kłodzka, jako jednostka miejska i siedziba władz gminy, skupia na swoim terenie instytucje, obiekty i tereny usługowe pozwalające na zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy, zwłaszacza z zakresu szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego, opieki zdrowotnej i opieki społecznej oraz administracji i obsługi finansowo-bankowej. Dlatego ku miastu mocno ciążą wszystkie pozostałe miejscowości. Jednak pewne funkcje podstawowe, szczególnie z uwagi na ukształtowanie terenu, występujące warunki klimatyczne oraz ograniczoną dostępność powinny być również dywersyfikowane na tereny wiejskie. Dotyczy to w szczególności oświaty, handlu, gastronomii, sportu i rekreacji.

Najważniejsze zewnętrze powiązanie funkcjonalne gmina Bystrzyca Kłodzka ma z Kłodzkiem, które zapewnia obsługę mieszkańcom powiatu kłodzkiego w zakresie ponadpodstawowych usług publicznych i komercyjnych. Dostęp z Bystrzycy Kłodzkiej do Kłodzka zapewniony jest poprzez 15 minutowe połączenie kolejowe oraz 20 minutowe połączenie drogowe.

Przedłużeniem tego powiązania jest relacja z miastem wojewódzkim Wrocławiem, gdzie można dotrzeć w czasie około 2 godzin samochodem lub pociągiem.

Przeciwległe powiązanie do Kłodzka stanowi kierunek na Międzylesie i Boboszów, prowadzące w stronę Republiki Czeskiej.

Bardzo ważne powiązanie zewnętrze tworzy poprzeczna w stosunku do relacji Międzylesie – Kłodzko – Wrocław, relacja prowadząca przez Bystrzycę Kłodzką a łącząca ośrodki narciarskie Czarna Góra i Zieleniec oraz ośrodek narciarstwa biegowego w Spalonej. Relację tą uzupełnia powiązanie z terenami Republiki Czeskiej poprzez funkcjonujące przejście drogowe Mostowice / Orlické Záhoří.

Uzupełnienie powiązań wschód-zachód stanowi połączenie drogowe Bystrzycy Kłodzkiej z Polanicą-Zdrój drogą wojewódzką nr 388.

Dla prawidłowego funkcjonowania powiązań istotne jest, aby na kierunkach powiązań zewnętrznych były zachowane warunki zapewniające połączenia na właściwym poziomie technicznym dla poszczególnych rodzajów transportu.

Najważniejsze wyzwanie dla powiązań zewnętrznych gminy Bystrzyca Kłodzka stanowi potencjalna realizacja drogi ekspresowej S8 łączącej Kłodzko z Międzylesiem i przejściem granicznym w Boboszowie. Jej realizacja znacznie poprawiłaby dostępność komunikacyjną gminy dla potencjalnych turystów oraz dostęp mieszkańców do krajowego i międzynarodowego systemu komunikacyjnego oraz stolicy województwa, a tym samym podniosłaby jakość i konkurencyjność Bystrzycy Kłodzkiej w regionie. Niestety najprawdopodobiej w dalszej konsekwencji doprowadzi to do nasilenia oddziaływania związanego ze wzrostem ruchu tranzytowego realizowanego przez gminę.

Najsilniejsze powiązania wewnętrzne stanowią relacje największych miejscowości z Bystrzycą Kłodzką oraz przedłużenia tych relacji do miejscowości turystycznych – Międzygórza i Spalonej.

Najważniejsze powiązanie drogowe w gminie stanowi droga krajowa nr 33, zapewniająca tranzyt między Kłodzkiem a granicą państwa z Republiką Czeską. W śladzie tej drogi postulowany jest przebieg nowej drogi ekspresowej S8, który powinien umożliwiać połączenie z drogami wojewódzkimi nr 392 lub nr 388 w rejonie Bystrzycy Kłodzkiej oraz dodatkowy, bezpośredni dojazd do Długopola-Zdroju oraz Międzygórza. Do najważniejszych powiązań drogowych zaliczają się również drogi wojewódzkie nr 388, 389 i 392, które nie tylko łączą z gminami sąsiednimi, ale znacząco wspierają obsługę komunikacyjną gminy. W momencie realizacji drogi S8 obecna droga krajowa nr 33 powinna otrzymać kategorię drogi wojewódzkiej.

Bardzo ważny element struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi linia kolejowa nr 276, będąca częścią magistrali kolejowej C-E 59. Ważną rolę pełnią stacje i przystanki kolejowe (stacja Gorzanów, przystanek osobowy Bystrzyca Kłodzka, stacja Bystrzyca Kłodzka Przedmieście, przystanek osobowy Długopole-Zdrój), które docelowo powinny funkcjonować jako lokalne węzły przesiadkowe, pozwalające na zmianę środka transportu z kolei na autobus, samochód, rower, hulajnogę lub inne urządzenie transportu osobistego i dalsze przemieszczanie po obszarze gminy.

Istotną rolę w działaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej przypisano także powiązaniom rowerowym, które powinny poprawiać integrację poszczególnych obszarów i korzystnie wpływać na dostępność funkcjonalną terenów, zmianę nawyków transportowych mieszkańców i turystów.

Z uwagi na istotne zróżnicowanie terenu rozwój zabudowy powinien być skupiony w Bystrzycy Kłodzkiej oraz na obszarze dna Kotliny Kłodzkiej, w największych miejscowościach – Gorzanowa, Wilkanowa, Starego Waliszowa, Starej Bystrzycy, Długopola-Zdroju, Nowej Łomnicy i Idzikowa.

Funkcje gospodarcze, zwłaszcza wieksze tereny produkcyjne, powinny być skoncentrowane w środkowej części gminy, w sąsiedztwie Bystrzycy Kłodzkiej oraz istniejącej i planowanej drogi krajowej.

Istotny aspekt dla struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy stanowić będzie rozwój funkcji turystycznych, dla których zostały wskazane liczne tereny w studium gminy. Najważniejsze z nich wyznaczono w rejonie Międzygórza, Spalonej, Białej Wody, Szczepkowa, Wyszek, Nowej Łomnicy, Starkówka oraz Lasówki. Ich powiązanie funkcjonalne i przestrzenne stanowić będzie poważne wyzwanie dla przyszłego rozwoju gminy.

Na obszarze gminy znajduje się uzdowisko Długopole-Zdrój, którego funkcje lecznicze i zdrowotne, a także turystyczne i rekreacyno-wypoczynkowe należy rozwijać, a zasoby wód leczniczych chonić – zwłaszcza na terenach ich zasilania.

Bardzo ważną rolę w funkcjonowaniu gminy pełnią tereny przyrodnicze, które w znacznym stopniu determinują kierunki, charakter i siłę powiązań zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych gminy. Tereny przyrodnicze dominują w krajobrazie gminy, a ich zasoby i walory ze względu na rolę jaką pełnią w rozwoju gminy powinny podlegać odpowiedniej ochronie, w szczególności w zakresie obszarów chronionych, w tym lądowych i rzecznych korytarzy ekologicznych. Dlatego należy do ograniczania obszarów potencjalnych konfliktów pomiędzy poszczególnymi rodzajami zagospodarowania a terenami przyrodniczymi.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej wskazano również dwa obszary o dominującym zagospodarowaniu wodnym przeznaczonych pod lokalizację zbiorników. Jeden z nich stanowić ma element zasilający planowaną Elektrownię Szczytowo-Pompową Młoty. Drugi zaś, zbiornik retencyjny w rejonie Spalonej.

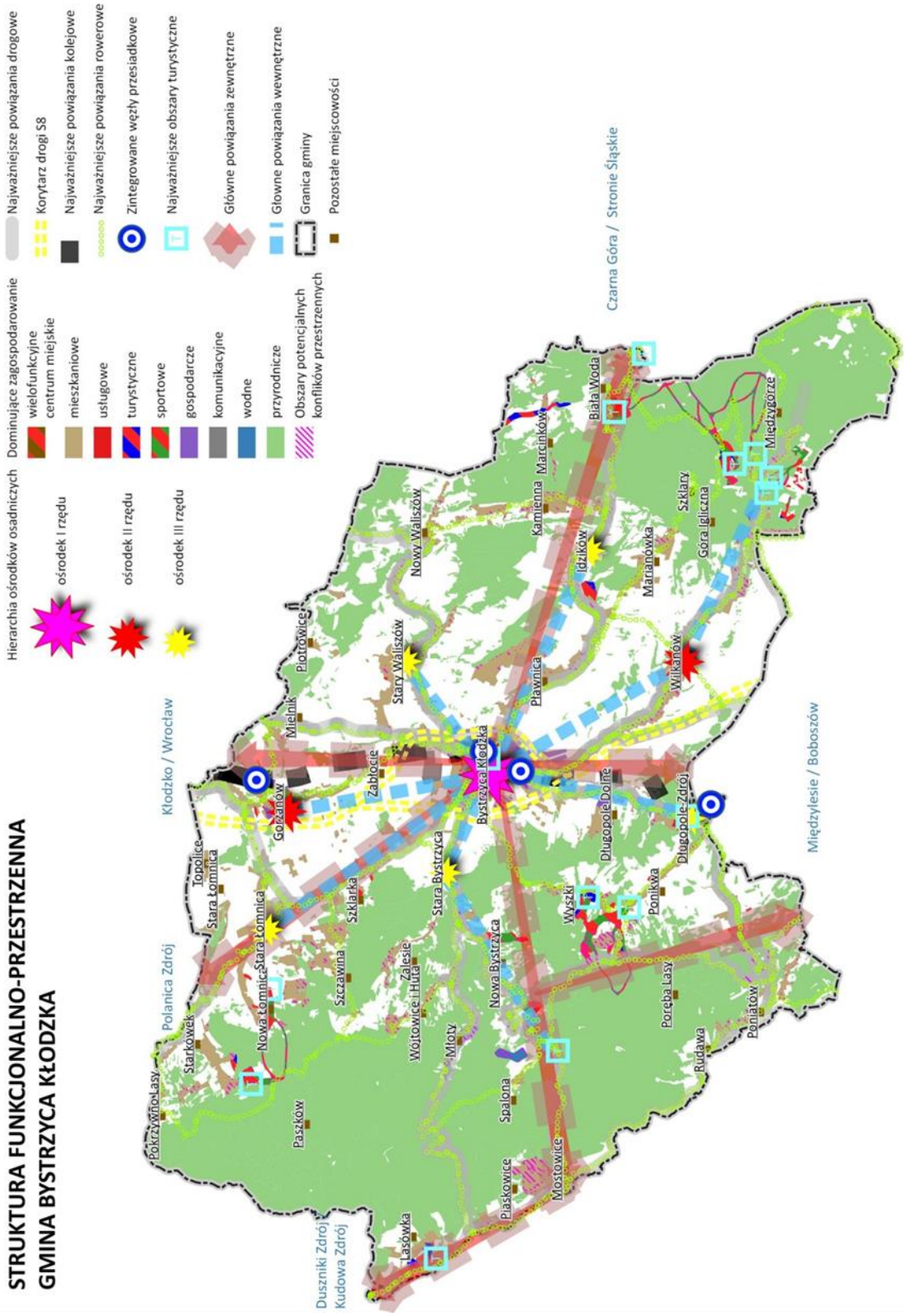

Rysunek 32. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Bystrzyca Kłodzka
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy BDOT 10k.

9. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Na terenie całej gminy należy dążyć do wykształcenia wielofunkcyjnych obszarów – jednostek osadniczych lub osiedli wyposażonych w drobne usługi podstawowe, tereny rekreacyjno-sportowo-wypoczynkowe i tereny zieleni uzupełnianych niedużymi terenami przeznaczanymi pod nieuciążliwą działalność gospodarczą.

W ośrodku I rzędu powinny być koncentrowane usługi ponadpodstawowe. W zakresie usług podstawowych należy dążyć do równomiernego ich rozmieszczenia w poszczególnych częściach miasta, tak aby zapewnić mieszkańcom do nich pieszy dostęp.

Ośrodek II rzędu powinien być wyposażony w kompleks szkolno-przedszkolny lub oddzielne jednostki szkolne i przedszkolne – przynajmniej w zakresie klas I-III oraz uzupełniony o elementy wskzane dla ośrodków III rzędu.

W ośrodkach III rzędu powinny się znaleźć usługi oświaty z zakresu punktów przedszkolnych, usługi zdrowia w zakresie gabinetów podstawowej opieki zdrowotnej, usługi handlu podstawowego oraz usługi gastronomi. W granicach terenów zabudowanych tych ośrodków lub w ich najbliższym sąsiedztwie powinny się znaleźć, dedykowane dla mieszkańców tych ośrodków oraz otaczających ich miejscowości, tereny sportowe i rekreacyjno-wypoczynkowe poszerzające możliwości spędzania wolnego czasu i pozwalające na integrację lokalnych społeczności.

Należy dążyć do wzmocnienia powiazań pomiedzy ośrodkami I, II i III rzędu przy jednoczenym staraniu o zachowanie wolnych przestrzeni, między poszczególnymi jednostkami – niezabudowanych pasów terenu o szerokości co najmniej 100m, przy preferowaniu pasów o szerokości nie mniejszej niż 500m.

Istotne jest, aby był rozwój zabudowy był kształtowany w sposób pozwalający na zapewnienie wysokiej jakości zamieszkiwania oraz wzmacniający odporność struktur przestrzennych na zmiany klimatu, w tym w szczególności na gwałtowne opady i zjawiska powodziowe.

Dla poszczególnych jednostek należy wyznaczyć, wskazać lub zachować publicznie dostępny, zwarty teren sportowy, rekreacyjny lub zielony o następujących parametrach:

1) I rzędu – o powierzchni minimum 10 ha,
2) II rzędu – o powierzchni minimum 2 ha,
3) III rzędu – o powierzchni minimum 1 ha,

Ustalenie szczegółowych kierunków i zasad rozwoju przestrzennego powinno zostać poprzedzone analizą kierunków i kanałów przewietrzania oraz kierunków i kanałów odpływu wód powierzchniowych wraz z określeniem możliwości ich lokalnego retencjonowania.

Należy dążyć do zachowania zwartości jednostek osadniczych, poprzez etapowanie ich rozwoju, polegającego na przeznaczaniu pod zabudowę w pierwszej kolejności terenów pomiedzy zabudową już istniejącą, natomiast w drugiej kolejności w bezpośrednim sąsiedztwie terenów już zabudowanych. Dopiero po zapełnieniu tych przestrzeni, powinien następować rozwój zabudowy na terenach otwartych.

Jedynie w Bystrzycy Kłodzkiej oraz na obszarze dna Kotliny Kłodzkiej, w największych miejscowościach – Gorzanowie, Wilkanowie, Starym Waliszowie, Starej Bystrzycy, Długopolu-Zdroju, Nowej Łomnicy i Idzikowie – powinna być lokalizowana nowa zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna oraz intensywna zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (szeregowa i zwarta). Najbardziej preferowanymi dla rozwoju tej zabudowy powinny być tereny oddalone nie więcej niż 2000 m od stacji i przystanków kolejowych.

W pozostałych miejscowościach nowa zabudowa mieszkaniowa powinna wypełniać luki w już zabudowanym terenie i być lokowana w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy stanowiąc jej nieprzerwaną kontynuację. Tereny mieszkaniowe powinny być uzupełniane zabudową usługową zapewniającą obsługę mieszkańców na co najmniej podstawowym poziomie oraz pozwalającą na ograniczenie ich potrzeb transportowych.

Nowa zabudowa związana z prowadzeniem funkcji gospodarczych, zwłaszcza jej większe kompleksy o powierzchni przekraczającej 2,0 ha, powinna być lokalizowana w bliskim sąsiedztwie drogi krajowej nr 33 oraz dróg wojewódzkich.

Ważne jest, aby rozwój funkcji turystycznych odbywał się w sposób zrównoważony w relacji do warunków przyrodniczych i środowiskowych regionu Kotliny Kłodzkiej. Wielkość nowych usług turystycznych i intensywność ich oddziaływania powinna być dostosowana do otoczenia, w którym będą lokalizowane. Oznacza to, że rozwój turystyki nie powinien powodować nadmiernej presji na przyrodę i jej funkcjonowanie, miał zapewnione zasoby odpowiednie dla funkcjonowania i obsługę komunikacyjną na poziomie pozwalającym na płynne przepływy transportowe, a także nie powodował negatywnego oddziaływania na już istniejące zagospodarowanie.

Ponadto należy dążyć do zapobiegania tworzenia się konfliktów przestrzennych poprzez separację w przestrzeni funkcji potencjalnie konfliktowych.

Najważniejsze powiązania drogowe na terenie gminy powinny zapewnić dojazd do poszczególnych miejscowości drogami o szerokości jezdni co najmniej 6,0 m umożliwiającymi swobodny ruch samochodami ciężarowymi oraz autobusami miejskimi, podmiejskimi i turystycznymi.

Wszystkie najważniejsze powiązania drogowe powinny być powielone równoległymi, niezależnymi powiązaniami rowerowymi, które należy uzupełnić o główne trasy rowerowe. W miarę możliwości terenowych należy dążyć do realizacji niezależnych, odrębnych od jezdni dróg i ścieżek rowerowych zapewniających bezpieczeństwo i wysoki komfort ruchu rowerowego.

Powiązania komunikacyjne powinny być efektywnie integrowane poprzez węzły przesiadkowe między poszczególnymi rodzajami transportu.

Uzupełnienie struktury komunikacyjnej o system zintegrowanych węzłów przesiadkowych, powiązany z przystankami i stacjami kolejowymi wraz z systemem dróg rowerowych powinien zapewniać sprawne i ekologiczne poruszanie się po terenie gminy rowerami i urządzeniami transportu osobistego.

W celu zachowania walorów historycznych, środowiskowych, kulturowych i krajobrazowych należy rozważyć utworzenie następujących parków kulturowych:

- Zespół staromiejski Bystrzycy Kłodzkiej,
- Założenie przestrzenne z zabudową i krajobrazem kulturowym miejscowości Międzygórze,
- Założenie przestrzenne miejscowości, zespół rezydencjonalny z parkiem, zespół kościoła z kaplicami w Gorzanowie.

Obiekty regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem należy zachować oraz objąć ochroną konserwatorską, a sąsiadująca z nią nowa zabudowa powinna nawiązywać do niej charakterem, skalą, gabarytem, kształtem, użytym materiałem i detalem architektonicznym – w szczególności w zakresie regionalnej architektury sudeckiej.

Rozwój powiązań i terenów turystycznych na obszarach przygranicznych wymaga opracowania, we współpracy z sąsiednimi gminami, planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej. Współpraca taka jest zwłaszcza wskazana z gminą Stronie Śląskie w zakresie rozwoju terenów narciarskich w rejonie Czarnej Góry oraz z Republiką Czeską, przy zagospodarowywaniu terenów przygranicznych, szczególnie w rejonie przejścia granicznego Mostowice – Orlické Záhoří oraz w rejonie Lasówki i Rudawy. Należy dążyć do zintegrowania systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazania powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej.

W zakresie ochrony złóż wód leczniczych i termalnych należy chronić tereny ich zasilania, nie tylko te związane z uzdrowiskiem Długopole-Zdrój, ale także złóż zlokalizowanych w rejonie Gorzanowa, Starej i Nowej Łomnicy oraz Huty.

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W PLANISTYCZNYCH DOKUMENTACH WYKONAWCZYCH – STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ORAZ MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, zawarte w niniejszej strategii, powinny być najpierw przeniesione do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a następnie powinna nastąpić ich szczegółowa implementacja do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z przepisami art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w czasie kadencji Rady Gminy należy wykonać analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz wynikający z niej wieloletni program sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ww. dokument powinien zawierać między innymi analizę spójności ustaleń studium z zapisami niniejszej strategii rozwoju. W przypadku znacznych rozbieżności tych dokumentów należy jak najszybciej przystąpić do sporządzenia aktualizacji studium gminy.

Poza tym dla zapewnienia wysokich walorów przestrzeni, kształtowania ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju na wysokim poziomie, co najmniej raz na 10 lat, należy ujednolicić i dostosować do aktualnych potrzeb formalno-prawnych oraz trendów rozwojowych studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz docelowo objąć miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego cały obszar gminy w jej granicach administracyjnych.

Poza obszarami wymagającymi istotnej i szybkiej interwencji planistycznej, projekty planów miejscowych w pierwszej kolejności powinny być wykonywane dla terenów nimi jeszcze nieobjętych.

W drugiej kolejności, sporządzaniem nowych planów miejscowych, trzeba objąć tereny posiadające dokumenty planistyczne, dla których stwierdzono największą rozbieżność między nimi a ustaleniami zawartymi w aktualnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Trzeci etap sporządzania planów miejscowych powinien być związany z korektą dokumentów, które sporządzono jeszcze przed uchwaleniem aktualnego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Ich kolejność powinna być warunkowana datą powstania poszczególnych opracowań.

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA DLA GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA WYNIKAJĄCE Z USTALEŃ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu

Kierunek 2.1.
Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.

Uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji gminy.

Zwiększanie lesistości lądowych korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności, nie należy zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, bogate zespoły łąkowe, obszary podmokłe oraz osi i ciągów widokowych.

Na obszarach otulin parków krajobrazowych działalność związana z usługami turystycznymi i sportowymi powinna zostać dostosowana skalą i intensywnością do charakteru obszaru chronionego i jego otoczenia poprzez obligatoryjne wskazanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy szczegółowych parametrów zabudowy dla projektowanej działalności.

Stosowanie następujących zasad zagospodarowania gmin uzdrowiskowych w granicach położonych na ich obszarach uzdrowisk statutowych:

- ochrona przed zabudową terenów warunkujących zachowanie powierzchniowej infiltracji wód na poziomie umożliwiającym naturalną odnowę złóż wód mineralnych,
- ochrona przed zabudową terenów wchodzących w skład systemu naturalnych kanałów przewietrzania gminy.

Kierunek 2.2.
Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

Uwzględnianie istniejących analiz krajobrazowych i wytycznych zawartych w planach ochrony dla parków krajobrazowych.

Wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin.

Wskazanie w studiach gmin obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). Wprowadzenie do studium gminy zapisów w zakresie zasad ochrony obiektów regionalnej architektury drewnianej.

Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych.

Wskazanie w studiach gmin obszarów, które wymagają opracowania, we współpracy z sąsiednimi gminami, planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej, udostępniającej wskazane obszary jako całość.

Wskazanie w studiach gmin przebiegu regionalnych szlaków turystycznych, w tym planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.

Wskazanie w studiach gmin węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy.

Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej i niemieckiej.

Wskazanie w studiach gmin przebiegu planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Kierunek 3.5.
Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.

Ustalanie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów oraz wytycznych umożliwiających:

1) lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji,
2) stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniających spływ wody w cieku (zakola, meandry),
3) utrzymanie w użytkowaniu rolniczym terenów podmokłych,
4) odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,
5) ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spadkach powyżej 15% na zalesianie.

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA DLA GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA WYNIKAJĄCE Z POSTULATÓW PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dostępu do usług i rynku pracy dzięki hierarchicznej strukturze sieci osadniczej.

Kierunek 1.2.
Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.

Uwzględnienie w studiach gmin możliwości realizacji inwestycji: budowa przepraw mostowych na Dzikiej Orlicy.

Uwzględnienie w dokumentach gminnych polityki rozwoju zawartej w Strategii Rozwoju Sudety 2030.

Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu

Kierunek 2.1.
Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.

Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.

Wyłączenie obszarów chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikro-instalacji.

Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi.

Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.

Na obszarach ochrony uzdrowiskowej A, B, C należy prowadzić działania przestrzenne służące ograniczeniu niskiej emisji i poprawie stanu środowiska miejscowości uzdrowiskowych:

1) zwiększanie powierzchni obszarów biologicznie czynnych,
2) stosowanie energooszczędnej i niskoemisyjnej infrastruktury,
3) rozbudowa systemów proekologicznych form transportu (ścieżki rowerowe, ciągi piesze, transport zbiorowy).

Kierunek 2.2.
Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

Uwzględnianie założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego" w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.

Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).

Obejmowanie ochroną w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych.

Proponuje się utworzenie następującego parku kulturowego – Zespół staromiejski Bystrzycy Kłodzkiej.

Obejmowanie ochroną w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych.

Proponuje się utworzenie następującego parku kulturowego – Założenie przestrzenne z zabudową i krajobrazem kulturowym miejscowości Międzygórze.

Obejmowanie ochroną w formie parku kulturowego obszarów o wysokich walorach historycznych, artystycznych i krajobrazowych.

Proponuje się utworzenie następującego parku kulturowego – Założenie przestrzenne miejscowości, zespół rezydencjonalny z parkiem, zespół kościoła z kaplicami w Gorzanowie.

Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.

Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez:

1) realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi,
2) wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu.

Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi i konnymi w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód).

Weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy.

Wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej:

1) terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowane do rozwoju szlaków turystycznych,
2) obszarów o ekspozycji północnej, obszarów osuwiskowych, zalewowych, inwersyjnych.

Wyeliminowanie lokalizacji zwartych kompleksów zabudowy produkcyjnej o powierzchni większej niż 1,0 ha oraz usługowej o powierzchni większej niż 2,0 ha na terenach o nachyleniu powyżej 5,0%.

Ustalenie minimalnego wskaźnika powierzchni terenów biologicznie czynnych na poziomie 75,0% na terenach o nachyleniu powyżej 5,0% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, letniskowej, zamieszkania zbiorowego, usług zdrowia (lecznictwa uzdrowiskowego), usług sportu i rekreacji oraz usług turystycznych.

Kierunek 2.3.
Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska.

Ograniczanie przeznaczania zwartych kompleksów gruntów rolnych na zabudowę mieszkaniową i usługową.

Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.

Kierunek 3.1.
Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.

Uwzględnienie ograniczeń dla rozwoju energetyki wiatrowej wynikających z dokumentu wspomagającego politykę Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie energetyki ze źródeł odnawialnych – „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim".

Uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych na obszarach:

1) położonych w sąsiedztwie dróg i linii elektroenergetycznych,
2) niskim nachyleniu terenu – obszary nizinne,
3) wysokim nasłonecznieniu,
4) nieużytków i gleb nieprzydatnych rolniczo, oraz na dachach obiektów wielkopowierzchniowych

Umożliwienie wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do produkcji energii, w szczególności w miejscach lokalizacji urządzeń piętrzących.

Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią oraz wdrażanie (po opracowaniu) wytycznych Planu Zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry w zakresie „Lokalizacyjnych i technicznych aspektów zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią".

Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, z uwzględnieniem cyklicznych zalewów.

Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji, wynikających z opracowanego programu małej retencji dla województwa dolnośląskiego).

Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy, w tym m.in. odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych.

Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej.

Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego odziaływania hałasu.

Uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku.

Ograniczenie planowania terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach, które nie posiadają:

1) możliwości zaopatrzenia w ciepło sieciowe lub nie przewiduje się rozwoju systemów ciepłowniczych,
2) dostępu do sieci gazowej lub nie planuje się wyposażenia w sieć gazową,

z wyjątkiem terenów zabudowy mieszkaniowej, gdzie do zaopatrzenia w ciepło wykorzystywane będą odnawialne źródła energii.

Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Kierunek 4.2.
Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa.

Korytarz (ołomuński) – przebieg: DK33 Kłodzko – Bystrzyca Kłodzka – Boboszów granica państwa.

ZASADY ZAGOSPODAROWANIA DLA GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA WYNIKAJĄCE Z USTALEŃ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA.

I KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

1. GŁÓWNE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

Biorąc pod uwagę istniejące uwarunkowania, w studium określono następujące cele polityki przestrzennej miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka:

- ochrona środowiska przyrodniczego,
- ochrona środowiska kulturowego,
- dywersyfikacja kierunków rozwoju gminy,
- dywersyfikacja źródeł dochodów mieszkańców oraz gminy,
- podniesienie komfortu życia mieszkańców.

2. ISTNIEJĄCY PODZIAŁ FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY GMINY

Na terenie miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka można wyróżnić cztery zespoły funkcjonalno-przestrzenne:

- przyrodniczo-turystyczno-sportowy,
- rolno-mieszkaniowy,
- miejski,
- turystyczno-uzdrowiskowy.

2.1. Zespół przyrodniczo-turystyczno-sportowy

Zespół obejmuje wschodnią oraz północno-wschodnią część obszaru objętego opracowaniem (Międzygórze, Biała Woda, Szklary, Marcinków, Kamienna, Nowy Waliszów, Piotrowice).

W związku z istniejącymi uwarunkowaniami dla tej części gminy przewiduje się rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej oraz sportowo-rekreacyjnej (w szczególności w rejonie Międzygórza oraz Białej Wody) przy maksymalnym poszanowaniu elementów środowiska, dla których ustanowiono formy ochrony przyrody.

Ze względu na istniejące uwarunkowania przewiduje się również utrzymanie funkcji rolniczej, w szczególności w formie ekstensywnej – z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z wprowadzonych form ochrony przyrody.

2.2. Zespół miejski

Zespół obejmuje miasto Bystrzyca Kłodzka wraz z okolicznymi terenami. W związku z istniejącymi uwarunkowaniami, dla miasta przewiduje się rozwój jako ośrodka wyższego rzędu dla całej gminy tj. rozwój aktywności gospodarczej, w tym produkcji oraz usług centrotwórczych, mieszkalnictwa, usług o charakterze społecznym itp.

2.3. Zespół rolno-mieszkaniowy

Zespół obejmuje środkową część obszaru objętego opracowaniem (Wilkanów, Pławnica, Idzików, Marianówka, Długopole Dolne, Stara Bystrzyca, Stary Waliszów, Mielnik, Szklarka, Szczawina, Stara Łomnica, Nowa Łomnica, Topolice, Gorzanów).

W związku z istniejącymi uwarunkowaniami dla tej części gminy przewiduje się podtrzymanie funkcji rolniczej oraz rozwój funkcji mieszkaniowej.

Dodatkowo rekomenduje się przy najbliższej zmianie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka dla miejscowości Gorzanów uwzględnić funkcje turystyczne i kulturalne.

2.4. Zespół turystyczno-uzdrowiskowy

Zespół obejmuje zachodnią część obszaru objętego opracowaniem (Poręba, Ponikwa, Wyszki, Nowa Bystrzyca, Zalesie, Wójtowice, Wójtowice Huta, Spalona, Młoty, Paszków, Starkówek, Pokrzywno, Lasówka, Mostowice, Piaskowice, Rudawa, Długopole-Zdrój).

W związku z istniejącymi uwarunkowaniami dla tej części gminy przewiduje się utrzymanie funkcji uzdrowiskowej, rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej i sportowo-rekreacyjnej (w szczególności w rejonie wsi Wyszki, Spalona, Nowa Bystrzyca, Nowa Łomnica, Paszków) przy maksymalnym poszanowaniu elementów środowiska, dla których ustanowiono formy ochrony przyrody.

Ze względu na istniejące uwarunkowania przewiduje się również utrzymanie funkcji rolniczej, w szczególności w formie ekstensywnej – z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z wprowadzonych form ochrony przyrody.

Dodatkowo rekomenduje się przy najbliższej zmianie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka uwzględnić miejscowość Długopole Dolne w związku z objęciem jej strefą „B" ochrony uzdrowiskowej.

3. ZASADY WSKAZYWANIA NOWYCH TERENÓW POD ZAINWESTOWANIE

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy wskazano w oparciu o:

- aktualny stan zagospodarowania,
- obowiązujące Studium Uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka,
- warunki fizjograficzne (np. strefy zagrożenia zalewaniem wodami powodziowymi),
- warunki dostępności komunikacyjnej,
- konieczność ochrony wartości środowiska przyrodniczego (tworzenie różnych form ochrony przyrody, ograniczenie inwestycji szkodliwych dla środowiska),
- konieczność ochrony wartości środowiska kulturowego oraz ochrony krajobrazu (tworzenie różnych form ochrony środowiska kulturowego – zgodnie z zasadami zawartymi w wytycznych konserwatorskich),
- rejony występowania gleb najsłabszych oraz zdegradowanych (ograniczenie inwestowania na glebach o wysokich klasach bonitacyjnych),
- rejony największego zainteresowania inwestorów.

II KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW WSKAZANYCH DO ZAINWESTOWANIA

1. OGÓLNE ZASADY ZAGOSPODAROWANIA

1.1. Główna funkcja gminy

W związku z różnorodnym ukształtowaniem terenu oraz atrakcyjnym położeniem, przewiduje się, że główną funkcją gminy Bystrzyca Kłodzka będą: turystyka, sport i rekreacja oraz wypoczynek (także w powiązaniu z lecznictwem uzdrowiskowym). Dodatkowo w pobliżu miasta oraz drogi krajowej nr 33 (w centrum gminy) przewiduje się strefę aktywności gospodarczej.

Na całym obszarze objętym opracowaniem przewiduje się funkcję mieszkaniową (jako poszerzenie istniejących jednostek osadniczych).

Na terenach wiejskich nadal istotną rolę będzie odgrywać rolnictwo.

1.2. Funkcje terenu

Wskazane w studium projektowane przeznaczenie poszczególnych terenów należy szczegółowo określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W studium, stosownie do skali opracowania, stosując daleko idące uproszczenia zapisu graficznego, wskazano następujące rodzaje zagospodarowania terenu:

- strefa miejska,
- strefa mieszkaniowa wiejska,
- strefa obsługi turystyki,
- strefa lecznictwa uzdrowiskowego,
- strefa aktywności gospodarczej,
- strefa produkcji rolniczej,
- strefa zieleni,
- wody powierzchniowe,
- infrastruktura techniczna,
- komunikacja.

1.3. Zasady wskazywania nowych terenów do zabudowy

Zainwestowanie powinno uwzględniać wszelkie zasady i ograniczenia wynikające z aktualnych przepisów prawa, a w szczególności z zakresu:

- ochrony środowiska i przyrody,
- ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego,
- ochrony uzdrowiskowej,
- ochrony przeciwpowodziowej,
- infrastruktury technicznej,
- systemów komunikacji drogowej, kolejowej,
- przeszkód lotniczych.

Dla terenów położonych w granicach obszarów Natura 2000 należy przyjąć zasadę, iż wszelkie działania inwestycyjne nie mogą pogorszyć stanu cennych siedlisk przyrodniczych, z zastrzeżeniem przypadków określonych o odpowiednich aktach prawa, w szczególności dotyczących ochrony przyrody. Na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla takiego terenu należy przeanalizować zasadność wskazywania do zainwestowania obszarów, na których stwierdzono siedliska podlegające ochronie oraz należy wskazać szczegółowe rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji planu.

Dla terenów wskazanych do zainwestowania w rejonie występowania cennych siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000, na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla takiego terenu należy wprowadzić ograniczenia mające na celu ograniczenie wpływu wprowadzanego zainwestowania na poszczególne stanowiska.

Za zgodne ze studium uważa się również sporządzenie takiego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w którym odstępuje się (w całości lub na części) od zainwestowania obszarów wskazanych w studium, na których stwierdzono występowania cennych siedlisk przyrodniczych.

Realizacja inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko możliwa jest, jedynie po przeprowadzeniu procedury oceny oddziaływania na środowisko (tj. zabudowy mieszkaniowej wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą, o powierzchni zabudowy nie mniejszej niż 0,5 ha – MRU, MNR, MTU, usług sportu i rekreacji – US, w szczególności wyciągi i trasy narciarskie oraz urządzenia im towarzyszące i związana z tymi przedsięwzięciami ewentualna wycinka lasu, eksploatacji surowców naturalnych ze złoża metodą odkrywkową – PG, PE, budowy zbiorników wodnych piętrzących wodę – WS oraz napowietrznych linii elektroenergetycznych o napięciu znamionowym 110 kV i 440 kV), która wykaże brak niekorzystnego wpływu na przyrodę Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego oraz występujących na jego terenie projektowanych Specjalnych Obszarów Ochrony siedlisk Natura 2000: „Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika", „Pasmo Krowiarki" i Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie oraz występujących na jego terenie projektowanych Specjalnych Obszarów Ochrony siedlisk Natura 2000: „Dzika Orlica", „Dolina Bystrzycy Łomnickiej", „Sztolnia w Młotach".

1.3.1 Tereny zainwestowane (etap 1)

Jako pierwszy etap rozwoju w niniejszym studium uznano rozwój już istniejących zainwestowanych terenów poprzez rozbudowę, przebudowę itp. istniejących form zagospodarowania oraz poprzez wprowadzanie nowego zainwestowania w ramach istniejących terenów. Za zgodne ze studium uznaje się utrzymanie istniejącej funkcji także w przypadku, gdy nie jest zgodna z funkcją proponowaną w niniejszym dokumencie.

1.3.2 Nowe tereny wskazane pod zainwestowanie (etap 2)

Jako drugi etap rozwoju w niniejszym studium uznano zainwestowanie terenów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie już istniejącego zainwestowania. Jest to naturalny kierunek rozwoju poszczególnych jednostek osadniczych. Wskazany na rysunku studium zasięg zainwestowania należy traktować jako maksymalny zasięg terenów, które w ramach planu miejscowego należy wskazać pod zabudowę. Za zgodne ze studium należy więc uznać wskazanie pod zainwestowanie obszaru równego lub mniejszego od wskazanego zasięgu maksymalnego.

1.3.3 Obszary wielkoprzestrzenne (etap 3)

Jako osobny etap rozwoju gminy należy wskazać rozwój terenów sportu i rekreacji. Są to tereny, których dokładne granice, możliwości oraz potrzebę tworzenia należy określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Ponieważ lokalizacja takich terenów powinna być poprzedzona szczegółowymi analizami, w szczególności: przyrodniczą, krajobrazową, inwestycyjną itp., które mogą wykazać konieczność korekty przebiegu lub nawet brak uzasadnienia a także brak możliwości lokalizacji takich kompleksów, za zgodne ze studium uznaje się również plan miejscowy, który całkowicie pomija wskazane w niniejszym studium tereny sportu i rekreacji.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW WSKAZANYCH DO ZABUDOWY

2.1. Kierunki rozwoju strefy miejskiej

2.1.1 Zabudowa mieszkaniowo-usługowa o charakterze centro twórczym

Tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowo-usługowej o charakterze centrotwórczym, obejmujące centrum miasta oraz sąsiadującą z nim zabudowę śródmiejską.

2.1.2. Zabudowa miejska: mieszkaniowa, mieszkaniowo- usługowa oraz usługowa

Tereny istniejącej i projektowanej zabudowy miejskiej: mieszkaniowej, mieszkaniowo – usługowej oraz usługowej, obejmującej obszary osiedlowe w rejonie miasta Bystrzyca Kłodzka.

2.2. Kierunki rozwoju strefy mieszkaniowej – wiejskiej

2.2.1 Zabudowa mieszkaniowa, zagrodowa oraz usługowa

Tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej oraz usługowej, obejmujące obszary wiejskie.

2.2.2 Zabudowa mieszkaniowa, zagrodowa oraz usługowa – usługi kultury poza zwartą zabudową wsi

Tereny istniejącej i projektowanych usług kultury – poza obszarami zwartych jednostek osadniczych.

2.2.3. Zabudowa mieszkaniowa, zagrodowa oraz usługowa – rozproszona

Tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej oraz usługowej, obejmujące rozproszoną zabudowę zlokalizowaną poza zwartymi jednostkami osadniczymi.

2.2.4. Zabudowa mieszkaniowa, zagrodowa oraz usługowa – rozproszona

Tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej oraz usługowej, obejmujące rozproszoną zabudowę zlokalizowaną poza zwartymi jednostkami osadniczymi.

2.3. Kierunki rozwoju strefy obsługi turystyki

2.3.1 Zabudowa mieszkaniowo-usługowa, związana z obsługą turystyki

Tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowo-usługowej, związanej z obsługą turystyki.

2.3.2 Usługi sportu i rekreacji – tereny otwarte

Tereny istniejących i projektowanych usług sportu i rekreacji, obejmujące obszary otwarte – o ograniczonym zainwestowaniu.

2.3.3 Usługi sportu i rekreacji – tereny otwarte

Tereny istniejących i projektowanych usług sportu i rekreacji związanych z narciarstwem, obejmujące obszary otwarte – o ograniczonym zainwestowaniu.

2.3.4 Usługi sportu i rekreacji – tereny otwarte

Tereny projektowanych usług sportu i rekreacji związanych z narciarstwem, obejmujące obszary otwarte – bez trwałego zainwestowania.

Dodatkowo rekomenduje się przy najbliższej zmianie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka rozważyć uzupełnienie o turystykę rowerową.

2.4. Kierunki rozwoju strefy lecznictwa uzdrowiskowego

2.4.1 Zabudowa związana z lecznictwem uzdrowiskowym

Tereny istniejącej i projektowanej zabudowy związanej z lecznictwem uzdrowiskowym, obejmujące obszary położone w granicach strefy A ochrony uzdrowiskowej.

2.5. Kierunki rozwoju strefy aktywności gospodarczej

2.5.1 Zabudowa usługowa oraz produkcyjna

Tereny istniejącej i projektowanej zabudowy usługowej oraz produkcyjnej, obejmujące przed wszystkim obszary o atrakcyjnym położeniu oraz stosunkowo łatwych do uzbrojenia np. położonych w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej lub miasta.

2.5.2 Zabudowa usługowa oraz produkcyjna

Tereny projektowanej zabudowy usługowej, w tym usług związanych z obsługą ruchu komunikacyjnego, obejmujące przed wszystkim obszary o atrakcyjnym położeniu oraz stosunkowo łatwych do uzbrojenia, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej i miasta.

2.5.3 Eksploatacja surowców naturalnych

Tereny istniejącej eksploatacji surowców naturalnych, obejmujące obszary w granicach udokumentowanych złóż, dla których wydano decyzje koncesyjne, tj. kamienie drogowe i budowlane oraz wody lecznicze.

2.5.4 Eksploatacja surowców naturalnych

Tereny projektowanej eksploatacji surowców naturalnych, obejmujące obszary w granicach udokumentowanych złóż, dla których wydano decyzje koncesyjne.

2.5.5 Obsługa zakładu górniczego

Tereny obsługi istniejących zakładów górniczych, obejmujące zainwestowanie związane z prowadzeniem eksploatacji z udokumentowanych złóż.

2.5.6 Obsługa zakładu górniczego

Tereny projektowanej obsługi zakładów górniczych, obejmujące zainwestowanie związane z prowadzeniem oraz towarzyszące eksploatacji.

2.6. Kierunki rozwoju strefy zieleni

2.6.1 Parki miejskie

Tereny parków miejskich, obejmujące istniejące i projektowane tereny zieleni o zwartej kompozycji położone na terenie miasta Bystrzyca Kłodzka.

2.6.2 Parki zdrojowe

Tereny parków zdrojowych, obejmujące tereny zieleni o zwartej kompozycji położone w uzdrowisku i bezpośrednio związane z lecznictwem uzdrowiskowym.

2.6.3 Parki wiejskie

Tereny parków wiejskich, obejmujące istniejące i projektowane tereny zieleni parkowej, położone na terenach poza miastem oraz poza uzdrowiskiem.

2.6.4 Cmentarze

Tereny istniejących i projektowanych cmentarzy komunalnych oraz parafialnych.

2.6.5 Lasy

Tereny istniejących lasów.

2.7. Kierunki rozwoju wód powierzchniowych

2.7.1 istniejące zbiorniki wodne

Tereny ważniejszych istniejących zbiorników wodnych.

2.7.2 projektowane zbiorniki wodne

Tereny projektowanych zbiorników wodnych, obejmujących ważniejsze inwestycje z zakresu ochrony środowiska oraz energetyki wodnej.

2.7.3 Ważniejsze cieki

Na rysunku studium oznaczono również ważniejsze cieki naturalne, w ramach których (w granicach rzek lub ich bezpośrednim sąsiedztwie) należy przede wszystkim realizować wszelkiego rodzaju inwestycje z zakresu ochrony przed powodzią, komunikacji (mosty, przejścia itp.) oraz turystyki wodnej.

W celu umożliwienia konserwacji, dla terenów bezpośrednio sąsiadujących z wodami powierzchniowymi należy zachować pasy wolne od zabudowy – na zasadach określonych w aktualnych przepisach prawa. Ww. strefy należy uwzględnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.8. Kierunki rozwoju produkcji rolniczej

2.8.1 Obsługa rolnictwa

Tereny obsługi rolnictwa, obejmujące ważniejsze istniejące tereny zainwestowania o charakterze usługowym, związanym z szeroko pojęta obsługą rolnictwa.

2.8.2 Ogrody działkowe

Tereny istniejących ogrodów działkowych.

2.8.3 Ogrody działkowe

Tereny istniejących ogrodów działkowych.

2.8.4 Grunty rolne – z wykluczeniem zabudowy

Tereny gruntów rolnych z wykluczeniem zabudowy.

3. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

3.1. Gospodarka wodna

W zakresie zaopatrzenia w wodę przewiduje się rozwój poprzez rozbudowę sieci o charakterze przesyłowym oraz zwiększanie ilości przyłączy, szczególnie na obszarach wskazanych pod zainwestowanie.

W obrębie Szczawiny dopuszcza się działalność górniczą związaną z wydobyciem wód leczniczych.

Ponadto w 2017 r. obszar i teren górniczy złóż wód leczniczych został ustanowiony w Gorzanowie, a także Długopolu-Zdroju – ustanowiony w 1969 r. i zmieniony w 2015 r. Obecnie toczy się postępowanie w sprawie ustanowienia nowego obszaru i terenu górniczego złóż wód leczniczych pn. „Stara Łomnica" o powierzchni 1.033,0584 ha (projektowany obszar i teren górniczy obejmuje część obrębów: Stara Łomnica i Gorzanów).

3.2. Gospodarka ściekowa

W zakresie gospodarki ściekowej przewiduje się dalszą rozbudowę istniejącej sieci kanalizacji deszczowej i sanitarnej oraz rozbudowę oczyszczalni ścieków o dodatkowe urządzenia mające na celu zwiększenie przepustowości oczyszczalni.

Za zgodne ze studium uznaje się realizację urządzeń związanych z gospodarką ściekową w terenach wskazanych pod inwestycje oraz realizację indywidualnych rozwiązań związanych z odprowadzaniem ścieków (szczególnie dla terenów o rozproszonej zabudowie) – z uwzględnieniem ograniczeń dla obszarów chronionych.

3.3. Gospodarka odpadami

Rekomenduje się przy najbliższej zmianie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka zaktualizować ustalenia w zakresie gospodarki odpadami.

Odpady komunalne przekazywane są do zagospodarowania do Przedsiębiorstwa Utylizacji Odpadów sp. z o.o. w Zawiszowie.

Na terenie gminy działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Bystrzycy Kłodzkiej przy ul. Zamenhofa 41. Do punktu mieszkańcy mogą dostarczać odpady bezpłatnie w ramach ponoszonej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Gmina Bystrzyca Kłodzka przystąpiła do udziału w projekcie realizowanym pod nazwą „Rekultywacja dolnośląskich składowisk odpadów komunalnych" i utworzenia spółki celowej pn. Dolnośląska Inicjatywa samorządowa sp. z o.o. w celu realizacji zadania - rekultywacji składowiska odpadów w Bystrzycy Kłodzkiej.

Rekultywacja składowiska w Bystrzycy Kłodzkiej została przeprowadzona i zakończona w maju 2015 r. Składowisko zostało zabezpieczone, a wnętrze odgazowane i uszczelnione przed spływem deszczówki, która mogła wypłukiwać zanieczyszczenia, zatruwając wody gruntowe, rzeki i glebę. Na zboczach składowiska posadzono rośliny i wytyczono ścieżki edukacyjne, teren objęto monitoringiem.

3.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

W zakresie zaopatrzenie w energię elektryczną przewiduje się dalszy rozwój nowych elementów infrastruktury, tj. linie energetyczne, stacje transformatorowe, przyłącza itp. Osobnym zagadnieniem jest energetyka korzystająca ze źródeł odnawialnych tj. energia słońca, wody. W tym zakresie przewiduje się możliwość lokalizacji urządzeń do pozyskiwania energii m.in. poprzez montowanie urządzeń na budynkach i obiektach oraz na terenach otwartych.

Ponadto przewiduje się wznowienie budowy elektrowni szczytowo-pompowej w Młotach oraz połączenie jej z projektowaną linią energetyczną wysokiego napięcia 400kV, przy czym ze względu na ochronę siedliska nietoperzy w ramach obszaru natura 2000 „Sztolnia w Młotach" wyklucza się przy realizacji elektrowni wykorzystanie sztolni, w której znajduje się jedno z ważniejszych zimowisk mopka na Dolnym Śląsku.

Ze względu na uwarunkowania środowiskowe, kulturowe oraz krajobrazowe wyklucza się lokalizację na terenie gminy elektrowni wiatrowych.

3.5. Zaopatrzenie w energię cieplną

W zakresie zaopatrzenia w energię cieplną przewiduje się ogrzewanie indywidualne lub zdalczynne. Jeżeli chodzi o zbiorcze systemy ogrzewania zaleca się takie rozwiązania w szczególności na obszarze miasta Bystrzyca Kłodzka oraz w nowych osiedlach mieszkaniowych. Lokalne oraz indywidualne kotłownie powinny zostać zaprojektowane tak, aby emisja zanieczyszczeń do atmosfery została ograniczona do niezbędnego minimum.

Dla miejscowości o szczególnych uwarunkowaniach (w szczególności uzdrowisko Długopole-Zdrój) należy uwzględnić ograniczenia określone w aktualnych przepisach prawa (np. statut uzdrowiska, ustawy i rozporządzenia).

3.6. Zaopatrzenie w gaz

W zakresie zaopatrzenia w gaz przewiduje się dalszy rozwój poprzez realizację nowych elementów infrastruktury, tj. stacje redukcyjno-pomiarowe, przyłącza itp. Szczegółowe zasady dotyczące przebiegu projektowanych sieci, lokalizacji poszczególnych elementów infrastruktury oraz zakresu obsługiwanych terenów należy określić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

3.7. Telekomunikacja

W zakresie zaopatrzenia w sieć telekomunikacyjną przewiduje się dalszy jej rozwój poprzez remont istniejących obiektów i urządzeń oraz budowę nowych elementów infrastruktury, w tym przyłączy, punktów dostępu, stacji bazowych itp.

4. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

4.1. Komunikacja drogowa

Na terenie gminy przewiduje się umiarkowany rozwój infrastruktury drogowej. Poprawa warunków drogowych będzie osiągnięta głównie dzięki remontom oraz przebudowie istniejących dróg.

Jedyną planowaną większą inwestycją na terenie gminy jest projektowana droga ekspresowa S-8. Realizacja drogi usprawni tranzyt, poprawi komfort życia (oddali uciążliwą komunikację od terenów mieszkaniowych) oraz przejściowo przyniesie nowe miejsca pracy (przy budowie drogi i związanej z nią infrastrukturą).

4.1.1 Drogi ekspresowe

W związku z rosnącymi potrzebami komunikacyjnymi na terenie Kotliny Kłodzkiej przez teren gminy Bystrzyca Kłodzka planowany jest przebieg drogi ekspresowej S-8, której projektowane warianty przedstawiono na rysunku studium.

4.1.2 Drogi krajowe (klasy G)

W zakresie dróg krajowych nie przewiduje się większych zmian na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka. Wszelkie prace mające na celu poprawę układu komunikacyjnego będą polegały na remoncie lub przebudowie istniejących dróg w celu dostosowania ich szerokości do wymogów zgodnych z aktualnymi przepisami prawa. Na odcinkach przechodzących przez tereny zabudowane zaleca się budowę chodników i ścieżek rowerowych.

Ponadto proponuje się budowę ekranów akustycznych w miejscach najbardziej narażonych na hałas w szczególności w bezpośrednim sąsiedztwie terenów mieszkaniowych.

4.1.3 Drogi wojewódzkie (klasy G)

Dla dróg wojewódzkich nie przewiduje się obecnie istotnych zmian na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka. Wyjątek stanowią zadania z zakresu poprawy i rozbudowy infrastruktury drogowej o konieczne elementy, m. in. chodniki, ścieżki rowerowe, skrzyżowania itp.

4.1.4 Drogi powiatowe (klasy L)

W zakresie drogowej komunikacji powiatowej nie przewiduje się znaczących zmian, z wyjątkiem poprawy i rozbudowy infrastruktury drogowej o konieczne elementy, m.in. chodniki, ścieżki rowerowe, skrzyżowania itp. Ewentualne przebudowy będą polegały na dostosowaniu ich szerokości do wymogów zgodnych z aktualnymi przepisami prawa, poprawie istniejących uwarunkowań komunikacyjnych, w szczególności w rejonie uzdrowiska Długopole-Zdrój.

4.1.5 Drogi gminne

W zakresie drogowej komunikacji gminnej przewiduje się znaczący rozwój, szczególnie w kierunku wydzielania nowych terenów.

4.1.6 Komunikacja pieszo-rowerowa

W zakresie komunikacji pieszo-rowerowej przewiduje się znaczący rozwój poprzez wskazywanie nowych terenów i segregację ruchu (ciągi piesze, wydzielone ścieżki rowerowe) oraz poprawę układu komunikacji pieszej i rowerowej w ramach istniejących dróg.

4.2. Komunikacja kolejowa

W zakresie komunikacji kolejowej przewiduje się dalszy rozwój poprzez rozbudowę, remonty i modernizację istniejących elementów infrastruktury. Dodatkowo, na zasadach określonych przez właściwego zarządcę, w tych terenach dopuszcza się lokalizowanie zabudowy usługowej, produkcyjnej oraz baz, składów i magazynów, w szczególności powiązanych z transportem kolejowym.

4.3. Komunikacja lotnicza – tereny lądowiska

W zakresie komunikacji lotniczej przewiduje się dalszy rozwój poprzez rozbudowę, istniejącego lądowiska. W tym celu wyznacza się tereny lądowiska (istniejącego i projektowanego).

III KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA TERENÓW OTWARTYCH – WYŁĄCZONYCH Z ZAINWESTOWANIA

1. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

1.1. Ogólne zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Zgodnie z aktualnymi przepisami prawa, rolniczą przestrzeń produkcyjną należy chronić poprzez:

- ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych na cele nierolnicze,
- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi,
- rekultywację i zagospodarowanie gruntów na cele rolnicze,
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Zasadniczo w niniejszym studium na cele nierolnicze wskazano grunty położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego zainwestowania lub stosunkowo łatwych do uzbrojenia.

Wyjątek stanowią tereny sportu i rekreacji związane z narciarstwem, przy czym ze względu na ukształtowanie terenu (stoki o dużym nachyleniu) rolnicze użytkowanie tych gruntów i tak ogranicza się do utrzymywania na tych terenach naturalnych łąk i pastwisk lub pozostają całkowicie wyłączone z prowadzenia działalności rolniczej.

1.2. Kierunki rozwoju rolnictwa

Ze względu na to, iż na obszarze gminy Bystrzyca Kłodzka występują ograniczone warunki dla rozwoju rolnictwa tj.:

- ukształtowanie terenu, którego skutkiem jest przeznaczenie prawie połowy gruntów na łąki i pastwiska,
- brak dużych, zwartych kompleksów dobrych gleb, które umożliwiłyby intensywna produkcję rolniczą,
- brak gleb o wysokiej bonitacji (prawie 50% to gleby klasy IV, poniżej 1% to gleby klasy I-II).

W studium przyjęto, iż rejonem najbardziej predysponowanym do rozwoju tej funkcji są obszary wzdłuż Nysy Kłodzkiej (obręby Mielnik, Stara Łomnica, Gorzanów, Stary Waliszów, Zabłocie) i tam wskazywanie terenów na cele nierolnicze ogranicza się do niezbędnych terenów – w powiązaniu z istniejącą zabudową).

Na pozostałej części gminy zaleca się przekształcanie istniejących gospodarstw w kierunku tworzenia „zagród ekologicznych" i agroturystyki oraz tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem np.: w sektorze usług rekreacji i wypoczynku.

1.3. Ustalenia dla terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Na terenach rolnych obowiązują następujące zasady:

- istniejące nieużytki, należy zrekultywować i przywrócić do funkcji rolniczej a w terenach cennych przyrodniczo (o ile wymogi ochrony przyrody tego wymagają) pozostawić zgodnie z aktualnym sposobem użytkowania,
- zaleca się pielęgnację istniejących i wprowadzenie nowych zadrzewień śródpolnych, w szczególności dotyczy to terenów położonych wzdłuż dróg za wyjątkiem terenów położonych w granicach obszaru Natura 2000, gdzie ewentualne wprowadzanie zalesień oraz zadrzewień dopuszcza się tylko pod warunkiem braku kolizji z przedmiotem ochrony danego obszaru.

2. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA TERENÓW LASÓW

2.1. Ogólne zasady kształtowania gospodarki leśnej

Szczególne znaczenie w procesie rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego gminy mają lasy. Odgrywają one zasadniczą rolę zarówno w zakresie przyrodniczym, gospodarczym oraz rekreacyjnym. Zgodnie z aktualnymi przepisami prawa, leśną przestrzeń produkcyjną należy chronić poprzez:

- ograniczanie przeznaczania ich na cele nieleśne,
- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi,
- przywracanie wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej,
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produkcyjności,
- ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

W studium przyjęto zasadę ochrony terenów leśnych przed zainwestowaniem. Od powyższej zasady przewidziano nieliczne wyjątki, najczęściej związane z realizacją ważnych interesów społecznych tj.:

- zadania z zakresu infrastruktury technicznej (w tym niezbędnej komunikacji drogowej),
- zadania z zakresu ochrony bezpieczeństwa mienia oraz życia ludzi, w szczególności związane z ochroną przed powodzią,
- zwiększenie dywersyfikacji źródeł dochodów mieszkańców oraz gminy a także poprawę bazy związanej z uzdrowiskiem, poprzez realizację usług sportu, w tym związanych z udostępnieniem terenów dla narciarstwa.

Za zgodne ze studium uznaje się każde zwiększenie lesistości gminy, przy czym w granicach terenów objętych formami przyrody tj. obszary Natura 2000 lub rezerwaty należy uwzględnić najwyższy priorytet ochrony elementów podlegających ochronie (siedliska itp.)

2.2. Kierunki rozwoju gospodarki leśnej

Lasy na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka pełnią i będą pełnić funkcje przede wszystkim ochronne, w szczególności:

- glebochronne (na stokach górskich o nachyleniu powyżej 45O i na stromych zboczach dolin, jarów i wąwozów i w strefie górnej granicy lasów),
- wodochronne (chroniące zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulujące stosunki hydrologiczne w zlewniach i na obszarach wododziałów),
- stanowiące fragmenty rodzimej przyrody, ostoje zwierząt chronionych),
- lasy uzdrowiskowe (w strefach ochrony uzdrowiska Długopole-Zdrój).

Należy również zauważyć, iż lasy na terenie gminy pokrywają obszary o bardzo urozmaiconej rzeźbie, co predysponuje je do rozwoju turystyki i rekreacji.

2.3. Ustalenia dla terenów gospodarki leśnej

Tereny lasów.

IV LOKALNE WARTOŚCI ZASOBÓW ŚRODOWISKA ORAZ OBSZARY I ZASADY JEGO OCHRONY

1. OGÓLNE KIERUNKI OCHRONY ZASOBÓW ŚRODOWISKA

Zasada zrównoważonego rozwoju i ochrona środowiska przyrodniczego stanowią podstawę sporządzania studium. W ramach tego opracowania ustala się warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska.

W studium określa się następujące podstawowe kierunki ochrony środowiska przyrodniczego:

- utrzymanie istniejącej ochrony obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych,
- objęcie ochroną najcenniejszych obszarów i obiektów przyrodniczych,
- prowadzenie zrównoważonej gospodarki rolnej i leśnej,
- zwiększenie retencji wód opadowych,
- przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym,

- stosowanie ekologicznych technologii i urządzeń infrastruktury technicznej,
- ochrona ilościowa i jakościowa wód podziemnych i powierzchniowych,
- prowadzenie lokalnej polityki sprzyjającej ochronie środowiska przyrodniczego,
- łagodzenie skutków niewłaściwego korzystania ze środowiska.

2. CHRONIONE OBSZARY I OBIEKTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ OBSZARY PROPONOWANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ

2.1. Obszary chronione

Na terenie miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka występują następujące obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego na podstawie przepisów szczególnych:

- „Rezerwat Wodospad Wilczki",
- „Rezerwat Śnieżnik Kłodzki",
- „Śnieżnicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną",
- „Obszar chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie", oznaczony na rysunku studium,
- „Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016",
- „Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dzika Orlica PLH020061",
- „Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Sztolnia w Młotach PLH020070",
- „Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Pasmo Krowiarki PLH020019",
- „Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dolina Bystrzycy Łomnickiej PLH020083",
- złoża o udokumentowanych i zarejestrowanych zasobach surowców naturalnych,
- „obszar ochrony uzdrowiskowej" wraz ze strefami ochronnymi „A", „B", „C",
- grunty rolne klasy I-III,
- lasy oraz grunty leśne,
- wody powierzchniowe,
- główne cieki i zbiorniki wodne.

2.2. Obiekty chronione

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka występują następujące obiekty objęte ochroną środowiska przyrodniczego:

- pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej,
- rośliny chronione,
- zwierzęta chronione,
- drzewa i krzewy (aleje i szpalery),
- źródła i ujęcia wód.

2.3. Obszary proponowane do objęcia ochroną

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka obszary cenne przyrodniczo, proponowane do objęcia ochroną prawną to:

- powiększenie rezerwatu Śnieżnik Kłodzki,
- „Rezerwat Dzika Orlica",

- „Rezerwat Nowy Waliszów”,
- „Rezerwat Gorzanów”,
- „Rezerwat Babilon”,
- „Użytek Ekologiczny Pokrzywno”,
- „Użytek Ekologiczny Potok Wilczka”,
- „Użytek Ekologiczny Góra Suchoń”,
- „Użytek Ekologiczny Sztolnia w Marcinkowie”,
- „Użytek Ekologiczny Pasterskie skały”,
- „Użytek Ekologiczny Nowy Waliszów”,
- „Użytek Ekologiczny Zamkowa Góra”,
- „Użytek Ekologiczny Potok Łomnica”,
- „Użytek Ekologiczny Duna Górna”,
- „Użytek Ekologiczny Potok Porębnik”,
- „Użytek Ekologiczny Plebania i Kościół w Wilkanowie”,
- „Użytek Ekologiczny Nowa Bystrzyca (dom nr 30),
- „Użytek Ekologiczny Kościół p.w. Krzyża w Międzygórzu”,
- „Użytek Ekologiczny Międzygórze Dom Wypoczynkowy „Sarenka”,
- „Zespół przyrodniczo krajobrazowy Wilkanów Marianówka”.

Ze względu na liczne kolizje projektowanych form ochrony z istniejącym oraz projektowanym zainwestowaniem wprowadzenie powyższych obszarów wymaga szczegółowych analiz.

3. ZASADY OCHRONY POSZCZEGÓLNYCH ELEMENTÓW ŚRODOWISKA

3.1. Rezerwaty przyrody

Na studium uwzględniono sześć rezerwatów przyrody (dwa istniejące – „Wodospad Wilczki” oraz „Śnieżnik Kłodzki” wraz z proponowanym powiększeniem) oraz cztery projektowane („Dzika Orlica”, „Gorzanów”, „Nowy Waliszów”, „Babilon”).

W granicach projektowanych form wyklucza się możliwość zainwestowania poza terenami wskazanymi na rysunku studium. Do czasu ustalenia lub rezygnacji z wprowadzenia projektowanej formy ochrony przyrody, w granicach terenów przeznaczonych do zainwestowania, należy ograniczyć działalność inwestycyjną, a ewentualne zagospodarowanie powinno uwzględniać elementy cenne przyrodniczo, będące przedmiotem projektowanej ochrony.

3.2. Park krajobrazowy wraz z otuliną

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka zostały wyznaczone granice „Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego” wraz z otuliną.

W granicach ww. formy należy przestrzegać priorytetu ochrony wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych oraz krajobrazowych.

3.3. Obszar chronionego krajobrazu

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka wyznaczone zostały granice „Obszaru Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie”.

W granicach ww. formy należy przestrzegać priorytetu ochrony krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowego ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

3.4. Obszary natura 2000

Na terenie gminy i miasta Bystrzyca Kłodzka wskazano pięć specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000: „Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika PLH020016", „Dzika Orlica PLH020061", „Sztolnia w Młotach PLH020070", „Pasmo Krowiarki PLH020019", „Dolina Bystrzycy Łomnickiej PLH020083".

W granicach ww. formy należy przestrzegać priorytetu ochrony środowiska przyrodniczego, konieczności utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został on powołany.

3.5. Pomniki przyrody

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka zlokalizowanych jest 18 pomników przyrody, w tym jeden zaliczony jako pomnik przyrody nieożywionej.

W ich granicach należy przestrzegać priorytetu ochrony wartości przyrodniczych, naukowych, kulturowych, historycznych, krajobrazowych oraz indywidualnych cech, wyróżniających je wśród innych tworów.

3.6. Projektowane użytki ekologiczne

Na terenie miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka wskazano granice projektowanych użytków ekologicznych: „Pokrzywno", „Potok Wilczka", „Góra Suchoń", „Sztolnia w Marcinkowie", „Pasterskie skały", „Nowy Waliszów", „Zamkowa Góra", „Potok Łomnica", „Duna Górna", „Potok Porębnik", „Plebania i Kościół w Wilkanowie", „Nowa Bystrzyca (dom nr 30), „Kościół p.w. Krzyża w Międzygórzu", „Międzygórze – Dom Wypoczynkowy „Sarenka".

W ich granicach należy przestrzegać priorytetu ochrony pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej.

Do czasu ustalenia lub rezygnacji z wprowadzenia projektowanej formy ochrony przyrody, w granicach terenów przeznaczonych do zainwestowania, należy ograniczyć działalność inwestycyjną, a ewentualne zagospodarowanie powinno uwzględniać elementy cenne przyrodniczo, będące przedmiotem projektowanej ochrony.

3.7. Projektowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Na terenie miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka wskazano granice projektowanego Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Wilkanów – Marianówka".

W granicach ww. formy ochrony przyrody należy przestrzegać priorytetu ochrony krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz walorów widokowych i estetycznych.

3.8. Rośliny i zwierzęta chronione

Na terenie miasta i gminy Bystrzyca Kłodzka wskazano miejsca występowania gatunków roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, mającą na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ich ochrony oraz zachowania różnorodności gatunkowej.

3.9. Grunty rolne klasy I - III

Grunty o dużej przydatności rolniczej (grunty klasy I - III) podlegają ochronie zgodnie polegającej m.in. na ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze, zapobieganiu procesom ich degradacji i dewastacji oraz konieczności ich rekultywacji.

3.10. Lasy i grunty leśne

Lasy i grunty leśne podlegają ochronie, polegającej na trwałym utrzymaniu lasu oraz konieczności zapewnienia przez właścicieli lasów ciągłości ich użytkowania.

3.11. Złoża o udokumentowanych i zarejestrowanych zasobach surowców naturalnych

Złoża o udokumentowanych i zarejestrowanych zasobach surowców naturalnych podlegają ochronie, polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym również kopalin towarzyszących.

3.12. Obszar ochrony uzdrowiskowej wraz ze strefami ochronnymi

Obszar ochrony uzdrowiskowej wraz ze strefami ochronnymi obejmuje wyjątkowo cenne środowisko przyrodnicze, które ze względu na swoje walory klimatyczne oraz zasoby złóż wód leczniczych o potwierdzonych właściwościach pozwalają na prowadzenie działalności związanej z opieką zdrowotną. Obszar ochrony uzdrowiskowej podlega ochronie polegającej na zachowaniu sprzyjających warunków klimatycznych oraz środowiska przyrodniczego wraz z jego naturalnymi zasobami.

3.13. Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe podlegają ochronie, polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami, zapobieganiu i przeciwdziałaniu naruszania równowagi przyrodniczej i wywoływania zmian ograniczających lub powodujących ich nieprzydatność zarówno dla ludzi, zwierząt jak i roślin.

V OBSZARY I ZASADY OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO, DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

1. OGÓLNE KIERUNKI OCHRONY

W studium określa się następujące podstawowe kierunki ochrony środowiska kulturowego:

- zachowanie obiektów o wartościach kulturowych poprzez ich rewaloryzację, adaptację do współczesnych potrzeb i wymogów,
- rozszerzenie zakresu ochrony poprzez ustanowienie obszarów ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- przekształcenie i waloryzacja obiektów dysharmonijnych w oparciu o przepisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,

- kontynuacja rozwoju budownictwa w oparciu o walory kulturowe na zasadzie kontynuacji cech przestrzennych – kształtowanie skali i formy nowej zabudowy w nawiązaniu do historycznej, jako jej twórczej interpretacji,
- aktywizacja turystyczna gminy polegająca w większym stopniu na wykorzystaniu walorów kulturowych.

2. PROPONOWANE STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

2.7. Strefa ochrony historycznego układu urbanistycznego

Wyznacza się strefę ochrony historycznego układu urbanistycznego obejmującą swoim zasięgiem przestrzenne założenia miejskie, w obrębie którego należy zachowywać oraz eksponować elementy historycznego układu miejscowości, prowadzić działania rewaloryzacyjne, a także dostosowywać nowe obiekty oraz zagospodarowanie do historycznej kompozycji przestrzennej.

Strefa ochrony historycznego układu urbanistycznego w mieście Bystrzyca Kłodzka swym zasięgiem obejmuje:

- ośrodek staromiejski wpisany do rejestru zabytków pod numerem 355 decyzją z dnia 25.11.1956 r. wraz z przedmieściami,
- obszar Przedmieścia Wodnego z ul. Kolejową i folwarkiem Wallisów przy ul. Floriańskiej,
- obszar zabudowy willowo-ogrodowej ul. H. Sienkiewicza i A. Mickiewicza,
- obszar folwarku dóbr rycerskich z ogrodami przy ul. Kłodzkiej,
- obszar zabudowy osiedlowej z lat 20 i 30 XX w., ul. 1 Sierpnia i Miodowa,
- obszar Góry Parkowej.

2.8. Strefa ochrony historycznego układu ruralistycznego

Wyznacza się strefę ochrony historycznego układu ruralistycznego obejmującą swoim zasięgiem przestrzenne założenia wiejskie, w obrębie której należy zachowywać oraz eksponować elementy historycznego układu miejscowości, prowadzić działania rewaloryzacyjne, a także dostosowywać nowe obiekty oraz zagospodarowanie do historycznej kompozycji przestrzennej.

Strefa ochrony historycznego układu ruralistycznego swym zasięgiem objęła następujące miejscowości: Długopole Dolne, Długopole-Zdrój, Gorzanów, Idzików, Lasówka, Nowa Bystrzyca, Nowa Łomnica, Nowy Waliszów, Pławnica, Ponikwa, Poręba, Stara Bystrzyca, Stara Łomnica, Stary Waliszów, Szklarka, Wilkanów, Wójtowice.

3. OBIEKTY I OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ

3.3. Aleje i szpalery drzew do zachowania i odtworzenia

Wyznacza się aleje i szpalery drzew do zachowania, które są cenne pod względem historycznym oraz ze względu na swoją formę i układ niezmieniony od kilkudziesięciu lat. Ponadto wyznacza się aleje i szpalery drzew do odtworzenia, które swoim układem oraz rodzajem będą nawiązywać do historycznie porastającej roślinności.

3.4. Tereny parków zabytkowych oraz zieleni zabytkowej do zachowania i odtworzenia

Wyznacza się tereny parków zabytkowych oraz zieleni zabytkowej do zachowania i odtworzenia, które są cenne pod względem historycznym, przyrodniczym jak i krajobrazowym. Należy dążyć do zachowania istniejących terenów zieleni zabytkowej oraz odtworzenia historycznych układów oraz nasadzenie pierwotnie porastającej roślinności.

ZADANIA WYMAGAJĄCE WSPÓŁPRACY Z REPUBLIKĄ CZESKĄ

- tworzenie sieci szlaków turystycznych i rowerowych,
- ochrona przeciwpowodziowa,
- ochrona przyrody w ramach „Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dzika Orlica PLH020061”,
- wspólne monitorowanie i wzajemna wymiana informacji w zakresie pomiarów emisji zanieczyszczeń powietrza oraz wspólne działania mające na celu ograniczenia zanieczyszczeń powietrza,
- wspólne monitorowanie i wzajemna wymiana informacji w zakresie jakości wód granicznych,
- odtworzenie dawnego polsko-czeskiego przejścia granicznego w Lasówce – jako możliwość dodatkowej wymiany gospodarczej z zagranicą oraz obsługi ruchu granicznego.

10. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Teren gminy Bystrzyca Kłodzka znajduje się w Obszarze Strategicznej Interwencji (OSI) wyznaczonego w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) obejmującego Obszar Ziemi Dzierżoniowsko-Kłodzko-Ząbkowickiej (ZKD).

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 – gmina Bystrzyca Kłodzka została zaliczona do jednej z 30 gmin województwa dolnośląskiego, znajdujących się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją (programowanie 2021–2027).

Jednak do momentu zatwierdzenia niniejszego dokumentu Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego nie została dostosowana do zapisów KSRR i z tego powodu Gmina Bystrzyca Kłodzka nie jest OSI w rozumieniu Strategii Rozwoju Województwa.

11. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Skuteczna realizacja wyznaczonych celów i kierunków działań niniejszej strategii zależeć będzie od prawidłowego ustanowienia systemu zarządzania procesami rozwojowymi i włączeniem w te działania szerokiego grona interesariuszy wszystkich szczebli administracji publicznej oraz sektora pozarządowego i gospodarczego. Poza określeniem systemu instytucjonalnego równie ważne będzie zarysowanie warunków organizacyjnych dla wdrażania, monitorowania, aktualizacji i ewaluacji Strategii.

Ze względu na długoterminową perspektywę wdrażania Strategii zaprezentowano najważniejsze założenia systemu, a szczegółowe rozwiązania będą ustalane według potrzeb wraz z postępem prac.

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA WDRAŻANIE STRATEGII

Wdrażanie celów i kierunków działań Strategii polegać będzie przede wszystkim na koordynacji współpracy pomiędzy zaangażowanymi w ten proces podmiotami, tj.:

Radą Miejską Bystrzycy Kłodzkiej, która odpowiada za:

- zatwierdzenie Strategii,
- zatwierdzenie zmian Strategii,
- nadzór nad postępami i efektami wdrażania poprzez zatwierdzanie rocznego raportu o stanie gminy, który zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym obejmuje podsumowanie działalności w zakresie realizacji Strategii.

Burmistrzem Bystrzycy Kłodzkiej, który odpowiada za:

- nadzór nad realizacją celów i kierunków działań przyjętych w Strategii,
- zapewnienie środków finansowych na realizację celów i kierunków działań przyjętych w Strategii poprzez uwzględnienie ich w budżecie miasta i Wieloletniej Prognozie Finansowej, jak również poprzez pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania,
- monitoring, ocenę realizacji oraz opracowanie zmian Strategii,
- inicjowanie procedury zmiany Strategii.

Koordynatorem wdrażania Strategii (Wydział w strukturach Urzędu Gminy Bystrzyca Kłodzka), który odpowiada za:

- obsługę Burmistrza gminy w zakresie jego zadań związanych z realizacją Strategii,
- przepływ informacji na temat działań związanych z wdrażaniem Strategii,
- promocję efektów realizacji Strategii,
- współpracę z interesariuszami Strategii w procesie jej wdrażania.

Interesariuszami wdrażania Strategii, którzy odpowiadają za:

- realizację zadań wynikających ze Strategii,
- wnioskowanie o zmiany w Strategii,
- dostarczanie danych do monitorowania oraz oceny wdrażania Strategii.

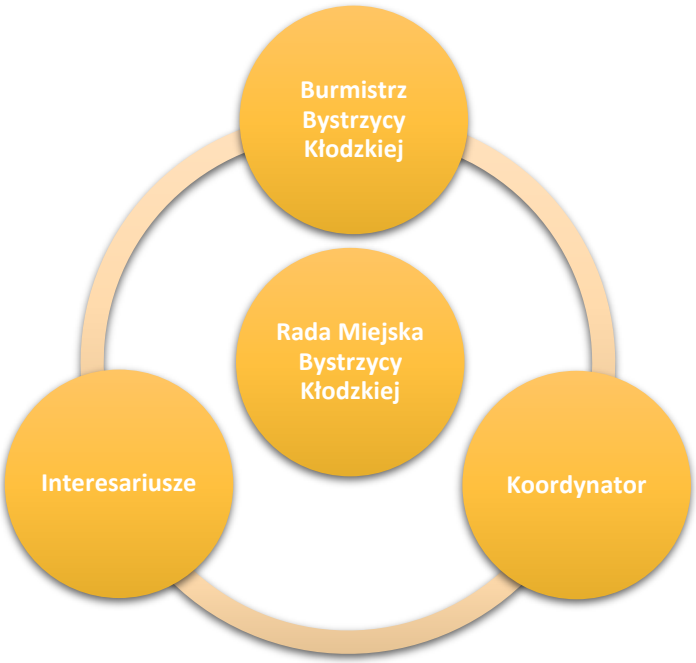

Rysunek 33. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią
Źródło: opracowanie własne.

MONITORING STRATEGII

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych wskaźników, w szczególności opisanych w rozdziale *Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia,*
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji Strategii w ramach raportu o stanie gminy, zgodnie z art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym**.**

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych celów kierunków działań Strategii i dostarczy danych do działań ewaluacyjnych.

EWALUACJA

W związku z postanowieniami art. 10f. 5. ustawy o samorządzie gminnym – Strategia podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa. Badanie ewaluacyjne powinien przeprowadzić podmiot zewnętrzny niezależny od podmiotów wdrażających Strategię. Realizowane będą następujące rodzaje ewaluacji:

1. **Ewaluacja mid-term**

Z uwagi na okres wdrażania Strategii do 2027 r. zasadne jest przeprowadzenie ewaluacji „połówkowej" tzw. mid-term, tj. w 2024 r. Celem badania w połowie okresu realizacji jest ocena wstępnych wyników realizacji, takich jak: osiągnięte na danym etapie wdrażania produkty, rezultaty, stopień osiągnięcia celów, wykorzystanie środków finansowych oraz system wdrażania i monitorowania. Decyzję o przeprowadzeniu ewaluacji mid-term podejmie Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

2. Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu okresu realizacji Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacji ex-post. Jest to badanie podsumowujące, którego głównym celem jest określenie trwałości zrealizowanych działań oraz stopnia ich oddziaływania. Istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych w Strategii celów oraz ocena, na ile udało się je osiągnąć. Ewaluacja ex-post powinna obejmować również pozytywne i negatywne czynniki wpływające na wdrażanie Strategii, a także identyfikować ewentualne wystąpienie efektów niezaplanowanych. Wyniki ewaluacji ex-post służą nie tylko kompleksowemu podsumowaniu realizacji Strategii, lecz również powinny stanowić istotne źródło informacji w strategicznym planowaniu interwencji publicznych w kolejnych latach. Decyzję o przeprowadzeniu ewaluacji ex-post podejmie Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

3. Ewaluacja on-going (według potrzeb)

Ocena realizacji Strategii typu on-going może zostać przeprowadzona w każdym momencie jej wdrażania, w sytuacji, gdy nastąpi konieczność potwierdzenia występowania przesłanek, o których mowa art. 10f. 5. ustawy o samorządzie gminnym. O potrzebie przygotowania ewaluacji on-going zdecyduje Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej na wniosek koordynatora wdrażania Strategii.

WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Za dokumenty wykonawcze uznaje się plany, programy, do których kompetencje do zatwierdzenia z tytułu przepisów prawa ma Rada Miejska Bystrzyca Kłodzka lub Burmistrz Gminy. Zaprezentowane wytyczne mają zastosowanie do dokumentów wykonawczych opracowywanych lub aktualizowanych po dacie przyjęcia Strategii.

1. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej monitoringu (jeżeli dotyczy) zaleca się uwzględnienie odpowiednich wskaźników osiągnięcia rezultatu, które zostały wskazane w rozdziale pn. *Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia*.
2. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej ich zarządzania (jeżeli dotyczy) zaleca się włączenie koordynatora wdrażania Strategii w procesy przepływu informacji w zakresie opracowania i wdrażania przedmiotowych planów i programów.
3. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych w części dotyczącej ich realizacji zaleca się wskazanie spójności tych dokumentów z niniejszą Strategią.
4. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze społecznej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w Celu 1. *Inteligentne, zintegrowane i wykształcone społeczeństwo przygotowane na wyzwania przyszłości.*
5. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze gospodarczej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w Celu 2. *Bardziej innowacyjna gospodarka Bystrzycy Kłodzkiej generująca atrakcyjne miejsca pracy*.
6. Dla wszystkich dokumentów wykonawczych realizowanych w sferze przestrzennej zaleca się uwzględnienie działań/projektów wynikających z adekwatnych kierunków działań wskazanych w Celu 3. *Zrównoważona przestrzeń odpowiadająca oczekiwaniom mieszkańców i przedsiębiorców.*

Szczegółowy Plan Działań na rzecz poprawy jakości powietrza, obniżenia emisji z transportu, przeciwdziałania zmianom klimatu i transformacji energetycznej w gminie Bystrzyca Kłodzka zostanie opisany w osobnym dokumencie – Planie Gospodarki Niskoemisyjnej do 2030 r.

Ponadto ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, zawarte w niniejszej strategii, powinny być najpierw przeniesione do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a następnie powinna nastąpić ich szczegółowa implementacja do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z przepisami art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w czasie kadencji Rady Gminy należy wykonać analizę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz wynikający z niej wieloletni program sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ww. dokument powinien zawierać między innymi analizę spójności ustaleń studium z zapisami niniejszej strategii rozwoju. W przypadku znacznych rozbieżności tych dokumentów należy jak najszybciej przystąpić do sporządzenia aktualizacji studium gminy.

Poza tym dla zapewnienia wysokich walorów przestrzeni, kształtowania ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju na wysokim poziomie, co najmniej raz na 10 lat, należy ujednolicić i dostosować do aktualnych potrzeb formalno-prawnych oraz trendów rozwojowych studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz docelowo objąć miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego cały obszar gminy w jej granicach administracyjnych.

Poza obszarami wymagającymi istotnej i szybkiej interwencji planistycznej, projekty planów miejscowych w pierwszej kolejności powinny być wykonywane dla terenów nimi jeszcze nieobjętych.

W drugiej kolejności, sporządzaniem nowych planów miejscowych, trzeba objąć tereny posiadające dokumenty planistyczne, dla których stwierdzono największą rozbieżność między nimi a ustaleniami zawartymi w aktualnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Trzeci etap sporządzania planów miejscowych powinien być związany z korektą dokumentów, które sporządzono jeszcze przed uchwaleniem aktualnego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Ich kolejność powinna być warunkowana datą powstania poszczególnych opracowań.

12. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w niniejszej Strategii jest pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych kierunków działań i projektów.

Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w Strategii będą m.in.:

- budżet gminy,
- budżet wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- fundusz pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków budżetu państwa,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki z Unii Europejskiej,
- środki pomocowe pozyskiwane przez interesariuszy uczestniczących w realizacji Strategii,
- środki własne interesariuszy uczestniczących w realizacji Strategii.

Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę, jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Ramy finansowe realizacji Strategii określać będzie budżet gminy Bystrzyca Kłodzka oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa. Ze względów formalnych i praktycznych nie ma możliwości określenia pozabudżetowych ram finansowania Strategii, w szczególności w zakresie podmiotów spoza sektora finansów publicznych.

13. OPIS PRZEBIEGU OPINIOWANIA ORAZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH STRATEGII

Zgodnie z zapisami z Art. 10f. 2. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej dnia 11 października 2021 r. wystąpiła, do Zarządu Województwa Dolnośląskiego z prośbą o wydanie opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia w projekcie dokumentu pn. *„Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030”* ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Zarząd Województwa Dolnośląskiego, w opinii z dnia 8 listopada 2021 r. (Załącznik do uchwały nr 4511/VI/21) wskazał, że Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (dalej jako SRWD 2030) została uchwalona w dniu 20 września 2018 r. i nie zawiera ustaleń oraz rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, gdyż obowiązek ich uwzględnienia został ustanowiony na mocy art. 5 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 057), który wszedł w życie z dniem 13 listopada 2020 r. Dodatkowo, na podstawie art. 31 ust. 1 wskazanej regulacji, dotychczasowe strategie rozwoju województw zachowują swoją moc do dnia 31 grudnia 2025 r. Jednocześnie Zarząd Województwa Dolnośląskiego wskazał zgodność przedłożonego projektu Strategii z SRWD 2030 (zwłaszcza w zakresie celów) oraz pozytywnie zaopiniował pod względem spójność z zapisami zawartymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, przyjętym Uchwałą nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.

Partycypacja społeczna może przybierać różne formy, które różnią się zakresem wpływu mieszkańców na podejmowane decyzje w zależności od stopnia i zakresu gotowości władz publicznych do uznania roli mieszkańców w tych procesach. W rozwoju gminy, ze względu na jej kompleksowy charakter i przedmiot działania – konieczne jest, aby partycypacja społeczna przybierała jak najpełniejszą formę angażowania interesariuszy. Wyrazem tego podejścia jest generalna zasada, że partycypacja społeczna jest niezbędnym elementem działań rozwojowych zarówno na etapie przygotowania jak i wdrażania Strategii.

W związku z realizacją tej zasady zostały wprowadzone mechanizmy zapewniające realną partycypację społeczną w procesie opracowywania Strategii oraz formy przygotowania i prowadzenia konsultacji społecznych zapewniające skuteczne włączanie mieszkańców gminy. Włączenie społeczności lokalnej w proces przygotowania Strategii ma na celu lepszą diagnozę sytuacji i pełniejszą analizę potrzeb, co pozwoli podjąć trafniejsze decyzje dotyczące celów i kierunków działań oraz uzyskać społeczny konsensus wokół proponowanych rozwiązań. Dzięki społecznej akceptacji zmian zwiększa się szansa na utrzymanie trwałości rezultatów interwencji i minimalizację społecznych konfliktów. Z drugiej strony bezpośrednie uczestnictwo interesariuszy w procesie kształtowania zmian bezpośrednio związanych z podnoszeniem jakości życia przełoży się na zwiększenie wiedzy wśród uczestników procesu, pogłębienie ich identyfikacji z miejscem, a także podniesienie poziomu motywacji związanej z aktywnością społeczną.

W celu przeprowadzenia dogłębnej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy, pełnej identyfikacji potrzeb mieszkańców oraz wyznaczenia celów i kierunków działań rozwojowych w czerwcu i lipcu 2021 r. zostały zorganizowane dwa warsztaty konsultacyjne z mieszkańcami oraz przedstawicielami poszczególnych instytucji z terenu gminy.

W okresie maj – czerwiec 2021 r. zostało również przeprowadzone anonimowe badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy mające na celu określenia słabych i mocnych stron gminy odrębnie dla sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Na podstawie wyników ankiet oraz danych zebranych w trakcie spotkań konsultacyjno-warsztatowych zostały opracowane cele strategiczne i kierunki rozwoju gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030.

W dniach od 12 października 2021 r. do 16 listopada 2021 r., na podstawie uchwały Nr XXXVIII/319/2021 Rady Miejskiej Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania *„Strategii Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030”,*w tym trybu konsultacji, został przeprowadzony proces zgłaszania uwag i opinii do upublicznionego na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej *http://bip.ug-bystrzycaklodzka.dolnyslask.pl/* w zakładce: Plany i Programy/Strategia Rozwoju projektu *„Strategii Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030”.* Uwagi i opinie można było zgłaszać za pośrednictwem formularza udostępnionego w formie papierowej i elektronicznej. W celu osobistego zgłoszenia uwag i opinii do dokumentu dnia 15 listopada 2021 roku o godz. 16.00 w sali obrad Rady Miejskiej w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej zostało zorganizowane spotkanie konsultacyjne. Do dnia 16 listopada 2021 r. w ramach konsultacji wpłynęło 41 zgłoszeń zawierających uwagi i opinii do projektu Strategii.

Ponadto w związku z uchwałą Nr XXXVIII/319/2021 Rady Miejskiej Bystrzycy Kłodzkiej z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania *„Strategii Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030”,* w tym trybu konsultacji, Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej dnia 12 października 2021 r. wystąpił również do Dyrektora Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z prośbą o zgłoszenie ewentualnych uwag i opinii do przedłożonego projektu dokumentu. Pismem z dnia 10 listopada 2021 r. (znak WR.RPl.0700.23.2021.IK) zostały przekazane uwagi odnośnie zapisów części diagnostycznej Strategii w zakresie zagrożenia powodziowego oraz zagrożenia suszą.

Z przebiegu i wyników konsultacji projektu *„Strategii Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030”* zostało sporządzone sprawozdanie, które zawierało szczegółowe odniesienie do uwag zgłoszonych przez mieszkańców i instytucje. Uwagi uznane za zasadne uwzględniono w treści ostatecznej wersji dokumentu *„Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030”.*

14. OPIS PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Dnia 12 października 2021 r. Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej wystąpiła, do Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (DPWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ), z prośbą o uzgodnienie odstąpienia od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *„Strategii Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030".*

Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu pismem z dnia 21 października 2021 r., znak ZNS.9022.4.107.2021.DG, wskazał, iż przedmiotowy dokument należy do grupy projektów innych niż wymienione w art. 46 ust. I i 2 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r. poz. 247 z późn. zm.), gdyż *„nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko".*

W związku z powyższym uzgodnienia, co do ewentualnej potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przekazanego projektu dokumentu należy dokonać z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

Dnia 12 listopada 2021 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu pismem znak WSl.410.2.108.2021.KM uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. *,,Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030".*

W opinii RDOŚ przedmiotowa Strategia stanowi dokument o charakterze ogólnym, który nie wyznacza szczegółowych projektów przedsięwzięć, a jedynie cele i kierunki działań. W związku z powyższym RDOŚ uznaje, że realizacja ustaleń ww. dokumentu, przy wyborze właściwej lokalizacji i technologii na etapie realizacji poszczególnych zadań oraz zachowaniu wymogów ochrony środowiska wynikających z przepisów odrębnych, nie powinna znacząco negatywnie wpłynąć na poszczególne komponenty środowiska, w tym na obszary chronione zlokalizowane na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka.

Stwierdzając, po uzgodnieniu z ww. organami, iż realizacja postanowień projektu dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, w trybie art. 48 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r. poz. 247 z późn. zm.) odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. *,,Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021–2030".*

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba ludności – stan na 31 grudnia 4
Tabela 2. Struktura wiekowa gminy Bystrzyca Kłodzka – stan na 31 grudnia 4
Tabela 3. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym 5
Tabela 4. Prognoza ludności gminy Bystrzyca Kłodzka do 2030 r. 6
Tabela 5. Ruch naturalny na 1000 ludności w gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2014-2019 6
Tabela 6. Ruch migracyjny na 1000 ludności w gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2014-2019 7
Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Bystrzyca Kłodzka 7
Tabela 8. Pracujący ogółem 8
Tabela 9. Pracujący na 1000 ludności 8
Tabela 10. Bezrobotni ogółem 8
Tabela 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem 9
Tabela 12. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy 9
Tabela 13. Pomoc społeczna w gminie Bystrzyca Kłodzka 11
Tabela 14. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej 11
Tabela 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Bystrzycy Kłodzkiej 12
Tabela 16. Liczba osób pobierających świadczenia dla osób niepełnosprawnych 12
Tabela 17. Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w latach 2018–2020 13
Tabela 18. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców 14
Tabela 19. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców 15
Tabela 20. Opieka nad dziećmi do lat 3 w gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2017-2019 15
Tabela 21. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3 16
Tabela 22. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat. 17
Tabela 23. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 r. 18
Tabela 24. Wyniki (%) z obowiązkowych egzaminów maturalnych w 2020 r. 19
Tabela 25. Ambulatoryjna opieka zdrowotna 20
Tabela 26. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców 21
Tabela 27. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 ludności 23
Tabela 28. Wykroczenia i przestępstwa zaistniałe na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka 24
Tabela 29. Biblioteki publiczne w gminie Bystrzyca Kłodzka 26
Tabela 30. Działalność centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic 26
Tabela 31. Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy 27
Tabela 32. Kluby sportowe w gminie Bystrzyca Kłodzka 31
Tabela 33. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Bystrzyca Kłodzka 32
Tabela 34. Podmioty wpisane do rejestru REGON według sekcji PKD w gminie Bystrzyca Kłodzka 33
Tabela 35. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem 34
Tabela 36. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %) – średnia trzyletnia 34
Tabela 37. Wskaźniki podmiotów gospodarczych w gminie Bystrzyca Kłodzka 35
Tabela 38. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców 36
Tabela 39. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców 36
Tabela 40. Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom) w turystycznych obiektach noclegowych 39
Tabela 41. Dochody i wydatki budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w 2014 r. i 2019 r. (w zł) 39
Tabela 42. Struktura dochodów ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w latach 2014–2019 (w zł) 40
Tabela 43. Struktura dochodów własnych budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w 2014 r. i 2019 r. (w zł) 40
Tabela 44. Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia 41
Tabela 45. Struktura wydatków ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w latach 2014–2019 (w zł) 41
Tabela 46. Wydatki budżetowe gminy Bystrzyca Kłodzka według działów na koniec IV kw. w 2014 r. i 2019 r. (w zł) 42
Tabela 47. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania 50
Tabela 48. Lesistość (%) 54
Tabela 49. Drogi krajowe i wojewódzkie na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka 59
Tabela 50. Liczba punktów świetlnych (szt.) w gminie Bystrzyca Kłodzka 59
Tabela 51. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku na mieszkańca (w kg) 62
Tabela 52. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg/osoba) 62

Tabela 53. Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w gospodarstwach domowych w miastach 63
Tabela 54. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej 64
Tabela 55. Udział (%) obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy 69
Tabela 56. Udział procentowy obszarów zagrożonych występowaniem czterech typów susz 72
Tabela 57. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii 84
Tabela 58. Spójność Celu 1 Strategii Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 89
Tabela 59. Spójność Celu 2 Strategii Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 92
Tabela 60. Spójność Celu 3 Strategia Rozwoju dla Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2021-2030 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 97
Tabela 61. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia 98
Tabela 62. Matryca ewaluacyjna trafności, skuteczności i efektywności realizacji Strategii 99

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Struktura wiekowa gminy Bystrzyca Kłodzka – stan na 31 grudnia 5
Rysunek 2. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym 5
Rysunek 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy 10
Rysunek 4. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej 11
Rysunek 5. Organizacje społeczne na 1000 mieszkańców 15
Rysunek 6. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 r. 19
Rysunek 7. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców 21
Rysunek 8. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %) – średnia trzyletnia 34
Rysunek 9. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców 36
Rysunek 10. Struktura (%) dochodów ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w latach 2014–2019 40
Rysunek 11. Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca – średnia trzyletnia 41
Rysunek 12. Struktura (%) wydatków ogółem budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka na koniec IV kw. w latach 2014–2019 42
Rysunek 13. Położenie Gminy Bystrzyca Kłodzka na tle województwa dolnośląskiego i powiatu kłodzkiego 43
Rysunek 14. Zasięg Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego i strefy górskiej 44
Rysunek 15. Zasięg przygranicznego obszaru funkcjonalnego 45
Rysunek 16. Struktura funkcjonalna przestrzenna gminy Bystrzyca Kłodzka 47
Rysunek 17. Struktura osadnicza gminy Bystrzyca Kłodzka 49
Rysunek 18. Tereny usługowe, w tym sportowo-rekreacyjne gminy Bystrzyca Kłodzka 52
Rysunek 19. Tereny przemysłowe gminy Bystrzyca Kłodzka 53
Rysunek 20. Lesistość (%) 54
Rysunek 21. Tereny rolne gminy Bystrzyca Kłodzka 56
Rysunek 22. Układ komunikacyjny gminy Bystrzyca Kłodzka 58
Rysunek 23. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg/osoba) 63
Rysunek 24. Tereny chronione w gminie Bystrzyca Kłodzka 67
Rysunek 25. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo 68
Rysunek 26. Udział (%) obszarów prawnie chronionych w powierzchni gminy 69
Rysunek 27. Mapa obszarów zagrożenia powodziowego 71
Rysunek 28. Gminy wymagające podjęcia pilnych działań łagodzących skutki suszy 73
Rysunek 29. Obszary do rewitalizacji na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka 74
Rysunek 30. Logika interwencji Strategii 80
Rysunek 31. Analizowane scenariusze rozwoju 82
Rysunek 32. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Bystrzyca Kłodzka 103
Rysunek 33. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią 134